

МОЯТ ЖИВОТ И ФУТБОЛЪТ

Първо издание
Българска

© Автор Димитър Пенев

Редактор Лазар Георгиев

Рецензент Александър Манов

Коректор Екатерина Новакова

Технически редактор Людмила Хардалиева

Снимки Бончук Андонов, Петко Асенов, Петър Спасов,

Александър Стефчев, Олег Попов, Емил Янев

Предпечатна подготовка и оформление „Колорекс“

Отпечатване ДП „Образование и наука“

© Издава М & ВМ

ISSN 954-799-489-1

Формат 60 x 90 / 16

Печатни коли 9,5

Димитър Пенев

**Моят живот
и футболът**

София, 1995г.

Защо написах тези редове...

В дългогодишната си спортна и треньорска дейност привикнах да давам интервюта и автографи. Няма нищо лошо в това, че хората, особено младото поколение, приемат за кумир видни личности от страната или от чужбина, независимо дали са космонавти, хора на изкуството, футболисти. Но се оказа, че едно е да общуваш директно с почитателите, а друго е да седнеш и да напишеш спомени-те си. Много трудно ми беше да събера мислите си, да си припомня многобройните футболни срещи независимо от името на кой клуб или в какъв шампионат (или световно първенство) съм участвал. Една мисъл дълго беше в съзнанието ми — защо все пак се реших да предложа тези страници за печат, след като винаги съм бил човек на делото, а не на перото? Не е ли това някаква човешка суета? Много мислих по този въпрос, но в края на краищата стигнах до извода, че и проявите ми като футболист, и успехите ми като треньор са само една брънка от живота на обществото. Съвременниците се радваха на успехите ни, бяха щастливи, но какво ще знаят за тях следващите поколения? Така че моят поглед е обърнат най-много към тях. Искам да им разкажа как едно обикновено селско момче със своя труд и постоянство, със своето себеподдаване може да стигне до върха на мечтите си.

Ех, ще каже някой, хиляди хора като тебе денонощно се трудят, но могат ли да постигнат това, което ти успя да направиш. Вярно е, че е нужно и “дар Божи”, но кое е по-важно? Някакъв мислител беше казал, че може да имаш талант, но ако не се трудиш, ако не се стремиш към самоусъвършенстване, може всичко в тебе да рухне и да останеш само с желанията си. Колко талантиви спортисти минаха покрай мен, но като зная как някои подценяваха спортно-тренировъчната работа, как повърхностно се отнасяха към задълженията си и се оставяха на стихията, не е трудно да се предскаже докъде стигнаха.

Повече от петнадесет години посветих на футбола. Започнах в ученическия отбор на Мирояне, преминах през детско-юношеския отбор на “Победа”, играх в младежкия състав на “Локомотив” — Со-

фия, и защитавах честта на клуба в републиканските състезания или в шампионатите на УЕФА и световните надпревари. Трупах опит и умения. С цялото си съзнание се стремях да вървя нагоре и да меря сили с най-добрите играчи, с майсторите. Не помня да съм отсъствал от тренировки или пък да съм се отнасял половинчато към тях. Или да не съм слушал или уважавал треньора си! Рано започнах в мъжкия отбор на "Локомотив". Станах основен стълб в отбраната на ЦСКА. Треньорите на националния отбор разчитаха на мен и винаги имах място на титуляр в отбора. И аз се стремях да им докажа възможностите си, да разберат кой е Пената. Наградите не бяха малко — и от хилядната публика, и от футболните специалисти, и от спортните журналисти.

Другата страна на медала за мен е треньорската ми дейност. През 1977 година приключих с футболната си кариера. Някои хора от моето поколение едва сега започваха активната си трудова дейност, а аз трябваше да се простя с нея. Бях завършил треньорската школа във ВИФ и въпреки популярното си име във футбола, не се поддадох на изкушенията и предпочетох втородивизионния отбор на Димитровград. Започнах да уча треньорската азбука, защото едно е да играеш на терена и сам да показваш какво можеш, а друго е да учиш другите и да отговаряш за целия отбор.

Стъпка по стъпка вървах напред и търсех свой път в тази благородна професия. Опитвах щастието си и в чужбина, но скоро разбрах, че човек най-добре се изявява в родината. И армейският отбор отново ме приюти под крилото си. В продължение на десетина години отначало с бивши мои съотборници, а после и като старши треньор поведох отбора напред. За всички мои успехи и терзания подробно разказвам в тази книга.

Името на ЦСКА отново стана синоним на спортна чест и доблест. Като негов старши треньор естествено не стоях встрани от победите му и това може би натежа най-много на везната, когато БФС търсеше нов треньор на националния тим. Немалко приятели и познати ме смятаха за луд да поема тази отговорност, и то в най-обърканото за страната време, но в себе си таех убеждението, вярата, че с наличните български футболисти — в страната и най-вече в чужбина, може да се изгради силен национален колектив, който да промени мненията на мнозина европейски и световни специалисти за българския футбол.

След многото "за" и "против" поех кръста си и колкото и да ми беше трудно, не се отказах от поставената си цел, продължих да я

преследвам, да вървя към нея. Не искам да си спомням за някои некоректни писания в едно-две издания срещу мен и отбора. Важното бе, че познавах добре футболистите и техните възможности и амбиции и правех всичко и те да ми повярват. В тази книга искам по човешки да разкажа за всичко това. Тук споделям истината за своя спортен живот, за футболната и треньорската си дейност. Не желая да се сравнявам нито със световните звезди като Пеле, Еузебио, Кройф, Бекенбауер и други, които издадоха своите спомени, нито пък с откровенията на известните български футболисти и треньори като Крум Милев, Стефан Божков, Кирил Ракаров и други. Но достигането до четвъртото място в световния шампионат през миналата година ми дава до известна степен основание и аз да кажа нещо на нашите многобройни привърженици и последователи. Така че се чувствам морално задължен да направя това. Нека читателят да надникне повече в нашата спортна кухня, нека да научи за моя скром и всеотдаен на спорта живот. Нека да разбере, че животът на спортиста не е само хвалби и чести ръкопляскания, а и огромна и тежка верига, с която си завързан и я носиш до края на живота си.

Българският народ, който през миналата година можа да вкуси от "питието" на футболното щастие, има право да знае повече за нас, футболистите и треньорите. Още повече че като наставник на националния отбор аз се ползвах с голямото доверие. Победата ни е само победа на националите, тя е победа и на целия народ. Като негови пратеници ние направихме всичко, на каквото бяхме способни. Грандиозното ни посрещане по градове и села ни направи безкрайно щастливи. Квалификациите и сравняването ни с Чинтуловите герои ни изпълва с гордост, обнадеждава ни да повярваме, че успехът ни е истински подвиг. Навсякъде ни посрещаха с възгласа "Българи юнаци!".

Това, от една страна.

От друга, аз не мога да остана безразличен към целия национален отбор — футболисти, ръководители и медицински персонал.

През 1994 година нашият национален отбор по футбол изигра 14 мача (6 победи, 5 равенства и 3 загуби) при голова разлика 24:17,7 на финалите за световното първенство в различните градове на САЩ, 3 в квалификациите за европейското първенство, 4 контролни мача. В тях взеха участие 31 футболисти.

13 мача — Наско Сираков

12 мача — Борислав Михайлов, Златко Янков, Емил Костадинов, Йордан Лечков, Красимир Бальков, Трифон Иванов.

11 мача — Христо Стоичков, Петър Хубчев, Цанко Цветанов

10 мача — Емил Кременлиев, Илиян Киряков.

9 мача — Ивайло Йорданов, Даниел Боримиров.

6 мача — Бончо Генчев.

3 мача — Любослав Пенев, Димитър Попов, Марио Уруков, Сашо Ангелов, Велко Йотов, Петър Александров, Николай Илиев, Николай Тодоров.

2 мача — Пламен Николов, Запрян Раков, Ивайло Андонов, Станислав Стоилов.

1 мач — Костадин Видолов, Благо Александров, Николай Илиев и Николай Тодоров.

В тези тежки битки до мен като пръв помощник бе уважаваният от всички Красимир Борисов. Не мога да не кажа и най-хубавите слова за доктор Димитър Гевренов, за неговия отличен професионализъм и доброта към всички ни. Със златни ръце са рехабилитаторите Христо Запрянков и Цанко Михов. С тази силна чета винаги може да се разчита на високи успехи. И затова аз дълбоко ги уважавам.

Пожелавам на читателите с настроение и търпение да прочетат скромните ми мисли и съждения и да разберат, че пътят до спортния Олимп невинаги е постлан само с рози. Всеки човек може да намери четирилистната детелина, стига да я желае и да я търси, да се отдаде на своето призвание и талант и да не жали труд да изпълни най-отговорно своя дълг пред себе си и обществото. Към това се стремях и аз, защото знаех, че иначе хлябът нямаше да ми бъде вкусен, животът ми щеше да бъде безцелен.

Първи стъпки

За софиянци, особено за футболистите и запаянковците, родното ми село Мирояне е известно по много причини. Но за читателите от страната е по-трудно да се ориентират. Затова ще кажа няколко думи за него. Намира се северно от столицата, на 12-ия километър от центъра, и много години се смята за неразделна част от града. Днешното Мирояне няма нищо общо с някогашното, когато аз съм се родил, или още по-рано, когато са живели моите родители, деди и прадеди. Тогава селото е било бедно, земята едва изхранвала малкото му жители и затова много младежи от ранна възраст са били принуждавани да търсят препитание в града. Разделената земя между наследниците в рода не можела да задоволи нуждите на многолюдните семейства и мироянци искат или не искат се залавяли за някой занаят: дърводелец, шивач, служител в железниците или дребен чиновник.

Баща ми Душко не е тръгнал по този път по много причини. Първо, неговият брат Георги, който бил най-добрият вратар на местния футболен клуб "Победа", след един мач пие ледено студена вода и едва 21-годишен умира. Второ, сестра му София рано се омъжва в съседното село Кумарица (сега квартал на гр. Нови Искър) и там си създава семейство. И още една прокоба тегне над дома — майка ми баба Злата умира твърде рано и го оставя четиригодишен сирак, а през 1943 година се случва и най-страшното: загива и баща ми Пено Лучев, намушкан от разгневения му собствен бик!

Отгоре на това тия военни и гладни години принуждават баща ми рано да се ожени, защото няма друг начин да се спаси наследеното стопанство. А войната чука на вратата, армията иска войници и ето че един ден баща ми оставя майка ми Люба Димитрова Цветанова — вече Пенюва, с двегодишния ми брат Младен сами да се справят с имот и добитък, а той тръгва с Първа българска армия да громи хитлеризма. Завръща се през 1945 година и веднага се заема да създаде ред в дома. Не му е било лесно да надвие тази земя-ненаситница, но друг избор не е имал. Още повече че на път съм бил да се родя и аз, да увелича семейството с още едно гърло.

Така на 12 юли 1945 година се появявам и аз на бял свят. Майка ми може би се е надявала след единия син да бъде момиче, да има кой да бъде нейна отмяна, но ето че се ражда още един син. Още

две яки ръце да натискат плуга в браздата, да копаят с мотиката засажденията в полето и на градината, защото две момчета за една селска къща не са много.

В първите години след 9 септември 1944 година в Мирояне още нямаше кооперативно стопанство и аз, едва стъпил на крака, трябваше по цял ден да ходя бос по прашните пътища и да отивам на нивите или пък да пася добитъка по ливадите. Имахме няколко крави и биволици, защото наред с млякото, изварата и сиренето, някой трябваше да тегли плуга, да се впряга в ярема и да влачи колата за прибиране на реколтата от полето.

Още след заминаването на баща ми за фронта дядо Мито или Персо, както му викат по прякор, и баба Катерина прибират майка ми и брат ми и по този начин старата ни къща в центъра на селото съвсем опустява. Това престояване при дядото продължи и по-късно, защото баща ми след демобилизирането беше съборил старата къща и на нейно място издигаше нов дом, в който всички да се настаним по-нашироко и да заживеем като ново семейство. Не само аз, но и брат ми Младен бяхме така свикнали с дядо Мито и баба Катерина, че хич не ни се местеше, където и да е. Пък и учителят на брат ми Кирил Михайлов живееше също там, така че според майка ми

къде можеха да се струпат толкова благинки на едно място. Бях свикнал с децата в тази махала и от ранна пролет до късна есен щом приберехме добитъка в кошарата, излизяхме с брат ми на улицата и до забрава играехме футбол.

Навърших седем години и от есента на 1952 година тръгнах на училище. Първата ми учителка Соня Симеонова беше добродушна женица и не жалеше труд да ни научи да четем, пишем и смятаме. Сутрин ставах с всички в къщата да помогнем с нещо на дядо Мито и чак тогава с брат ми се отправяхме с торбичките за училището. Вървахме по пътя и все току подритвахме парцалената топка, която винаги носехме с нас. После се разделяхме и влизяхме в класните стаи. Приятно ми беше да слушам учителката и жадно поглъщах всичко, каквото тя ни предаваше. А въщи майка Люба не ни оставяше, докато не видеше написани домашните и научени уроците. Бдеше като орлица над нас. Непрекъснато ни контролираше и ако се опитвахме да кривнем, си поизпатвахме понякога.

Така минаваше детството ми в Мирояне, без да се отличавам с нещо от останалите деца или ученици. Това може би дразнеше майка ми като по-амбициозен човек от баща ми и не можеше току-така да се примири: да има двама здрави и прави синове, които не са глупави и мързеливи и да ги остави така, без да се развиват. Искаше нещо повече от нас -- да си пробиваме отрано път в живота. И не зная откъде ѝ дойде наум, но щом откриха музикална школа към читалището, ми купиха акордеон. Ама скоро всички разбраха, че от мен няма да стане музикант и акордеонът отиде в архива. Батко Младен беше с два класа пред мен и играеше с децата редовно футбол, а аз все се мотаех в краката му. Учителката ми нямаше предпочитания към физкултурата и часовете ѝ по тази дисциплина преминаваха скучно. Добре, че директорът на училището Иван Буюклиев имаше друго отношение към спорта и бързо ни обедини около себе си. Организираше момчетата в отбори и ни даваше истинска футболна топка да играем помежду си. Сам той ставаше съдия и ни разпределяше кой какъв пост да заема на игрището, каква роля да изпълнява през време на мача. Това ми бяха първите организирани уроци по футбол.

Може би странно ще прозвучи за някои, но още от трети клас аз играех вече в училищния футболен отбор. Макар и по-малък на години и на ръст от другите ученици, аз не им се давах. Директорът все ме поставяше в полузащитата и по-напред, така че често дарявах отбора ни с голове. Нямаше човек да не се радва на успехите ни и Бу-

юклиев се зае да организира турнири. Дори започна да мисли предварително за подготовката ни, като ни караше да тренираме, да играем и други видове спорт, за да укрепнем физически.

В празничните дни преди обяд по-запалените от нас се събирахме на игрището и или ще играем помежду си, или ще гледаме мачовете на местния спортен клуб "Победа" с някои други футболни отбори. Още повече че в него се състезаваха няколко мои братовчеди като Димитър Захариев, който по-късно стана един от най-добрите български волейболисти, а после и треньор на националния волейболен отбор, Веселин и Младен Петрови Мишови, Кръстан Тодоров Лучев, Петър Кирилов Лучев и други, от които имаше какво да науча.

Не мога да подмина и да не кажа няколко думи на признателност за мировянския спортен клуб "Победа", защото през него са минали и оставили диря не само моят чичо Георги Лучев и баща ми Душко Лучев, а и десетки мои родственици и братовчеди, чичовци като Кирил, Велин и Методи Лучеви, Георги Захариев, Огнян Захариев и други от по-старото поколение и близо двадесет души от моето и следващото поколение.

"Победа" е основан в края на 1923 година и винаги е смятан за средище на прогресивната младеж в селото. Затова и властите не са имали положително отношение към клуба, забранявали са дори някои срещи с футболисти от други села да не би да извършват по-

литическа работа. На гости на "Победа" са идвали редица софийски клубове като "Славия", "Локомотив", "Спортист", да не говорим за най-силните отбори от селата наоколо.

Баща ми Душко и сега обича да разказва за спортните си "приключения" в младите години. През 1942 година в Мирояне е настанена германска военна част и войниците и офицерите, като разбират, че в селото има спортен клуб, веднага пожелават да премерят силите си с тези "селяни", да им покажат модерен европейски футбол.

Определят един неделен ден през пролетта и в уречения час немците излизат на игрището в пълен спортен екип, с типичната си национална самоувереност. Мироянските футболисти също се появяват, но откъде да вземат през тези военни години футболни обувки, фланелки, когато всичко се дава с купони? Имало един-двама със запазени от някогашния екип фланелки или гащета, но това било изключение. Всеки излязъл на игрището с каквото можал — цървули, гуменки, дочени панталони или само по гащета. Баща ми се явил по гащета, потник и бос на терена. Играл ляво крило и немалко смях предизвикал у германците: как така ще рита бос тази твърда топка! Но попаднала ли в него, никой не можел да го спре — като вихър полетявал напред, прескачал опитващите се да го спънат футболисти и създавал особено опасни положения пред противниковата врата. Вкарал един гол още през първото полувреме, а след почивката мировянци покачили на 2:0 и съперникът трябвало с наведена глава да напусне игрището.

Тази загуба на германските военни футболисти никъде не е записана в историята на българския футбол, както например загубата на друг немски военен отбор през 1918 година във Варна с тамошния "Тича", но за мировянци това все пак е "международна" среща, достойна победа над един отбор с много претенции.

Друго беше времето през моето детство и юношество в Мирояне. На спорта никой не гледаше накриво, дори напротив — още от училището ни насочваха към футбола, волейбола, баскетбола, леката атлетика. Директорът на прогимназията Иван Буюклиев пръв ни даде урок по спортсменство, напътстваше ни, доколкото знаеше и как да играем футбол, хвалеше ни и ни награждаваше със спортни екипи и не можем да не му бъдем признателни. Той умееше да ни организира, да ни поведе за спортни прояви и ние достойно му се отплащахме.

Заведеше ни в опитното поле и ни разпределяше по групи или по бригади. Даваше началото и ела да видиш каква работа падаше!

Накрая отчиташе пред всички резултатите и даваше награди на най-добрите. Като че ли нарочно избираше наградите да бъдат анцузи, кецове, спортни екипи, футболна топка и все от този род предмети, които ще ни трябват за спорт. Награждаваше ни и сякаш ни пришиваше крила да се изявяваме в различните спортни игри.

Изключително влияние върху мен като ученик от четвърти и пети клас оказаха футболните мачове от "А" републиканска футболна група, които по стечение на обстоятелствата тогава се играеха в Мирояне. Имахме хубаво затревено игрище непосредствено до селото в кооперативните ливади и дойдеше ли неделя, знаехме си, че ще гледаме мачове от най-голяма величина. А понякога и през седмицата имаше мачове и с брат ми Младен какво ли не правехме да се освободим по някакъв начин от домашните задължения и да отидем на игрището. Двойно повече работа извършвахме само и само да ни пуснат родителите. И баща ни, нали го засърбяваше старата краста, току ни подкарваше и хайде на игрището. Не сядахме на трибуната, където обикновено се тълпяха гостите от столицата, а с брат ми шарехме от едната врата до другата, за да виждаме по-отблизо футболите. Така научих състезателите на ЦСКА, на "Локомотив", на "Левски" или "Ударник" — София, на "Спартак" — Варна, или "Ботев" — Пловдив, и други. Особено впечатление още тогава ми правеше армейският отбор. Някои от играчите му като Манол Манолов, Стефан Божков, Никола Ковачев, Кирил Ракаров, Иван Колев и други станаха за мене кумир. Навсякъде ги величаех.

На мироянското игрище като че ли идваха най-много футболите на софийския клуб "Локомотив". Треньорите на детско-юношеския отбор Тодор Конов и Георги Петков може би проявяваха по-голям интерес към учениците от средните класове, които ритаха топка на игрището. Двамата треньори все си шушукаха нещо с директора на училището и един ден поискаха да приобцат неколцина от нас за своя отбор. Така в треньорския списък отначало попадна брат ми Младен, който беше в предпоследния клас на мироянското училище, а после и аз и трябваше по два пъти седмично да отиваме на тренировки на игрището на "Локомотив".

"Как така едно 10-11-годишно момче ще бърти по два-три пъти в седмицата от Мирояне до София и кога ще учи?" — тревожеха се родителите ми. За Младен не ставаше дума, той е по-голям близо три години от мен, можеше криво-ляво сам да се справи, още повече че му предстоеше от есента да продължи образованието си в някое софийско училище.

— Мите не го даваме! — съпротивляваше се майка ми, защото за нея училището беше по-важно от всичко.

Колко разговори трябваше да води треньорът Тодор Конов с родителите ми, докато склонят да ме пуснат и започна редовните тренировки с другите деца. На тях им беше лесно — повечето бяха от София, качваха се на трамвая и хоп на игрището. А аз трябваше след училището да вървя пеш по пет-шест километра до последната спирка на тролея, че после да се возя с него до квартал "Триъгълника" и оттам да продължа пеш до стадиона. А дотам беше лесно, защото вървах по светло, но като се връщах по тъмнините, хвърлях в тревога родителите си.

Лека-полека вълненията поутигнаха, аз си знаех задълженията въщи или за училището и до късно през нощта прилежно си учех уроците или пишех домашните, защото знаех, че започнеха ли да се ният в бележника ми ниските оценки, не беше трудно за майка ми да каже: "Стига с футбола. Сега ти е време да учиш, пък като пораснеш, прави, каквото знаеш!"

До такава мярка не се стигна, защото и треньорът Конов си знаеше задълженията. Често идваше у нас в Мирояне и разказваше на родителите ми за моите успехи в тренировките, за надеждите му в мене, като не забравяше да попита:

— Ами как е с успеха, Митко? Има ли някакви проблеми с училището?

Тодор Конов не обичаше глезотиите и неведнъж ни предупреждаваше, че ако разбере за провала ни в училището, незабавно ще ни освободи от отбора. Така че не само аз, но и всички момчета от отбора си правеха добре сметката и залягаха еднакво и на учението, и на тренировките. Това мое отношение към задълженията особено се харесваше на баща ми и той бе безкрайно щастлив, защото виждаше в двамата си синове възраждането на старата му мечта да играе футбол в голям отбор, но животът му твърде рано го бе обрулил, лишил го бе от възможността да върви по този път и да се изяви като по-голям състезател. Затова сега виждаше чрез нас продължението на своята мечта и ни оказваше не само бащинско доверие, но и ни помагаше с всичко, каквото може, за да се изявим като добри футболисти.

Не помня някой насила да ме е подтиквал, да ме е принуждавал редовно да отивам на тренировки или да участвам в някой турнир. За футбола никога не съм чувал и дума на упрек, на отрицание. Изглежда, тези неща са "пневмиска болест", семейна, дори родова, за-

щото, както казва един от моите чичовци, “спортът е ярко изразен в много от потомците на нашия прародител дядо Храно”. Може би вероятно ще звучи за някои подобно изявление, но истината е такава. Тя не може да се скрие. Родословното дърво е налице и всеки може да проследи от него развитието на този ген, да направи сам извода. Как от тия овчари и орачи се раждат не само интелигенти с най-престижни професии, но се оформя и цяла армия спортисти, на които всеки би завидял.

В една от книжките на списание “Родознание” родоведът Лазар Георгиев подробно е описал тази “златна жилка” в рода ни и убедително доказва присъствието на спортния ген в наследниците на Мишовия клон, т. е. в петте разклона от родословното дърво, от което е и моят прадядо Йордан или Луче.

Родили са се в последните няколко поколения повече от четиридесет спортисти, от които половината имат регионален принос, тринадесет — републикански, а осем — международен.

Ако погледнем от друг ъгъл на тези цифри, ще видим, че спортната жилка е най-пъстра в рода: най-много са футболистите, неколцина души играят волейбол и баскетбол, но имаме и състезатели по рапира и парашутизъм, по художествена гимнастика и двама спортни съдии! Освен нашето Пеневско презиме — моето, на брат ми Младен и на неговия първороден син Любослав, са известни в националния ни спорт имената и на дългогодишния волейболист и треньор на националния отбор Димитър Захариев и неговата съпруга Цветана Берковска, на Петър Лозанов, нееднократно проявявал се не само като футболист от “Локомотив”, но и като треньор в международния турнир на името на “Никола Котков” и в други подобни изяви.

А колко още млади потомци от следващите поколения имат да развиват спортния си талант, защото не вярвам този ген да се изроди и да престане да бъде в кръвта ни, да ни отчужди от спорта.

В отбора на “ЛОКОМОТИВ”

Треньорът Тодор Конов, изглежда, още от първия допир с мен бе забелязал нещо особено, направил съм му силно впечатление и безрезервно ме предпочете пред другите деца. Не защото бях помалкият брат на Младен, който тренираше повече от година преди

мене и го смятаха за надежден футболист. Добрият треньор не залага на такава карта. Него го интересува конкретния човек с качества и възможностите му. Затова след красноречивата му агитация да не се погубвам повече в ученическият или “селският” “Победа”, изплю камъчето:

— Ще дойдеш при мене и ще те направя истински футболист! Поне с брат си ще бъдеш, другарче ще си му, пък можеш и да го задминеш...

Излишно беше Конов да ме увещава, след като получи благословията на родителите ми, защото аз отдавна чаках този звезден миг. Нямах думи за отговор, целият пламтах от възнение, имах чувството, че ще литна в небесата. Смънках нещо и още на следващия ден с брат ми тръгнах за игрището на “Локомотив”. Пристигнахме някъде към 3-4 часа след пладне, тъкмо когато се канеше да започне тренировката с другите момчета от отбора:

— Ааа, радвам се. Добре дошъл при нас — посрещна ме той и ме представи, въпреки че това бе излишно, тъй като всички познаваха брат ми и аз стоях смутено до него. Не беше трудно всеки да се досети кой съм, защото двамата си приличахме.

Още същия ден започнах с физическите упражнения. Мускулите ми имаха нужда да заякнат, трябваше да добия пъргавината на пантера, както се изразяваше треньорът, да изпреварвам спринтьорите, да се универсализирам в различните спортове. От футболиста се искаше не само да шутира топката, а и да я владее, да умее с леко-та и сигурност да я спира и води с крака, да я следва и командва, навреме да я подаде на своя съиграч, без каквато и да е грешка. Учеше ни Конов и после ни разделяше на два отбора, определяше ни постове и започвахме истинска надпревара за надмощие. А той все с нас — гледаше ни зорко и ни правеше бележки през време на играта, изискваше от всеки, дори правеше промени, като някои връщаше назад или изпращаше напред в нападението.

Тодор Конов умееше да прави разбор след всяка тренировка, да сочи грешките или проявите на отделните футболисти, да поставя конкретни задачи на всеки върху какво да работи в бъдеще. Не можеше да му се отречат методико-възпитателните умения да работи с детско-юношески състав и всички го гледахме като божество. Между нас се говореше, че бил “страшен” вратар на софийския отбор “Шипка”. Беше завършил първата треньорска школа у нас и имаше дългогодишна практика. Изключително добър и човечен, но и строг и вискателен. Просто съвестно ни беше да не изпълним ня-

коя забележка, да правим опит за клинчене. Като най-малък от всички, с мен се отнасяше бащински, но това не значеше да си права, каквото си знаея. Държеше на своето, искаше всичко да се изпълнява точно и безапелационно. И аз се стараех с всички сили, оставах дори сам на игрището и безкрайно много се упражнявах без ничий контрол, докато сам не се убедя, че върша всичко, както трябва. Така доказах и на няколкото столични момчета, които ме гледаха отначало с пренебрежение, че с нищо не съм по-лош от тях.

Не ми бше лесно през тези години да нося няколко дини под една мишница, но златната птичка беше кацнала на рамото ми и аз не исках да я пропъждам. Напрягах всички сили да не пропускам учебния материал в училището, като едновременно продължавах тренировките си в "Локомотив" и участвах в състезанията на различно равнище, без да се оплаквам от умора или претоварване. Нямаше друг изход. Времето ми така беше уплътнено, че не усетих кога изтекоха последните три-четири години на учение в Мирояне. Завърших седми клас и от есента се записах да продължа да уча в столицата. Брат ми беше отишъл в казармата и аз трябваше да се справям с всичко сам: никой не ми помагаше и това ме научи на организираност — да решавам без чужда помощ много от въпросите на живота си.

Детството на село и сега го свързвам с мачовете в Мирояне и тренировките в "Локомотив", с първите си прояви като футболист в спортния клуб "Победа" и в детско-юношеския отбор на железничарите. По това време се изявявах в много футболни прояви, като се започне от състезанията за селското първенство, с юношеския отбор на "Локомотив" за републиканското първенство и се стигне до турнирите на УЕФА и световните първенства. Макар и годините ми да не бяха много, не помня случай треньорът на юношеския отбор Петър Димитров да е недоволен от мене. По това време играех с Митко Милушев, Георги Попов, Иван Иванов, Иван Благоев, Стоян Йорданов, Йордан Филипков и други, с някои от които по-късно отново щяхме да се срещнем в отбора на ЦСКА* и на никого не отстъпвах като футболист. Може би и затова Петър Димитров току ми подхвърляше:

— Не си вече ти за юношите. С големите ти е време да вървиш. Ще говоря с Берков.

**Тъй като ЦСКА, а и някои други отбори през годините сменят неколккратно своите имена, за по-лесно ще ги назовавам с най-популярните.*

Не мина месец-два и името ми твърдо легна в списъка като резерва в мъжкия отбор на "Локомотив". Редовно ме привличаха и в националния юношески отбор.

Не мога да забравя участието ми в юношеския турнир на УЕФА през 1963 година. Брат ми Младен дотогава беше несменяем титуляр в отбора. Много пъти беше защитавал честта на страната и имаше натрупан немалък опит. Сега обаче щях да играя без него. След успешното ни представяне за квалификацията с Югославия, Франция, Унгария и Италия, отидохме на полуфинала със Северна Ирландия.

Така близко бяхме до победата, но не успяхме още веднъж да разтърсим мрежата на съперника. Завършихме наравно — 3:3. Според тогавашния правилник на УЕФА победителят се определяше чрез жребий и за наше нещастие за финала се класира Северна Ирландия. Ние с Шотландия трябваше да играем за третото място, но потиснати и отчаяни от несправедливостта ни беше вече все едно дали ще спечелим, или загубим. Пропуснахме възможността да се борим за първото място и покрусени се върнахме в родината. Жалко за победния ми гол в Пазарджик на 10 март с югославяните, жалко за отстраняването от групата ни на такива силни футболни отбори като Франция, Италия и Унгария, за решаващия ми гол срещу унгарците!

Югославия — България 1:1, гр. Сплит, 3.02.1963 г.

Проявите ми в юношеския турнир на УЕФА не останаха незабелязани от футболните специалисти и спортните журналисти. Треньорът на мъжкия отбор на "Локомотив" Георги Берков не криеше възхищението си от играта ми в нападението и непременно държеше да ме включи в двубоя с по-големите. Може би беше повлиян от оценките за мене във вестниците, които не пестяха хвалбите си, но още към средата на пролетния кръг от републиканското първенство за 1962—1963 година ме картотекира в отбора. Един-два пъти бях в резервите, докато в предпоследния мач, и то с най-силния отбор за сезона "Спартак" — Пловдив, преди края на първото полувреме Берков ми даде знак да изляза на терена. Някой от защитниците бе контузен и аз трябваше да заема мястото му.

Разбира се, дотогава Берков бе изпробвал възможностите ми, и то в международен мач — във френския курортен град Кан за първенството на Международния спортен съюз на железничарите. Така се наложи, че трима от титулярните защитници отсъстваха от състава — Васко Методиев бе наказан, Тодор Велев и Апостол Чачевски бяха контузени и нямаше кой да участва в мача с френските железничари в този престижен турнир. И Берков на бърза ръка ме повика в отбора. Около мене по това време беше се развихрила една буря, че едва ли някой друг можеше да ме "спаси", ако не беше той.

...Случи се така, че след завръщането на юношеския национален отбор от Англия бяхме официално приети от наши държавни и спортни ръководители. Държаха се речи, изказаха се похвали за достойното ни представяне в Англия, като някои награди, а мен заедно с още неколцина като Аспарух Никодимов, Янко Кирилов и Наско Пецовски заклеиха. И то защо? Че на турнира гласно сме изказали претенции, че джобните ни пари от по 5 лири са крайно недостатъчни, че с тях не можехме да си купим и по едно сувенирче за спомен! Две седмици стояхме в Англия, победихме трите си съперника и стигнахме на полуфинала и да нямаш в джоба си пукната пара да си купиш нещо по-трайно! Като комсомолци сме нямали право на подобни възражения и футболната федерация ни наказва да не участваме в няколко срещи.

Отидох си на село, върнах се в Завода за металорежещи машини, защото нямаше кой да ме храни и още не беше минал месец и при мене в завода долетя Петър Димитров:

— Хайде, стягай се, утре заминаваме за Франция. В клуба решиха и ти да дойдеш...

— Ама как така? Нали съм наказан за два месеца? — мънкам аз, без да изключвам машината от работа.

— Остави тия бабини деветини. Който ти е записал наказанието, той ще го изтрие!

И след два дни потеглихме с влака за Кан.

Треньорът Берков за пръв път ми повери поста на бранител и по негова оценка добре се справих със задачата: настървено отразявах атаките на французите през двете полувремена и победата ни с 1:0 бе достойна за уважение.

Нямаше вече връщане назад. Щом играх добре срещу френските железничари, защо да стоя извън отбора на "Локомотив" и в състезанията за вътрешното ни първенство? И макар мачът с пловдивските спартаковци да бе от значение за класацията ни в челната тройка, Берков не се поколеба да ме включи в играта преди края на полувремето. Съдията разреши и аз полетях към мястото си на ляв защитник. Отначало чувствах някакво излишно напрежение — та това бе първото ми официално излизане с мъжкия отбор на "Локомотив" в България, но скоро се поуспокоих, влязох в ролята си. Срещу мене играеше един от най-големите нападатели по това време — Тодор Диев, който като получи първата топка, се устреми с всичките сили към нашата врата. Намерението му обаче се провали — с якия си гръб го подпрях и го изместих от основното направление, като с крак отпратих освободената топка към нашия полузащитник. Прославеният спартаковец някак сконфузено ме погледна, може би вътрешно ме наруга, закани се, че тъпкано ще ми го върне, но аз не му обърнах внимание и продължих играта си.

Имах още няколко схватки с пловдивските нападатели и не им дадох възможност да изпробват шутовете си в нашата врата. Нещо повече — надигравах ги и им отнемах топката, осуетявах опитите им за надмощие и неслучайно след края на съдийския сигнал не само треньорът Берков, но и всички състезатели ме поздравиха. Радвах се на първия ми дебют на родна земя.

Успешен беше в кръга и последният ни мач с ЦСКА, като почти до последния момент водехме с 3:0, но при едно нападение на Якимов, Пешев и Иван Колев се опитах по-яко да задържа един от тях и съдията отсъди дузпа. Никола Ковачев не можеше да не я превърне в гол, но резултатът не позволи на ЦСКА да ни измести от третото място в републиканското първенство.

Годините от 1960 до 1964 бяха изключително плодотворни за моето развитие като футболист. От мированския клуб бързо преминах

в юношеския отбор на "Локомотив", включиха ме в националния младежки отбор и редовно играех не само в шампионатите на УЕФА, но и в олимпийските. Изведнъж прескочих много прегради и се озовах в редовете сред най-добрите спортисти, без да се съобразява някой с възрастта ми, да се запита мога ли да издържа на това натоварване. Записах се в 15-о ЕСПУ "Адам Мицкевич" в "Надежда", с желание да уча и играя едновременно футбол, но скоро се оказа, че и Мистър Сенко да беше на моето място, не можеше да се справи. Честите тренировки на игрището, участието ми в състезания на различно равнище поглъщаха изцяло времето ми и не само че започнах да отсъствам от училище, но и да изоставам с успеха. Учителите не се интересуваха колко гола или победи имаше отборът ни в републиканските или международните мачове, а дали зная уроците си, мога ли да пиша емоционално съчинение за природата, да решавам задачите по математика. И бяха прави, както и аз бях прав, че се посветих изцяло на футбола.

Съучениците ми завиждаха, че бях обиколил с отборите толкова страни в света, че пресата пишеше за мене, че имах бъдеще в живота си, но учителите държаха на своето. Упреци към мен отпрати и ръководството на "Локомотив", без да се съобразява с реалната обстановка, да разбере причините за моите отсъствия от училището, за ниския ми успех. Та аз живеех на село, участвах във всички мачове на юношеските състави в страната и в чужбина и отгоре на това се искаше от мене да бъда редовен ученик в осми клас!

Приказките стигнаха до ушите на родителите ми, които дотогава искрено се радваха на успехите ми, а сега изведнъж помръкнаха. "Как така ще напусне училището? Че футболът е до време, а после без образование какво ще прави? По-добре е да се откаже от футбола, но не и от училището..." И какви ли не мисли тревожеха по това време майка ми. С какви ли не упреци бях посрещан у дома само и само да ми се въздейства и да тръгна по желанието от тях път. Така се стигна до ново решение, като с помощта на ръководството на "Локомотив" се записах в жп техникума на днешната улица "Пиротска", близо до тогавашното кино "Македония". В това училище бяха и други футболисти от отбора като Никола Котков, Спиро Дебърски, Весо Василев... Ех, по-лесно ми беше да бъда с колегите си, да уча с тях заедно, защото едно е да бъдеш редовен ученик в средно училище, а друго е да посещаваш вечерни курсове в специализиран техникум.

Започна новият футболен шампионат 1963—1964 година. "Локомотив" имаше много добри футболисти като Никола Котков, Спиро Дебърски, Иван Димитров, Апостол Чачевски, Весо Василев, Драгомир Драгомиров, Васил Методиев, Цветан Милев и други и ръководството на клуба с право постави по-висока цел: да спечелим републиканското първенство. Брат ми Младен и аз също бяхме включени в представителния отбор.

Първият ни мач за сезона бе със "Славия". Треньорът Георги Берков ни подреди така: Лалов, Методиев, Чачевски, Велев, Лазаров, аз, Милев, Коцев, Котков, Андонов и Дебърски. Добре започнаха играта славистите, които "официално" бяха приели "курс на тактическо превъоръжаване"! Срещу "бетоните"! Срещу "бункерите!" "Зелен светофар на нападателната игра!" И в десетата минута отбелязаха първия гол. Това до известна степен ги окуражи, но и нас изправи на крака. Повече не им позволихме да припарят в нашето наказателно поле, само дето нашите нападатели не можах да им върнат гола и да ги победим. Но първата загуба не значеше нищо.

Заредиха се мачове с пловдивския "Спартак", с дупнишкия "Марек", със сливения военен отбор, с горнооряховския "Локомотив" и други. Повечето от срещите печелехме и след равния мач с ЦСКА заехме второто място в таблицата. До края на есенния кръг отстъпихме още две позиции назад, но от пролетта на 1964 година все вървахме в челната тройка или двойка. В мача със "Славия" през март играхме заедно с брат ми Младен и запазихме равния резултат — 1:1. Убедително се справихме със съперниците си в следващите мачове и след победата ни над "Дунав"—Русе, с 5:2 изпреварихме "Левски" с 2 точки. А след мача ни с "Берое" — Стара Загора, окончателно се разбра, че "Локомотив" ще се окичи с лаврите на шампиона.

Спечелването на първото място в шампионата от "Локомотив" привлече вниманието на много спортни ръководители и треньори към най-добрите футболисти. Лично тогавашният министър на вътрешните работи издебна удобен момент, за да ми стисне доброжелателно ръката:

— Ах, какъв левскар можеш да станеш! — извика той и не престана да ме тупа по гърба. — Имаме си един Гунди в нападението, ако дойдеш и ти в отбраната, никой не може да ни победи! Ела, ще имаш всичко при нас...

Разбира се, похвалите не можеха да не ме радват, но далеч бях още от мислите да променям клуба си и избягвах да давам каквито и да са отговори. Направо препращах "парламентьорите" при ръководството на клуба. Смятах за неморално да се водят подобни разговори насаме, въпреки че някои "борсаджии" се бяха опитали дори да преговарят с родителите ми на село. Но и там удряха на камък, защото баща ми беше заклет локомотивец и не искаше и дума да чуе за други отбори. Та двама синове имаше в "Локомотив", можеше ли той сам да решава съдбата им и да ги "продава"?

Един ден Георги Берков подочул нещо за пазарлъците около мен и ме потърси да поговорим на четири очи:

— Има ли крушката опашка, или това са само слухове? — деликатно поиска да научи истината.

— Зловредни слухове — послужих си с думите му, като обещах да потвърдя думите си и пред ръководството, защото аз не можех току-така лесно да зачеркна името на "Локомотив". — Този отбор ме изграждаше като футболист, с него станах шампион и няма никакви основания за тревоги.

Армейският отбор — моята сбъдната мечта

В нашето семейство футболът открай време беше нещо като светая светих. Единствено майка ми Люба не беше определена към някои от отборите: за нея всички бяха еднакви — футболистите ритаха топка, спортуваха, развиваха се като мъже. Не влизаше в подробностите на играта, не долавяше тънкостите в проявите на един или друг състезател и малко се интересуваше от понятията тактика, стратегия и т. н. Не обичаше грубостите и остро реагираше срещу който и да е играч, като виждаше как подлага крак на друг или с

ръце го хваща и дърпа, за да му отнеме топката. Майчиното чувство у нея надделяваше и не можеше да не съчувства на проснатия на игрището спортист или да не изрази гласно недоволството си срещу провинения. Като стар запаянко шумно коментираше непристойните прояви.

Понякога оспорваше мнението на баща ми, който като що-годе опитен футболист не се поддаваше на емоциите и по-обективно оценяваше свадите на игрището. Върл локомотивец беше той. Може би по наследство е това, защото някога чичо му Васил, един от основателите на мировянския клуб "Победа", беше дълги години спирач в железниците и там си намери смъртта. Или че много мировянци и по-специално младежите от нашия род правеха първите си стъпки в "Локомотив". Истината беше такава. И затова, когато в края на петдесетте години клубните треньори от "Локомотив" започнаха да го "ухажват" заради брат ми Младен, а после и заради мене, той с отворено сърце ги посрещаше, разговаряше с тях, доверяваше им се. Готов беше да повери в ръцете им синовете си само и само да ги направят истински футболисти.

Седнехме ли у дома всички заедно, темата за футбола неизбежно присъстваше. Разговаряхме, коментирахме, спорехме и всеки от нас свободно изразяваше гледището си. Никой не криеше пристрастията си, всеки защитаваше вижданията си. Особено тези наши различия се открояваха през годините, когато в Мировяне започнаха да играят отборите от "А" РФГ за шампионата. С брат ми знаехме симпатиите на баща ми към "Локомотив", но това не значеше, че и ние винаги ще го поддържаме. Младен неведнъж заемаше страната на "Славия", ратуваше за победите му, и като загубеше някоя среща, му ставаше криво. Дори имаше случай да се посдърпва с баща ми заради любимия си отбор. Нищо че от дете и той започна да играе в детско-юношеския отбор на "Локомотив", а после с мъжкия отбор участва в не едно състезание в републиканските първенства.

Оставаше аз да изразя футболните си пристрастия към някой от отборите. Като слушах споровете между баща ми и брат ми и знаех кой от двамата на кой отбор държи, все ми се искаше да не вземам страна, да се различавам от тях и да изразявам свое мнение. Пък и от мачовете на мировянското игрище през петдесетте години не можех да остана равнодушен към най-силния отбор, да не подражавам на най-добрите играчи. От 1948 година армейският клуб беше редовен фаворит в първенствата и не можеше да не ми окаже влияние, да не ме направи негов страстен привърженик. Не бяха далеч от ус-

пехите му и другите софийски отбори — “Славия”, “Локомотив”, “Левски”, пловдивския “Ботев”, но друго беше ЦСКА. Девет години поред по безспорен начин изтръгваше победата в републиканските първенства и спечелваше на своя страна хиляди привърженици като мен. Като гледах нападателите Иван Колев, Крум Янев, Димитър Миланов, Панайот Панайотов или полузащитниците Стефан Божков и Гаврил Стоянов, защитниците Кирил Ракаров, Манол Манолов, вратарят Георги Найденов не можех да остана равнодушен и тръпнех от щастие при победите им. Гледах ги на игрището и попивах всичко от тях, възвисявах ги като богове. Още оттогава, кога скрито, кога явно, навсякъде съм подчертавал отношението си към армейския отбор, смятал съм го за еталон на футболното поле. Независимо от всеотдайността ми от детство към “Локомотив”, от немалкото ми прояви с него в страната и в чужбина.

Спомням си ненадейното ми завръщане в село след един мач във Варна за първенството. Това вероятно бе в края на пролетния кръг на шампионата през 1964 година, когато се знаеше вече, че “Локомотив” ще бъде първенец. Влязох радостно у дома и заварих треньора на ЦСКА Манол Манолов да разговаря с родителите ми. Добре се познавах със Симолията, както му викаха фамилиарно, и седнах до него, без да зная за какво бяха говорили досега. Досетих се обаче, че след неуспешния опит на левскарите да ме привлекат в отбора си, беше дошъл ред и на цесекарите.

— Тъкмо навреме идваш — започна Симолията, защото със своя шеговит и подкупващ глас винаги можеше да излезе сух от водата. — Дойдох да ти предложа място на титуляр в нашия отбор. Разговорихме се с майка ти и баща ти, ама те държат в крайна сметка ти да решиш...

Погледнах майка ми Люба, отправих поглед към баща ми, за да разбере по лицата им нещо. Стана ми ясно, че Симолията е ударил на камък с “дипломатическите” си преговори и за да попълни тази пауза, баща ми избърза да се намеси:

— Добър гост ни е дошъл у къщата — Манолов, ама какво можем ние да направим? За нас ти си ни дете, ние нищо не сме обещавали...

Сладките приказки на чашка ракия не доведоха до нищо. Не приемах и този индиректен подход от ръководството на ЦСКА и реших да не се предавам така лесно:

— Не приемам подобен разговор без знанието на моя клуб — започнах спокойно и уверено, без да хвърлям вина към когото и да

било. — Смятам, че най-правилно ще бъде, ако отидете най-напред при председателя на “Локомотив”. Нека там си кажат думата.

Държех на футболния си клуб. Не можех така бързо и необмислено да се отрека от него, да забравя всичко, което даде за мене. Нямах моралното право изведнъж да ги изоставя. Тогава не пихме наздравица за направеното предложение, но не изпъдихме и госта. Може би затова след седмица — този път двама представители на армейския отбор, отново отишли при родителите ми. Сега разговорът бил на друга основа: през следващата година ми предстоеше да постъпвам в казармата, защо това да не стане сега? Ще ме зачислят в отбора и там ще си изкарам службата. Трябвало само баща ми и майка ми да се съгласят, защото нямам още навършени години за казармата. Да стана нещо като доброволец...

Какви думи е изприказвал Манол Манолов не зная, но на родителите ми допаднало това предложение. И завъртели подписа си под молбата. Този път, без да ме попитат, дали съм съгласен.

Така си мислех аз, а всъщност разговорите за моята бъдеща съдба били пренесени на най-високо равнище. Председателят на спортния клуб ЦСКА генерал Здравко Георгиев, който бе и заместник-министър на отбраната, бил разговарял вече с министъра на транспорта Пенчо Кубадински. И един следобед през август на 1964 година, както се бяхме събрали неколцина приятели в сладкарницата на “Попското” на площад “Ленин”, запъхтян при нас нахълта Манол Манолов:

— Хайде, Пена, ставай да вървим. В отбора всички те чакат...

Всичко било решено и аз “немедлено” трябваше да се явя в “казармата”. Имах и повиквателна заповед... Няма що — всичко беше изпиано и аз трябваше да се подчиня. Излишно беше да упорствам, да се пазаря... Помолих Манолов само да отскоча до село, за да си взема прибори за бръснене и дрехи, че в Боровец времето не е като в София. И с джипката, с която треньорът на ЦСКА от сутринта ме търси, отново отидохме в Мирояне. Поуспокоих родителите си, грабнах сака с малко багаж и тръгнахме по обратния път. Шофьорът, младо войниче, натискаше педала на газта, скяш знаеше негласната заповед час по-скоро да ме отведе в почивната станция в Боровец, където отборът на ЦСКА беше на подготовка. Какви ли мисли не идваха в главата ми по това време, защото всичко пред мен беше една мъгла и не можех да мисля нито за бъдещето, нито за миналото. Устата ми пресъхваше, чувствах страшна жажда:

— Бате Симо, няма ли да почерпиш поне по една лимонада? — казах му колебливо, като преминахме Горубляне.

Седнахме тримата на една маса в “Лебеда” и почти на един дъх изпих предложената чаша бира. Сервитьорът веднага ми донесе още една. Не помня друг път така да съм пил, сякаш исках да сложа край на нещо. Или да убия мъката за раздялата си с “Локомотив”, защото довчера друго говорех в отбора на всички. Но машината вече бе звъртяна и връщане назад няма. Симолията ми се радваше и, като изпих и втората чаша, ме поздрави:

— Браво, Пена! Винаги искам да си ненаситен. Било, каквото било! Тури му пепел... От днес ти си вече в нашия отбор. Гледай напред в бъдещето. Ти имаш голям път...

— Добре бе, бате Симо — навивах на пръста старите си мисли, — защо не стана всичко по реда. Как ще гледам в очите утре другарите си от “Локомотив”?

— Глупости! — срязва ме Манолов и ме погледна дяволито. — Това са изповеди на ученичка. Ти си мъж, какво си се размекнал, защо излишно се вайкаш за “Локомотив”? Имаш повиквателна заповед. Отиваш войник в казармата и толкова. Кой може да те обвини? И защо? Че ще играеш в ЦСКА? Та ти трябва да се радваш, да черпиш, както се казва, защото си в престижния армейски отбор. От футболния терен ще защитаваш честта на родината!

В Боровец пристигнахме към полунощ. Почти всички прозорци на военната почивна станция бяха тъмни, но Манолов знаеше къде ме води и нахлухме в една стая. Около масата седяха четирима и играеха карти.

— Не ставайте, другари! — изговори Манолов патетично думите и продължи: — Водя ви подкреплението!

Картоиграчите не бяха непознати — Иван Колев, Никола Цанев, Пантелей Димитров и Димитър Якимов. Колко пъти съм ги виждал на терена, дори през изтеклия футболен сезон на два пъти играх срещу тях, но сега здрависването ни беше по-друго, свойско. И бързо се заговорихме, намерихме общ език, въпреки че никой от тях досега не е знаел нещо за моето прехвърляне в отбора на ЦСКА. Дори останяха учудени, че се е опазила тайната за тази “новина”.

Тайната всъщност скоро се разчу, в някои от вестниците бе отпечатан официален протест на железничарския клуб и за да се сложи край на по-нататъшните спекулации с моето име, се съгласих на един официален разговор с представители на “Локомотив” пред министъра на транспорта. На срещата дойдоха треньорът Георги

Берков, приятелят ми Никола Котков и Спиро Дебърски. На всички казах, че аз не съм избягал от другарите си в отбора, а просто ми предстои да отслужи войниклъка си.

— Е, няма да го упрекваме за това — подкрепи ме и министърът, защото всъщност той беше в течение на всичко и още преди ня-

колко седмици беше си казал думата. — Сега да му пожелаем здраве и успех в новия отбор, защото той ще играе не само за ЦСКА, а и за родината.

Така бе приключена тази история.

В армейския отбор ме приеха като свой. Началникът на клуба майор Микулаш се зарадва, че ме вижда в редиците на ЦСКА, но най-доволни като че ли останаха новият треньор Григорий Пинайчев и неговият помощник Манол Манолов. Футболистите отдавна ме познаваха кой по-добре, кой по-малко, но всички се надяваха, че ще “пасна на мястото си” и военният тим ще има млад бранител.

От година-две ЦСКА преживяваше криза с подмянето на футболистите. Наложителната реформа даде отражение и изведнъж колелото на развитието му се завъртя обратно. Отиде си дългогодишният му треньор Крум Милев, един след друг започнаха да излизат от строя и най-опитните и известни футболисти: Стефан Божков, Манол Манолов, Александър Шаламанов... Предстояха да напуснат отбора и Кирил Ракаров, Иван Колев, Наско Пецовски, Никола Ковачев и други. Смяната на поколенията бе естествен процес и ръководството бързаше да привлече млади футболисти. За новия футболен сезон освен мен дойдоха и други момчета като Аспарух Никодимов, Стефан Илиев, Стоичко Пешев, като броят им все нарастваше.

Не зная по какъв път и по чия препоръка за треньор бе повикан от Москва неизвестният на нашата спортна общественост съветски

треньор, който се опита да обедини усилията на футболистите от по-старото и новото поколение, но все нещо недостигаше. Правеха се опити, търсеха се нови решения и до известна степен бе постигнато нещо, защото ЦСКА се укрепил някъде по средата на таблицата и през следващите години постепенно започна да възвръща славата си. По това време спечелихме и купата на Съветската армия.

С мен треньорите също се опитаха да експериментират, но явно бе мнението им, че ако не в полузащитата, трябва да играя в отбраната. Признаваха досегашния ми актив и това не можеше да не ме радва. Трудът на треньора на "Локомотив" Георги Берков и на неговия помощник Петър Аргиров не бе отишъл на вятъра. Всички видяха в мене самобитния и изграден футболист и твърдо заложиха на моята карта — не само Пинайчев и Манолов в ЦСКА, но и Христо Младенов, Добромир Ташков, Стоян Орманджиев и други от националния отбор. Никои не се страхуваше да ми повери някой от постове в отбраната и затова не помня случай да съм пропускал мач или да бъда заменен с някой, освен ако не съм принуден да напусна игрището поради контузия.

В юношеския национален отбор Серги Йоцов ме виждаше като ляво крило и ляв полузащитник, а в републиканските първенства между юношите треньорите ме отправяха ту към център-халфа, ту отзад като бранител. Петър Димитров винаги искаше да играя в защитата, без да дели полето на ляво или дясно. Добромир Ташков обаче, като пое след Рудолф Витлачил националния отбор, без колебание ме изпрати като десен полузащитник и на това място играх успешно няколко международни мача. Д-р Стефан Божков като треньор на ЦСКА също прави опити с мен в центъра и назад, въпреки че Стоян Орманджиев твърдо ме виждаше и използваше като стопер на отбора. На този пост играх и в турнирите за купата на европейските шампиони, в световните шампионати през 1966, 1970 и 1974 година.

Започнахме есенния дял на републиканския шампионат за 1964—1965 година. В отбора на ЦСКА се почувства полъхът на новото: покрай играчите от по-старото поколение като Георги Найденов, Кирил Ракаров, Николай Ковачев и Иван Колев заеха мястото си футболистите отпреди няколко години Никола Цанев, Димитър Якимов, Борис Гаганелов, Пантелей Димитров, Тодор Колев и други. Не бяхме малко и ние "младоците": аз, Аспарух Никодимов, Христо Маринчев, Стоичко Пешев и други, които с всяка година увеличаваха редицата.

Първият ми мач бе с дупнишкия отбор. Явихме се в състав: Йорданов, Василев, Гаганелов, Маринчев, Димитров, Пенев, Романов, Пешев, Якимов, Кирилов и Колев и показахме добра сплотеност и майсторство, заслужено извоювахме победата.

На 13 септември се срещнахме с традиционния дългогодишен съперник "Левски". Предварително се знаеше какъв ще бъде мачът и въпреки югославския съдия И. Кичан не можах да се избегнат грубостите. Двубоят се превърна в арена на "безобразно, уродливо зрелище, което няма нищо общо със спорта!", както писа в. "Народен спорт". Тогава за пръв път се изпречих срещу устрема на Георги Аспарухов и въпреки единствения му гол в нашата врата, разбира може би, че в бъдеще няма да му бъде лесно в нашето поле.

БСФС осъди непристойните прояви в мача, бяха порицани два-та отбора за неспортсменската игра, а отделни играчи — наказани с “мъмрене” и лишени от участие в един мач.

Заредиха се мачовете в републиканското първенство. Едни отбори побеждавахме, а от други губехме. Зарадвахме се на победата ни над пловдивския “Спартак” с 9:0 и излязохме на трето място в таблицата, но лесно загубихме от пловдивския “Ботев” с 0:2 и отново отидохме на пето място. А ни предстоеше сериозен мач с моя шампионски отбор от миналата година — “Локомотив”. За пръв път се наложи да се изправя срещу приятели като Никола Котков, Весо Василев, Спиро Дебърски... Приятелството си е приятелство, но на спортното поле бяхме съперници. И доста ги поизпотих тия мои другари, като заедно със съотборниците от ЦСКА не им дадохме да играят свободно в полето ни и да ни вкарат гол. За сметка на това нашите нападатели непрекъснато заплашваха вратата на Деянов. Един път успешно той отби топката на Димитър Якимов, но Иван Колев неколккратно проникваше в тяхното поле и Стоичко Пешев по едно време отправи силен удар във вратата на “Локомотив”. Деянов я изпусна и Иван Ранков я превърна в гол.

Не можехме да претендираме в този шампионат за челно място в класирането, но четвъртото не бе малко, като се имаше предвид миналогодишното — единадесетото! Зарадвахме се на купата на Съветската армия, защото това изпитание също не бе малко.

Най-голямата ми изява в отбора на ЦСКА бе в турнирите за купата на европейските шампиони. През 1967 година армейският отбор вече укрепна и възвърна славата си на предишния абсолютен футболен първенец на страната. В отбора дойдоха още няколко нови играчи, така че можеше да се каже, че изцяло бе освежен и подмладен. На вратата стояха старите ми познати от юношеския отбор на “Локомотив” Стоян Йорданов и Йордан Филипов, в защитата заста-наха твърдо Борис Гаганелов, аз, Иван Василев, Христо Маринчев, в полузащитата играеха Аспарух Никодимов, Боби Станков и Кирил Станков, Янко Кирилов, а в нападението — Димитър Якимов, Никола Цанев, Димитър Марашлиев, Петър Жеков и други. Най-важното за отбора според мен бе привличането на известния бивш състеза-тел на варненския “Владислав” и на софийския “Локомотив” Стоян Орманджиев за треньор. Със своя благ характер и голям опит като футболист, със своите познания в областта на футбола той бе извест-тен на нашата спортна общественост и футболистите от ЦСКА го приеха с открито сърце. За кратко време Стоян Орманджиев успя

да сплоти колектива, да открие индивидуалното у всеки играч и мак-симално да го използва през време на състезанията. Така ЦСКА от-ново застана в челото, върна си славата.

Като първенец в републиканското първенство през 1966 година отборът ни участва в турнира за купата на европейските шампиони. Заредиха се мачовете за квалификация със “Слиема Уондърърс” от Малта, с гръцкия “Олимпиакос”, с полския “Гурник” и със северноир-ландския “Линфийлд”. Победихме всички и стигнахме до полуфинала

с известния италиански футболен отбор “Интерна-ци о н а л е” (“Интер”) — друкратен носител на европеекската и междуконтиненталната купа. Първата среща бе в Милано на 19 април. Слънчевият ден беше привлякъл многохилядна публика на стадион “Сан Сиро”, която шумно подкрепяше своите любимци.

Започнахме мача малко смутени, защото всеки от нас досега само слушаше или четеше за успехите на такива футболисти като Факети, Пики, Мацола, Капелини, Корсо и други. А ние бяхме: Йорданов, Василев, Гаганелов, Маринчев, Станков, Пенев, Райков, Цанев, Радлев, Якимов и Никодимов. На никого от нас името не бе известно зад граница. Така че имаше основание всеки да изпитва някакъв страх от “звездите”. Но това смущение скоро бе преодоляно и ние се окопитихме, оказахме сериозна съпротива на домакините.

Поведоха с един гол, но силата им беше дотук. В 64-ата минута Цанев изравни и по този начин развенчахме величието на прославения в света "Интер". Световноизвестният треньор на отбора Хеленио Херера не можеше да си намери място.

В София като домакини отново не позволихме на италианците да ни победят (1:1) и се наложи да играем трети мач на неутрален терен. В красивия италиански град Болоня, на стадион "Комунале" пред 50 хиляди зрители "ЦСКА се бори достойно, загуби с 0:1, не се класира на финала, но спечели нечувана слава" — писа един наш вестник. И това бе истина, защото ние се наредихме между най-силните европейски отбори и заслужено получихме покана да участваме в традиционните турнири

на "силните" в град Казабланка, Мароко.

Изведнъж пред ЦСКА се откри непознато поле, в което тепърва предстоеше да се посадят добри семена. Към това се стремяхме всички футболисти в отбора. Треньорът Стоян Орманджиев умееше да ни поведе и предизвика необяснима енергия у нас, страст за победа. Така се получи и в Казабланка, като надиграхме другия финалист от турнира за купата на Европа — пражкия "Дукла", победихме носителя на испанската купа — известния "Валенсия", и първенеца на Мароко "ФАР" и спечелихме купата "Мохамед V". Щастието ни се усмихна, защото втори път да се спечели такава престижна купа я ни се удаде, я не. "Мароканската спортна общественост познаваше ЦСКА от малкия екран, който изнесе блестящи мачове срещу прочутия "Интер" и с нетърпение очакваше да го види тук, на своя стадион в Казабланка — изрази задоволството си посланикът на Бълга-

рия в Мароко Апостол Колчев в писмо до ръководството на ЦСКА. —Трябва с радост да кажа, че армейците далеч надхвърлиха очакванията. Те се представиха отлично... Сега много мароканци с уважение споменават името на България..."

През 1969, 1972 и 1973 година станахме двукратни носители на шампионската купа на страната и на купата на Съветската армия. "Това е безпрецедентен случай — пишат авторите проф. Георги Христов, Андрей Кацаров и Александър Манов в книгата "Летопис на спортната слава" — не само в нашия футбол, което ясно говори както за амбициите, така и за възможностите на футболистите от ЦСКА."

1967 година за мен бе върхова в житейския ми календар. В отбора на ЦСКА вече бях пуснал корен и ръководството на клуба и треньорите държаха за мене, не пропускаха мач без моето участие. А след като спечелихме и първото място, спортната общественост отново заговори за армейския тим. Националният треньор Рудолф Витлачил ме предпочете пред много други футболисти по това време за световното първенство в Англия. Завърнах се от британския остров и веднага се включих в програмата на ЦСКА. Бяха предвидени няколко приятелски мача с германски и холандски отбори и имах само два-три дни за отмора.

С немците бяхме играли неведнъж. Познавахме техния футбол и в двата мача с франкфуртски отбори не научихме нищо ново, но като отидохме в холандската столица Хага и опряхме до известния в Европа "Аякс", изведнъж разбрахме колко сме далеч от европейския футбол!

"Аякс" наистина беше непознат за нас. Още в първото полувреме ни забиха във вратата пет гола и треньорът Орманджиев побърза да промени схемата на играта, да замени няколко футболисти, като по този начин ги задържим до известна степен. Нашите нападатели вкараха два гола, но домакините не останаха по-назад и бързо ги върнаха. Разгромът със 7:2 беше колкото трагичен, толкова и поучителен. Ние видяхме друг стил на игра, нов футбол — бърз и динамичен, резултатен от началото до края. Добър извод си направиха и нашите ръководители, защото нямаше друг път, ако искахме да сме в крак с развитието на европейския футбол.

Проявите ми в различните футболни състезания насочиха погледите на спортните журналисти и неведнъж изтъкваха приноса ми за родния футбол. Но не очаквах, че за 1967 година ще ми бъде дадена най-високата оценка — футболист №1 на страната! Отначало

се изненадах на това признание, защото обикновено оценяват футболиста по вкараните голове и не можех да се сравнявам нито с Иван Колев от ЦСКА, нито с Никола Котков от "Локомотив" или пък с Георги Аспарухов от "Левски"... Изключение може би правеше първият носител на това почетно звание Георги Найденов — най-популярният вратар в България, и ето изведнъж моето име! Как преживях тази радост само аз си зная, но щом журналистите са ме оценили така, не можех да се откажа, така че нищо друго не ми оставаше, освен да покана приятелите, колегите и някои познати и да отпразну-

ваме признанието. Ресторант "Дълбок зимник" на булевард "Руски" добре ни приюти и близо до полунощ трябваше да приемам поздравленията, да изпитвам силата на приятелската прегръдка.

През тази година преживях още едно щастливо събитие — на 7 май сключих граждански брак с русенката Надежда Александрова. Запознахме се предната година в Хасково, когато бях на лагер с националния отбор за световното първенство в Англия, и то при съвсем необичайни обстоятелства. В града гостуваше Софийският цирк и с неколцина играчи решихме да се поразсеем. В едно от изпълненията участваше Надя със своята сестра-близначка и пластичният им етюд ми направи

странно впечатление. Ръкоплясканията ми, изглежда, че са били посилни, защото това бе направило впечатление на младото момиче и след представлението се срещнахме в ресторанта на хотела, където и тя със сестра си беше отседнала. Бяхме с Борис Гаганелов и от дума на дума завързахме приятелство. После дружбата ни продължи в София, често се срещахме в сладкарницата под Операта и на ЦДНА на сладолед и чаша кафе.

Започнахме новата 1967 година и Надя ми поднесе новина: със сестра си заминават на турне в Югославия за няколко месеца! Идваше ми да извикам от болка, да ѝ забраня, ако можеше никъде да не отива, защото тъкмо се бях увлякъл по нея, кроях някакви планове и не знаех как ще понеса тази раздяла. Мъчно ми беше, но можеш ли да кажеш на един артист "Откажи се"? Все едно някой да ме отклони от футбола, да ми попречи да не участвам в шампионатите...

Но зимата си отиде, дойде пролетта. След третата ни среща с "Интер" в Италия се върнахме унили, въпреки че всички симпатии бяха на наша страна. Влизам у дома, а телефонът звъни, че стените трептят.

— Аз съм. От няколко дни съм в София. Кога ще се видим?

Само миг и гърдите ми се напълниха с въздух, на лицето ми грейна усмивка. Хукнах като ненормален из софийските улици, бързах да видя любимата си. В сладкарницата беше сама и така бях щастлив, че не зная какво съм говорил. Решихме, в първите дни на май да направим и двете сватби, заедно с Гаганелов, който се ожени за сестра-близначка на Надя.

— Слушай, Пена — викаше ми Гаганелов, — аз съм направил сметка. През май ще имаме мач със “Спартак”. Предлагам булките да излезат на терена и да подадат топката на рефера. Представяш ли си какъв фурор ще предизвика това?

— На стадиона? Ти си откачен... — недоумявах аз.

— Че защо не. Водолазите правят сватба под водата, летците — във въздуха, а ние — на стадиона...

Така и стана. Към обяд подписахме в ритуалната зала граждански брак, а следобед преди мача двете близначки изтичаха на игрището и ритнаха футболната топка към съдията. После ние продължихме да играем, а те ни изчакаха на трибуната. С целия отбор и някои други гости заминахме на село да отпразнуваме по нашенски сватбата. Добре се повеселихме, хапнахме и пийнахме, защото на другия ден отново се разделихме с булките — заминахме с Гаганелов на лагерен сбор, тъй като ни предстоеше тежка среща с Швеция за европейското първенство.

С националната фланелка по света

Винаги съм казвал, че един доморасъл футболист в колкото и мачове да участва, пък било и в “А” група, ако не се смеси с играчи от чужди отбори, не изпита на собствен гръб съпротивата на световните “звезди”, няма да се оформи и надрасне ръста си. Започнах в “Локомотив” и още като юноша участвах в не едно вътрешно и международно първенство. Едва в мъжкия отбор започнах да чувствам как трупам опит, оформях се като истински футболист.

Отрано попаднах в силния български отбор на ЦСКА. Дванадесет сезона играх рамо до рамо с най-добрите му футболисти и добре знаех какво значи средата за моето израстване. Но ако не бяха приятелските срещи и двубоите с големите европейски тимове

като “Интер”, “Валенсия”, “Ливърпул”, “Аякс” и други, трудно мога да си представя, че щях да стана такъв уважаван и ценен стопер.

През 60-те години винаги съм бил в титулярните състави, треньорите са разчитали на мене. Добре се справях с нападателите на съперника, отнемах им топката, осуетявах атаките им, принуждавах ги да се връщат назад. Не отричам, че съм правил и грешки, които понякога са били фатални за нашата победа. Както съм излизал напред и вкарвал голове, така имам и няколко автогола, които просто са били въпрос на недоразумение с нашия вратар, но все пак на се пишат на моя гръб.

От трите европейски първенства, в които имах щастието да участвам през 60-те и 70-те години, най-запомнящ и силно врязал се в паметта ми е турнирът през 1968 година в Италия. Жребият ни постави в една група с Португалия, Швеция и Норвегия. Португалците бяха носители на бронзовите медали от световния финал в Англия. Безспорно е, че бяха фаворити, но и нашият отбор с такива футболисти като Шаламанов, Гаганелов, Якимов, Жеков, Аспарухов, Котков и аз не беше за подценяване.

На 13 ноември 1966 г. в София победихме Норвегия с 4:2, а на 11 юни през следващата година гостувахме в Стокхолм и сразихме Швеция на техния терен с 0:2. Равен резултат постигнахме с норвежците в Осло — 0:0. Дотук успехът за нашия отбор беше естествен и се надявахме с гостуването на шведите и португалците в нашата столица да затвърдим победата. Така и стана. На 12 ноември елими-

нирахме Швеция с 3:0, а на 26 ноември — и Португалия с 1:0. Оставаше ни в Лисабон да решим спора с португалците и за наше щастие оглавихме групата.

За четвъртфинала потърсихме победителя от шеста група Италия. В първия мач на 6 април 1968 година треньорът Стефан Божков твърдо ни постави задача да се поздравим с победа! Помогнаха ни и 70-те хиляди зрители, които също искаха победа. Германският съдия беше безкомпромисен към нарушителите и още в 11-ата минута за спъване в наказателното поле отсъди дузпа в наша полза. Никола Котков я превърна в гол. Окуражени, ние се вдигнахме в атака. До края на първото полувреме имахме решително превъзходство пред противника, но резултатът не се промени.

Второто полувреме също започнахме със силен натиск. Италианските национали също търсеха изход и неведнъж застрашиха българската врата. Александър Шаламанов, Борис Гаганелов, Добромир Жечев и аз отбивахме атаките, за което въодушевените зрители често ни аплодираха. Какво стана обаче в 67-ата минута? При едно разбъркване пред вратата на Станчо Бончев реших да му подам отнетата топка от италианския централен нападател. Бончев обаче не я пое и, без да искам, станах "майстор" на автогола! От срам ми идваше да напусна терена. Не предприех нищо и треньорът. Играта се поднови и в същата минута Георги Аспарухов отпрати силен удар към вратата на съперника. Топката се отблъсна от гредата, Динко Дерменджиев я посрещна и неспасяемо я заби във вратата на Дзоф — 2:1

Няколко минути по-късно Петър Жеков пое топката и повиши резултата на 3:1. До края на срещата оставаха минута-две и италианците успяха да намалят на 3:2.

Победихме, но голяма обеща си окачих на ухото. Нямах право да се радвам на победата като съиграчите си и дълго време после мислих за това фатално подаване на топката назад. Извадих си добра поука, защото с едно подобно действие може като камъчето да преобърна колата... Журналистите заради трите гола забравиха да споменат за моя автогол, но аз и сега го помня. Като камък лежи на сърцето ми и уча футболистите никога да не повтарят моята досадна грешка. По-добре да избият топката в корнер, в тъч да я изпратят, ако имат възможност напред да я подадат, но никога в такова критично положение да не я връщат към вратаря...

Разказах този случай по-подробно, защото той е поучителен за всеки играч. Като домакини победихме италианския национален от-

бор, но като гости в срещата-реванш на стадион "Сао Паоло" загубихме с 2:0. И то не защото италианците бяха по-силни, а защото играхме с променен състав — на вратата застана Симеонов, а в нападението на мястото на контузения Котков игра Якимов. Върна се назад и Христо Бонев. Не можахме да прескочим четвъртфинала и да отидем по-напред. А имахме всички шансове да спечелим двубоя. Или така мисля сега, защото тогава не виждах обективно недъзите на нашата игрова система, подценявах професионалния живец в европейските играчи, които не жалеа нищо и играеха до победа.

Достигането до четвъртфиналите в европейските първенства винаги бе стръмен връх за българските футболисти. За щастие през 1968 година го достигнахме, докато през следващите първенства през 1972 и 1976 година не можахме да го повторим. Просто отпаднахме в квалификационните срещи, което доказваше, че европейският футбол не стоеше на едно място, развиваше се и вървеше напред. Докато при нас имаше застой, не черпехме положителното от европейските и световните отбори, за да се развива по някакъв начин и нашият футбол.

Неколкократните ни опити в световните първенства също потвърдиха това: тъпчем на едно място, страхуваме се да нарушим догмите, робуваме на предварителни схеми, които ни отдалечават от истината. Ласкавите отзиви на наши и чужди коментатори, както и мненията на някои футболни специалисти, че "българският отбор е солиден и бърз", че "той е отбор от първа величина", че играчите му са "технични и бързи", "изненадват с добре изградения си тактически план", в тях личи "интелигентен футболен почерк" и т. н. не отговарят на истината. Хвалят ни журналистите, футболните мениджъри, но в международните турнири рядко стигаме до осминафиналите, да не говорим за четвъртфиналите или за нещо по-величаво. Нищо че имаме отделни добри футболисти, които играят тактично и напористо, не отстъпват на много европейски звезди. Въпросът опира до уменията ни да впрегнем енергията на играчите, доколко умеем да използваме положителното от стратегията и тактиката на футболната игра, доказваме ли възможностите си и майсторството в играта. Като че ли тъкмо това не ни достигаше през годините на моето израстване и възмъжаване и затова още през първото сито на мелницата отпаднахме от по-нататъшното участие в шампионатите.

България е позната в световните футболни първенства още от 1934 година. В първия си опит участва в квалификационни мачове с Унгария и Австрия и не стига до финалите в Италия. Същото се пов-

таря и през следващото футболно първенство през 1938 година във Франция: Чехословакия ни отрязва пътя с 6:0. Безуспешен е напътът ни през 1954 година, когато отново сме отстранени от Чехословакия и Румъния. Губим в квалификациите и през 1957 година от Норвегия и Унгария, и то с обезпокояващи резултати — 7:0, 4:1...

Световното първенство в Чили през 1962 година дава надежди на българския национален отбор, в който играят такива силни състезатели като Георги Найденов, Кирил Ракаров, Иван Димитров, Никола Ковачев, Тодор Диев, Димитър Якимов, Иван Колев, Георги Аспарухов и други. След квалификациите с Франция и Финландия за пръв път наши футболисти се домогват до четвъртфиналите. Мачовете им в Чили с Аржентина, Англия и Унгария обаче нищо не им донесат и посрамени се връщат в родината.

Осмото световно първенство в Англия през 1966 година отново ни изправи на крак. След победите над Белгия и Израел отидохме на Британския остров с голяма кошница. В отбора отново бяха включени най-добрите играчи в страната: Георги Найденов, Александър Шаламанов, Иван Вуцов, Борис Гаганелов, Добромир Жечев, Димитър Дерменджиев, Георги Аспарухов, Димитър Якимов, Иван Колев, Петър Жеков, Симеон Симеонов, Никола Котков и други. В отбраната като титуляр бях и аз. Старши треньорът Рудолф Витлачил имаше амбиция да постигне достойна класация, като се опираше на опита си с чехословашкия национален отбор в по-предните

европейски и световни първенства. Разчиташе на добрите футболисти, които в квалификациите показаха изключителна борбеност. Головете на Котков, Аспарухов и Стоян Китов ни дадоха криле. Но всичко това постигахме в родината, на нашия стадион "Васил Левски". В чужбина, като гости на нашите съперници, изведнъж се променяхме, губехме и ума, и дума. Това особено пролича в двубоите с белгийците, с които се наложи да играем трети мач на неутрален терен.

На път за Англия спряхме за няколко часа в австрийското градче Грац, където се срещнахме с представители на известната фирма "Адидас" и получихме пълна екипировка с тяхната марка. Това Витлачил смяташе, че ще бъде изненада за футболното първенство.

В Англия се настанихме в резиденцията ни "Молингтън Банасър" край градчето Честър. Създадени ни бяха всички удобства за отмора до първата ни среща с Бразилия. Тренирахме, разхождахме се из околностите на хубавия парк, пътувахме с автобуса до Честър. Дори един ден отидохме с Никола Котков и д-р К. Цачев до недалечния град Манчестър и ха това да разгледаме, ха онова да видим, докато слънцето изчезна от погледа ни. Наложихме се по тъмно да питахме за обратния път и добре, че Котков знаеше малко немски, иначе съвсем щяхме да пропаднем! Върнахме се късно, а Витлачил и помощника му Петър Аргиров беснееха от яд. И с право. Но признат грях не е грях, както казва поговорката, и ние трябваше не само да се извиним, но и да си вземем сериозна бележка от постъпката.

Стадион "Евъртън", на който играхме първата среща с Бразилия (12 юли 1966 година), се намираше на пет-шест километра от Ливърпул, в парка Гудисън. Построен е още през миналото столетие и не

можеше да побере толкова зрители, колкото съвременните стадиони. За нас обаче и тези 65 хиляди запалнянковци бяха достатъчни, още повече че по-голямата част от тях често ни аплодираха, радваха се на мъжествената ни съпротива над двукратния световен шампион. На терена бяхме Найденов, Шаламанов, Вуцов, Гаганелов, Пенев, Жечев, Дерменджиев, Китов, Аспарухов, Якимов и Колев. При едно сблъскване между Найденов, Кутиньо и мен изведнъж нещо щракна в устата ми и адски ме заболя. Опипах с езика и ръката си и разбрах, че предният ми ляв зъб е счупен. От устата ми течеше кръв и играта бе спряна. Витлачил и д-р Цачев поискаха да ме сменят, но аз възразих. С болката, но и с по-голяма настървеност играх до края на мача, за което хилядите привърженици на местните отбори "Ливърпул" и "Евертън" често ми ръковопляскаха. Чуваха се дори и виковете на български: "Хайде, хайде наште!"

Бразилците не можах да наложат своя стил на игра. Двата гола, които Пеле (14 -ата минута) и Гаринча (63-ата минута) ни вкараха, бяха от двата фаула, а не от някаква прехвалена игра, от майсторството на футболистите, които нито по физика, нито по техника ни превъзхождаха. Затова и английската публика ни се възхищаваше. Парижкият вестник "Екип" обективно призна, че "българите запазиха честта на европейския футбол!" Прав бе и нашият треньор Витлачил, като каза пред един журналист: "Нашият отбор показва недостатъчна зрялост. Футболистите щом видяха, че дяволът не е толкова черен, всеки поиска да покаже какво може, а не да "застреля" противника, който сам бе дал "револвера" в ръцете ни..."

Вторият мач с Португалия (16 юли) играхме в Манчестър. Починахме няколко дни и от резиденцията направо ни откараха с автобус на известния стадион "Олд Трафорд", собственост на популярния английски футболен отбор "Манчестър Юнайтед". Нямахме време да разгледаме града на известния футболист Боби Чарлтън, пък и на други звезди, с които островната империя се гордее. След загубата ни с Бразилия се чувствахме малко угнетени, мислихме непрекъснато за изхода на срещата ни с португалците. Не излязохме на стадиона с чувство за превъзходство, с вяра в победата и мачът се превърна в една безлична среща с класически резултат — 3:0 за съперника! Уж Витлачил направи смени — на мястото на Стоян Китов влезе Петър Жеков, беше подменен и Иван Колев с Александър Костов, но това не промени изхода на двубоя. И аз не останах доволен, но ние сякаш предварително се бяхме подготвили за тази загуба и гузно напуснахме игрището.

По-късно, като прочетох оценката за този мач на известния наш спортен журналист Климент Симеонов, ми стана болно: "Не съм виждал по-безличен и посредствен мач на българския национален футболен отбор през последните три десетилетия — пишеше той. — Нашите футболисти не играха, а изпълняваха някакъв досаден им наряд. Така бе и в началото, и след първия гол, и след втория и третия гол — един и същ приспивен ритъм, като че гледаме филм с бавен каданс. Евтини голове и автогол в нашата мрежа, а играещите без особено напрежение португалци държаха нашите нападатели твърде далече от своето наказателно поле. Един-единствен удар на Аспарухов в гредата... Печален мач!"

Третата среща (20 юли) също бе в Манчестър. Явихме се срещу националите на Унгария в следния състав: Симеонов, Ларгов, Вуцов, Гаганелов, Пенев, Жечев, Якимов, Давидов, Аспарухов, Котков и Колев. Промяната не даде положителен резултат и отново загубихме с 3:1. Единственият гол в това "английско турне" бе на Аспарухов. За утешение...

Не знаей откъде се бе появила мухата на раздора в нашия отбор, но тя бръмчеше и тровеше атмосферата. Може би започна още от лагера в Пампорово, където бяхме откъснати две седмици изцяло от приятели, семейства, но това не пречеше на някои от ръководството да тръбят, че целият колектив "от световното първенство в Чили досега е израсъл много и това ни дава увереност да смятаме, че в Англия ние ще се представим много по-добре..." Негласният раздор между състезатели и треньори съществуваше. Първо, между Витлачил и неговите помощници Аргиров и Чакъров нямаше единомислие по стратегията и тактиката на играта, което се отрази неблагоприятно на футболистите. Смяната на Найденов и Якимов в мача с Португалия наля още масло в огъня. Витлачил държеше на тезата си за отбранителната игра и постоянно хвърляше упреци срещу някои наши нападатели, че нямат шансове да вкарат голове...

"Бунтът" на Якимов бе поддържан от Аспарухов, Дерменджиев, Жеков, а с това той обезличи нашето участие в световното първенство и посрамни трябваше да се върнем в родината. За да бъдем подложени на обстрел от страна на футболните специалисти и спортните журналисти, от цялата общественост. Немалко упреци бяха отправени и срещу футболната федерация. Старши треньорът Витлачил бе принуден да си вземе куфарите и да напусне страната...

Върнах се от световното първенство в Англия не да си почина или да се занимавам с друга дейност, а отново да се влея в армейс-

кия отбор. Предстояха ни други мачове с европейските шампиони за купата на УЕФА или за новото европейско първенство в Италия, но не постигнахме успех в квалификациите. Безкрайна радост за мене беше раждането на дъщеря ми Катерина на 14 юли 1968 година, което стана по време на пътуването ми за Италия, за да играем с националите ѝ. Успех за ЦСКА беше идването на силния нападател на старозагорския клуб "Берое" Петър Жеков, който бързо се наложи като български и европейски голмайстор и през 1969 година стана носител на "Златната обувка".

Току-що приключихме мачовете от турнира за европейското първенство и се зададе следващото ни участие в световното първенство в Мексико през 1970 година. Ръководството на националния отбор сега бе поверено на известния футболист от близкото минало и треньор от ЦСКА д-р Стефан Божков. Желанието му беше да приложи целия си многогодишен футболен опит и треньорски знания, да постигне нещо повече с подмладения национален отбор и да надмине досегашните участия в световните първенства. Имаше предвид проявите на немалко наши футболисти във вътрешната надпревара и като добър селекционер не му беше трудно да отбере от тях двадесетина играчи.

Жребият за квалификациите ни изправи с известните футболни единадесеторки на Полша, Холандия и Люксембург. Първият ни мач с холандците бе в София на 27 октомври 1968 година. Победата с 2:0 ни се удаде леко — голмайстори: Бонев (45-а минута — дузпа) и Аспарухов (65-а минута). През следващата 1969 година като домакини също победихме националните отбори на Люксембург с 2:1, голмайстори: 1:0 Аспарухов (38-а минута — дузпа), 2:0 Аспарухов (49-а минута), 2:1 Леонард (50-а минута) и на Полша с убедителния резултат 4:1 (15 юни, София), голмайстори: 1:0 Бонев (23), 2:0 Дерменджиев (25), 2:1 Дейна (26), 3:1 Пенев (72), 4:1 Аспарухов (88). Българските и чуждите вестници веднага започнаха да прогнозируют: "Ако българите достигнат на финалите на световното първенство в Мексико, те ще бъдат една значителна сила." Или: "На финала на световното първенство в Мексико българските футболисти ще бъдат едни от финалистите! Досегашните победи това ни показват..."

Рибата още в морето, а ние сложихме тигана на огъня! И на мен ми се искаше да вярвам на вестникарските изявления, но във футбола невинаги става така, както ти се иска. Топката отскача и се търкаля и понякога най-неочаквано обърква сметките и на най-гениалните футболни стратегии.

Представихме се успешно и в двете си гостувания: в Ротердам (1:1) и в Люксембург (1:3). Нямахме още изхода от втората среща с Полша, но всички от националния отбор заживяхме със самочувствието на финалисти. Подхрани и илюзията ни, че този път наистина ще объркаме картите на претендентите за купата на ФИФА. Това мечтаеха и милионите наши приятели в родината, защото няколкото ни безлични участия в миналите световни първенства ги потискаха, не им даваха възможност за изява.

Д-р Стефан Божков оповести отбора си от тридесетина играчи, между които имаше неколцина футболисти от по-старото поколение, други като мене от средното и неколцина по-млади, неопитни още, но надеждни и перспективни резерви, и заминахме на лагер. Не зная кой му беше внушил високопланинският лагер на Белмекен, но през цялото време на престоя не само аз, но и други от отбора вътрешно негодуваха, не приемаха планинските изпитания и усамотение като най-добра форма за "възстановяване". Още повече че в Мексико условията за изяви щяха да бъдат съвсем други, но ръково-

дителят е той. Най-после, през втората половина на май 1970 година отлетяхме за страната на ацтеките. Мачовете ни бяха в град Леоне, намиращ се на около 400 км от столицата, така че с вътрешен самолет трябваше да пътуваме и дотам. Настанихме се в хотела, гледахме по телевизията официалното откриване в столицата на световното първенство и двубоя между домакините и СССР. Дълго коментирахме равния резултат 0:0. Мина ден-два и ето ни и нас на стадиона срещу Перу. Нещастие беше сполетяло тези дни родината на нашите съперници — катастрофално земетресение, и затова може би в първото полувреме играта им бе скована, в никакъв случай не отговаряше на темпераментния им южноамерикански стил. При едно наше нападение перуанците си позволиха грубост и италианският съдия отсъди нарушение. Зад топката застанаха Георги Попов и Петър Жеков. Без никой от противниковите състезатели да се досети за специално заучената комбинация, Динко Дерменджиев пое топката и я превърна в гол. 1:0 в 11-ата минута на мача!

За този гол в пресата после дълго се коментира, но тогава той като че ли удвои силите ни. До края на първото полувреме играта се пренесе в полето на перуанците, но до втори гол не се стигна. Това стана няколко минути след почивката, когато Христо Бонев от свободен удар изпрати топката направо във вратата на противника. Поведохме с 2:0. Нямахме основание да мислим за друг изход от двубоя, но за съжаление сметката ни излезе крива.

Вместо да усилим натиска, за да не позволим на съперника да се съвземе и да помисли за друг резултат, само след няколко минути игра всичко се обърна в негова полза. Гаярдо не бе спрял навреме в нашето наказателно поле от Борис Гаганелов и с диагонален удар той намали на 2:1. Приех пропуска на моя баджанак като груба грешка, но не и фатална за изхода на мача. Играта трябваше да продължи със същия устрем като в първото полувреме, да продължим натиска си, защото победата бе все още в наши ръце. За съжаление в отбора настъпи умора, състезателите се задъхваха, играта им се обезличи и започнаха грешките. Перуанците доловиха това наше отпускане и в останалите минути до края на мача заиграха мъжествено. В 56-ата минута перуанският нападател Кубиляс се провря през цялата наша отбрана и постигна изравнителния гол, а в 73-ата минута Кубиляс донесе победата за Перу — 2:3. И все пак нека припомним нашия състав: Симеонов, Шаламанов, Ив. Димитров, Ст. Аладжов, Давидов, Д. Пенев, Г. Попов (59—Марашлиев), Хр. Бонев (Аспарухов), Жеков, Якимов, Дерменджиев.

Стефан Божков забеляза навреме омърлушената игра и побърза да смени Георги Попов с Димитър Марашлиев, а след няколко минути и Христо Бонев с Георги Аспарухов. Времето обаче не стигна за обрат в играта и всички напуснахме терена като попарени.

След няколко дни загубихме по същия начин и втория мач с ФРГ: излязохме на терена като балкански лъвове, поведохме играта с 0:1, но скоро отстъпихме инициативата на съперника. Краен резултат — 5:2 в полза на германците, като последният наш гол беше постигнат минута-две преди съдийския сигнал. Бяхме надиграни и разгромени, защото освен първите десетина-петнадесет минути понататък като че ли ни нямаше на стадиона. Срещу немците играхме старомоден футбол, не показахме никаква устойчивост, организацията ни беше под всякаква критика, а ето и състава ни: Симеонов, М. Гайдарски, Гаганелов, (59—Шаламанов), Д. Пенев, Т. Колев, Дерменджиев, (46—В. Митков), Бонев, Аспарухов, Никодимов, Марашлиев. Голмайстори: 0:1 Никодимов (12), 1:1 Либуда (20), 1:2 Г. Мюлер, (28), 1:3 Г. Мюлер (52 — дузпа), 1:4 Зелер (69), 1:5 Г. Мюлер (85), 2:5 Т. Колев (88). Съдия Ортис де Мендибил (Испания). И вместо ръководителите на отбора да вземат някакви мерки да се събуди задремалият ни дух, явихме се на третата среща с Мароко и станахме за смях, като допуснахме в 60-ата минута да изравнят резултата — 1:1. Това бе 38-ият мач на националния ни отбор на световни първенства. Ето и състава: Йорданов, Шаламанов, Гечев, Гайдарски, Д. Пенев, (42—Ив. Димитров), Т. Колев, Попов, Якимов, (50—Бонев), Аспарухов, Никодимов, Митков. Голмайстори: Жечев (40), 1:1, Газуани (60). Главен съдия Антонио Рибейро Салданя (Португалия).

Безславно се завърнахме в родината и този път. Във вестниците започнаха да пишат какво ли не: търсеха се причините в белмекенския лагер, в липсата на устойчивост и дух, в недостатъчното спортно майсторство, в слабото ръководство... Едно обаче бе ясно: не можеше повече по един и същи начин да губим състезанията със съперниците! Европейският и световният футбол вървяха напред в своето развитие, а ние изоставахме или тъпчехме на едно и също място. Нещо ни липсваше, за да заиграем и ние като световните отбори, да се изкачим веднъж на по-високо стъпало. Но какво? Никой не казваше. Знаехме обаче да правим промени, да търсим вината в един или друг ръководител...

В Българската федерация по футбол дойдоха нови ръководители, на мястото на д-р Стефан Божков треньор на националния отбор стана Васил Спасов. Беше му поверено да ръководи отборите в

състезанията и за другите купи: европейско първенство, олимпийски състав...

И отново започнаха мачовете за европейския шампионат. Мое то присъствие в националния отбор не бе покътнато въпреки решенията на разни инстанции да не се използват "развенчаните играчи от световното първенство". Треньорът Спасов току-така не се решаваше да отстрани най-силните състезатели в страната. Не се доверяваше още да повери тези постове на по-младите и неопитни футболисти. И въпреки това загубихме в квалификациите от поляците и испанците и се простихме с илюзията да отидем на финалите в Белгия. И този път старши треньорът Васил Спасов беше виновен и от втората половина на 1972 година бе заменен от Христо Младенов.

Нов треньор, нови идеи, нова стратегия... Още на първото събиране на националния отбор Младенов изложи своя план: да победим противниковите отбори в квалификацията за десетото световно футболно първенство в Мюнхен, да се класираме за финалите и да измием срама от предишните световни шампионати! Кратко и ясно. Никой нямаше против една такава опияняваща задача, камо ли пък аз, като знаех с какво потиснато самочуствие се връщахме от предишните първенства.

Христо Младенов беше известен като дългогодишен и опитен треньор не само на едни от най-престижните наши отбори в "А" РФГ, но и на националния отбор. Умееше да работи с футболистите и без каквито и да са колебания реши да изпробва силите на националите в няколко международни срещи. Доброто ни представяне повиши самочуствието на всички, мобилизира ни да играем с пълни сили в квалификацията със съперниците Северна Ирландия (на 18 октомври 1972г. — в София 3:0, и в ответния мач на 26 септември 1973г. 0:0), Португалия (на 2 май 1973г. — София, 2:1 и в Португалия на 13 октомври 1973 2:2) и Кипър (на 19 ноември 1972г. в Кипър 0:4 и в София на 18 ноември 1973 2:0) и без загуба си осигурихме мястото за финалите. Отново се заговори за нашия национален отбор. Някои специалисти видяха успехите му в подменения състав, други търсеха причината в слабия ни съперник. И едните, и другите може би имаха основание, наистина по-голямата част от състезателите бяха нови, за пръв път щяха да участват в световното първенство. От "старата гвардия" бяхме останали само неколцина — аз, Христо Бонев, Аспарух Никодимов... Нямаше ги трагично загиналите на 23 юни 1971 година най-силни наши нападатели Георги Аспарухов и Никола Котков, така че младите заеха и техните места.

За четвърти пореден път българският национален отбор отиваше на финалите на световните футболни първенства. Това до известна степен хвърляше светлина за облика и възможностите на нашия отбор, защото все пак името на България присъстваше сред световните футболни държави, но от друга страна, неблагоприятията ни във финалите не говореха хубаво за нас. Оставаше да видим какво ще направим сега, щом като всички тръгнахме за Мюнхен с голямото самочуствие на финалисти.

Шампионатът започна на 13 юни 1974 година по нова система, която предвиждаше четири предварителни групи, две полуфинални от четири отбора и накрая срещи между първенците за класацията от едно до четири. Новата световна купа на ФИФА — "Златният глобус", бе отлята от чисто злато и за нея бяха се записали да участват 97 страни от света, но много от тях отпаднаха още преди да започнат квалификациите, което наложи и новият регламент на турнира.

Първата ни среща в Дюселдорф беше с отбора на Швеция. Не за първи път се срещяхме с този отбор — побеждавали сме ги и друг път и това ни даваше кураж. Излязохме на терена с воля за победа, но мачът не потръгна и треньорът на два пъти прави промени в нападението. И това обаче не помогна. Срещата завърши наравно — 0:0, което не беше в наша полза, защото проиграхме една хубава възможност за победа, макар и с един гол. Нашият състав: Р. Горанов, Ц. Василев, К. Ивков, Ст. Величков, Б. Колев, Д. Пенев, В. Войнов, (72 — Ат. Михайлов) Хр. Бонев, П. Панев, (75 — Мл. Василев), Никодимов, Денев. Съдия Едисон Перес Нунес (Перу).

Вторият ни мач бе в Хановер с Уругвай на 19 юни. Не само ние смятахме, че имаме несериозен противник, но и хилядите почитатели на футбола, които предпочетоха по това време да се разхождат навън, а не да присъстват на трибуните. И може би имаха право, защото до 75-ата минута нямаше никакъв резултат. Едва тогава Христо Бонев рязътърси мрежата на уругвайците. Имахме възможност да отбележим още някой гол, но вместо атака, ние пак се върнахме към отбранителната тактика. По този начин сами подтикнахме съперника да изравни резултата и да останем с вързани ръце — 1:1 — Павони (87).

В Дортмунд на 23 юни бе третият ни мач с холандския национален отбор — един от най-силните европейски тимове, претендент за световната купа! Напразни бяха нашите опити да удържим на натиска на холандците. Не успяхме. По-право няхмахме достатъчно сили и загубихме неочаквано с 1:4. Единият гол е автогол на бранителя

Крол, така че не е трудно да се оцени съотношението на силите. Ето и нашия отбор: Ст. Стойков, Ц. Василев, Ивков, Д. Пенев, Ст. Величков, Б. Колев, Бонев, Ив. Стоянов, (46—Ат. Михайлов), Войнов, Пенев, (57—Кр. Борисов), Денев. Голмайстори: 0:1, Нескенс (5—дузпа), 0:2 Нескенс (45—дузпа), 0:3 Реп (71), 1:3 Крол (78—автогол), 1:4 Де Йонг (88). Съдия Тони Бошкович, Австралия. Това бе 47-ият мач на националния ни отбор и последен за мен като футболист за световно първенство.

Проиграхме и четвъртата възможност да се изкачим поне с едно стъпало по-нагоре към футболния Еверест. За сметка на това пък научихме как европейците, а и състезатели от други континенти, играят модерен футбол. Затова напълно споделям казаното от треньора на световния шампион ФРГ Хелмут Шьон в интервю за нашия вестник "Футбол":

"...Демонстрираният футбол на световната арена в нашата страна бе на по-високо равнище, отколкото в Мексико преди четири години. Участваха доста еднакво силни и поизравнени в майсторството отбори... Видяхме модерен футбол, който радва зрителите... Изхождайки от силата на европейците, южноамериканците изневериха на стила си и заложиха прекалено на отбранителния маниер, с което отслабиха познатата си острота в нападението (това напълно важи и за нашия отбор — б. м.—Д. П.)."

Мнението на германския треньор не се отличаваше от оценките и изводите на ФИФА за шампионата, че "футболът става все по-малко отбранителен и все по-открит. Стратегията 4-2-4, както и 4-3-3 все повече отстъпва място на съвременния футбол с добър "гръбначен стълб" — опитен вратар, активен либеро в защита, двама ловки футболисти в средата на игрището и двама пробивни нападатели. Всички останали са разположени около този гръбначен стълб и осигуряват действията на пасовете. Най-важното е всеки играч по всяко време цялостно да се ангажира както в отбраната, така и в нападението. Със своето умение футболистите трябва точно и безупречно да играят с топката, да пресичат и провалят атаките на съперника и с вихрен шурм да нападнат вратата му и да бележат голове. Близкото покритие на противниковите играчи и мъжествените двубои с тях е от изключителна важност за осуетяване на тактиката и стратегията му."

Мислите и разбиранията ми за футбола по това време, колкото и правилни да бяха, нямаха приложение. Нищо не зависеше от мен като играч в отбора — футболът е колективна игра и само една или

няколко лястовици пролет не правят. Още повече че нашите спортни специалисти робуваха на догмите, системата ни на "псевдоаматьорска" и "полупрофесионална" игра не носеше нищо на българския футбол и затова цялата ни работа свършваше по средата на пътя.

Тръгвахме за европейските или световните шампионати като победители, а се връщяхме без никакви завоевания. Виждах, усещах тези противоречия, но не знаех докога ще продължат...

Наистина ли дойде краят?

Отшумяха дните на световното първенство в Германия. Спомням си упреците, които се изсипаха срещу нас, националите, критиките от горе до долу, че не сме проявили достатъчно воля и патриотизъм, че едва ли не сме си правили екскурзия дотам, за да тренират с нас някои от европейските и световните отбори. Колко лесно беше да се хвърля мръсотия, без да се вникне в същността на родния футбол и се посочат истинските причини.

Наистина нашият национален отбор трудно можеше да мери сили с такива футболни страни като Германия, Холандия, Италия, Швеция и други, където спортът беше поставен на други начала, действаха други закони. Във вътрешния шампионат играехме и все се залъгахме, че представляваме нещо в клубните отбори, но прескочехме ли държавната граница самочувствието ни се размекваше, сякаш не бяхме същите българи, на които ръкопляскаха в родината, даваха им титли, окичаха ги с ордени и медали.

Същото ставаше и с мен. Някога като станях шампион в "Локомотив", ме потърси министърът на вътрешните работи и ми обеща, че ако отида в отбора на "Левски", ще ми даде офицерско звание, ще получавам еди-каква си заплата, ще имам двустаен апартамент и какво ли не... Бедното селско момче, несвикнало с такива предложения за лесен живот, не "продаде" душата си нито за пари, нито за привилегии. Постъпих в ЦСКА и отдадох сили и способности за разцвета на клуба. За година-две пуснах здрави корени в отбора и в края на март 1966 година, когато изтече срокът на службата ми като войник, и за миг не си помислих, че мога да се разделя с армейския отбор. Имах вече държавна квартира, получавах прилична сума за един нормален човешки живот. Никога не съм се борил за почести и слава и затова отказах след победите ни над "Интер" да играя в чужбина. Времето, в което живеехме, беше по-друго и едва ли можех да допусна, че ще се откъсна от родния дом, от любимия спортен клуб, за да дам способностите си на друга държава. Каква по-

висша награда от това да участвам в турнирите с фланелката на ЦСКА или на националния отбор! Излизах на терена с гордостта на българин и през деветдесетте минути играех с пълно напрежение, дъх не си поемах, както се казва, да отразявам нападенията на европейските или световните професионалисти, да опазя чиста нашата врата. И не мога да се оплача, че не съм бил признан, че не съм оценяван, че никой не ме забелязва...

Седем пъти станах шампион на страната, четири пъти държах в ръцете си купата на Съветската армия, два пъти ме удостояваха като футболист №1 на страната, дадох ми най-високото звание "Заслужил майстор на спорта". В състезанията на "А" републиканс-

ка група играх в повече от 360 мача, а в националния отбор — 90 мача, като петнадесет пъти бях негов капитан. Министърът на отбраната от своя страна също ме отличаваше с подобаващи награди. Започнах в армейския отбор с първото офицерско звание — младши лейтенант, а след разгрома на страшилището "Интер" през 1967 година изведнъж от лейтенант станах капитан. После майор, подполковник... Не можех да се оплача, че не ми обръщат внимание в клуба и аз правех всичко, за да не му остана дължник. Бях се пристрастил към ЦСКА и го имах като роден дом, целият ми свят се въртеше около него.

Поколенията се сменяваха, идваха нови и нови футболисти и като че ли не забелязвах как остарявам и аз с тях, силите ми започнаха да намаляват. Това почувствах особено след третото ми участие в световното първенство в Германия. За първи път усетих годините на гърба си, започнах все по-често да се замислям за кариерата си на футболист. Нямах ги вече около мене Борис Гаганелов, Димитър Якимов, Христо Маринчев и много други. Да не споменавам имена на играчи от по-старото поколение, които заварих и един по един изпратих от строя. От моето поколение като че ли останаха само вратарите Стоян Йорданов и Йордан Филипov. Всички други бяха по-млади. Задържаха се още година-две Димитър Марашлиев, който бе с две години по-млад от мене, Иван Зафиров — с три години, и Стефан Величков — с четири години, но и те изведнъж напуснаха отбора. Правилото, щом навършиш 28 години, да те освободят от активна спортна дейност, беше в сила и ръководителите на клубовете прекъсваха трудовия договор с "остарелите" футболисти и никой не проявяваше повече грижи за тях. Ако имаха някаква друга специалност или влечение към професия, лесно се преориентираха, но не-малко футболисти оставаха на кръстопът. Просто на улицата, без да знаят как ще продължат живота си по-нататък. Но това не важеше за армейския отбор. Всеки, който е бил пет-шест години в железния строй, е намерил достойно място в живота си. Много от тях сега са треньори в ЦСКА или други отбори, но никой не е забравен, а по-старото поколение са пенсионери и често се събират в клуба на ветераните на ЦСКА, в който клуб сигурно и аз след години ще намеря място.

Аз бях останал единственият футболист в отбора на ЦСКА с навършени повече от тридесет години и колкото и да се чувствах още силен, долавях погледите на "младниците": "Хайде, бате Пена, стига си се мотал в краката ни! Време ти е да излезеш в пенсия!" Каква

ти “пенсия” на тридесет и две години? Как ще храня по-нататък семейството си, че да дочакам и внуци и на тях да помогна, докато вземат живота в ръцете си?

Никога по-рано върху това не бях се замислял, но ето че дойде време. Участието ми в шампионата през 1976 година имаше повече “символичен” характер. През предната година отборът на ЦСКА отново спечели шампионската титла, готвехме се и през този сезон да вземем купата, но подмладеният ни почти изцяло състав нямаше тази рутина като “старите вълци” и отстъпихме мястото на по-силните. За финали, полуфинали и четвъртфинали в други първенства можехме само да мечтаем.

Новите треньори на ЦСКА правеха всичко възможно да поддържат авторитета и името на отбора, но само от тях не зависеше. След Стоян Орманджиев старши треньор стана Манол Манолов. Петшест сезона той даде много, за да подготви нови футболисти и да запази духа и традицията на армейския клуб. После го замени Серги Йоцов и колкото и да ме ценеше и уважаваше, не можех вечно да

остана в отбора. Чувствах, че бе дошло времето да отстъпя мястото си на по-млад състезател и споделих решението си с баджанака ми Борис Гаганелов и с Димитър Якимов, които по това време бяха привлечени в отбора като помощник-треньори на Йоцов. Вероятно по този въпрос бе разговаряно в ръководството на ЦСКА и ми бе предложено да отида като треньор в някой от останалите армейски клубове в Сливен, Пловдив или Варна. Като човек с пагон естествено бе да кажа “Слушам!” и да замина на новото си назначение, но аз избрах свой път — да се отзова на поканата на футболния отбор в Димитровград и да променя статута си с военните.

Убеден бях в решението си и не отстъпих. Отказах се и от предложението да работя с децата и юношите в армейската школа и в началото на януари 1977 година приех едноименния димитровградски отбор, който едва креташе тогава в Южната “Б” група. Обещах на ръководството на ЦСКА да изпълня само едно: при завършването

на футболния сезон да дойда с моите футболисти от Димитровград и по най-официален начин да съблека армейската фланелка.

Много умувах кога да стане тържеството и кой отбор да бъде щастливецът, пред който да стане този ритуал. Най-после реших, че тази чест заслужава “Локомотив”: с него започнах футболната си кариера в началото на шейсетте години, срещу него трябва и да я завърша. Тъй като през пролетния кръг не можа да се осъществи замислената среща, отложихме я за 24 септември 1977 година, когато двата отбора отново щяха да изпъчат гърди един срещу друг. И макар и бавно месеците се изнизаха, дойде и новият футболен сезон. На стадион “Народна армия” облякох за последен път червения екип с инициалите на ЦСКА и излязох на игрището. Времето не беше много подходящо, валише ситен есенен дъжд, но едва ли можеше да ни изплаши нас, футболистите.

Съдията подаде сигнал и мачът с “Локомотив” започна. Железничарите се опитаха още в първите минути да отбележат гол, но не им се удаде. В защитата редом до мене играеха Иван Зафиров, Ангел Рангелов, Георги Илиев, Божил Колев — все млади момчета, които бранеха люто вратата. Върнаха се неколцина и от полузащитата като Борислав Средков и Светлин Мирчев и скоро топката бе пренесена в полето на съперниците. Там играеха нападателите Цветан Йончев, Милен Горанов и Спас Джеvizов и въпреки че пропуснаха няколко голове положения, накрая им се отдаде случай да отбележат гол. Играта завърши 1:0 за ЦСКА.

Никога няма да забравя този 24 септември на 1977 година! Кратката бележка в сутрешния вестник “Отечествен фронт” от известния наш спортен журналист Климент Симеонов с трогателното заглавие “Сбогом, Пена, на добър час, Пенев!” ме подкоси и през целия ден вместо да се радвам на организираното в моя чест тържество, все ми беше криво. А треньорът Йоцов, пък и някои от футболистите от време на време препрочитаха на всеослушание написаното във вестника: “Една от най-големите фигури в историята на нашия футбол и дългогодишен капитан на армейския и на националния отбор... незаменим стълб на отбраната, всеотдаен в борбата за успех на отбора, честен в борбата с противника на терена, истински майстор във футбола... И затова е обичан и уважаван от всички! Де да имаше повече такива футболисти!...”

Дъждът не спря до края на срещата с “Локомотив”. Искаше ми се да грее слънце през този ден, всички мои почитатели и приятели да бъдат усмихнати и щастливи, но аз като че ли не давах тон за

това. Валеше напук като за добра реколта и всички, разбрали мъката ми, бързаха да ме утешат: "Това е на берекет, Пена. Предстои ти богата реколта да жънеш... Виждаш ли, не само ние, а и времето плаче за тебе. Това е знамение..."

Дали беше вярно или не - не зная, но хилядите мои привърженици, стотиците приятели, макар и с подгизнали дрехи се появяваха един след друг на игрището и силно ме прегръщаха, целуваха и пожелаваха на добър път, да ми върви като по вода и в треньорската професия. С мене бяха дошли от Димитровград и повечето от футболистите, някои ръководители на града, които после дълго разказваха какво бе станало на стадион "Народна армия" и как с просълзени очи съм съблякъл червената фланелка на ЦСКА.

Прощалното тържество на армейския стадион бе отразено и в пресата. Освен кратките или по-големи информации бяха поместени и мои снимки, което още повече ме трогна. Никои не беше ме забравил, футболистът Пената го нямаше вече на игрището, но треньорът Пенев продължаваше неговия път...

Години на размисъл, години на закалка и опит

Посрещнах новата 1977 година с много вълнения и колебания, но пътят беше вече избран. На 3 януари заминах за Димитровград и председателят на футболната секция инж. Кольо Парушев ме представи пред футболистите на едноименния отбор. С помощника ми Мавро Мавров веднага се захем с тренировките и към средата на месеца заминахме на лагер във Велинград. "Димитровград" нямаше кой знае какви величия в отбора, още повече че през предната година той бе образуван от сливането на двата местни клуба "Химик" и "Миньор". По-добрите състезатели бяха останали в новия отбор, но какви футболисти бяха, щом не можеха да се измъкнат от опашката в есенния шампионат на Южната "Б" група?

В отбора заварих няколко футболисти, като защитниците Бойко Лачков и Митко Николов, нападателите Никола Спасов и Недялко Панайотов, вратарят Йордан Сотиров и други, с които можех да тръгна с по-широка крачка. Нямаше съмнение, че трябваше да се търсят нови играчи, но това сега не можех да си позволя.

Започнахме пролетното първенство с победа над "Хасково" с 1:0. Любителите на футбола в града веднага усетиха, че в "Димитровград" вее нов вятър. Местният вестник "Димитровска правда" побърза да ме представи на читателите и с помощника ми Мавров ни покани на разговор. Спортният журналист не ме пожали и сякаш изстреля куршум в сърцето ми:

— Другарю Пенев, защо след такава богата състезателна кариера започнахте треньорската си дейност в "Димитровград" — един отбор, който е в "Б" група и дори не е в челото на таблицата?

Не можех да премълча, още повече че и друг път журналисти са ме подпитвали за щяло и нещяло от моята биография. И без заобикалки казах, че каквато и "звезда" да съм бил като футболист, вече съм един обикновен редник между треньорите и затова предпочетох "Димитровград" — да се уча заедно с футболистите в новия ми занаят. "Тук има млади и перспективни състезатели — продължих понататък, — на които бих могъл да предам опита си."

Зададох ми и други въпроси: защо едни мачове губим, а други печелим, каква е моята цел като треньор сега и в бъдеще, как приемам помощника си и други. Естествено бе да отговоря, че с футболистите тепърва ми предстои да работя, че в бъдеще ще очаквам от тях повече старание и майсторство, че само с един добре сглобен и сплотен колектив можем да разчитаме на победа.

- Що се отнася до моята цел, тя е ясна — казах уверено, — да отидем по-напред в класирането. Да се наредим поне в петорката... И да се научим да играем съвременен футбол!

Следващите пролетни месеци бяха наситени със състезания в групата с отборите на "Арда" — Кърджали, "Розова долина" — Казанлък, "Загорец" — Нова Загора, "Черноморец" — Бургас, "Чепинец" — Велинград, "Яворов" — Чирпан, и други. На повечето срещи бяхме домакини, но и при гостуването не се оставяхме съперниците лесно да ни победят. Къде с един гол печелехме, къде стигдохме до равенство, но предсказанието ми се сбъдна — "Димитровград" зае мястото си сред най-добрите пет отбора в групата. Не успяхме да се изкачим на върха, да отидем в "А" републиканска футболна група, както сториха волейболистите на "Димитровград", но и да бяхме постигнали това, нямаше да бъде реално. С този отбор още няхме право да мечтаем за това.

Първата ми грижа за новия футболен сезон 1977 — 1978 година бе да подменим няколко футболисти. С помощника ми Мавров няхме различия в гледищата и отрано започнахме да мислим за кадрите. Още повече че някои от нашите футболисти като Митко Добрев, който бе приет за редовен студент във ВИФ, и други сами почувстваха, че няма да бъдат полезни за себе си и за отбора, и напуснаха. Бяхме се спрели на някои играчи от "Черноморец" — Бургас, "Торпедо" — Карлово, "Тракия" — Пловдив, "Берое" — Стара Загора, както и на някои младежи, които играеха в граничарския футболен отбор и им предстоеше да се уволнят от казармата.

В края на юли картотекирахме новия състав на "Димитровград" — вратари: Д. Павлов и Вл. Делчев, защитници: Я. Фотев и Г. Кутянов, полузащитници и нападатели: Ст. Димов, М. Николов, Г. Минков, М. Тенев, Н. Иванов и Р. Христов (от "Берое"), Т. Йорданов, Г. Ангелов (от ЦСКА — бивш юноша на "Димитровград"), Хр. Минковски, Б. Лачков — и двамата от юношеския отбор на "Димитровград", Н. Нейков и Г. Христозов. Не беше лесно с така подмладения състав да се побеждава, но не се отчаях. Заминахме на лагер в Кричим и след контролния мач с "Миньор"- Раднево, се разбра, че бяхме спо-

лучили. Имаше какво да се желае още, но това беше наше задължение — на треньорите. Щом бяхме си поставили по-висока цел — да се наредим в челната тройка, това означаваше да бъдем и по-настойчиви към футболистите, да искаме от тях по-добро майсторство.

Есенният полусезон започнахме отново с победа над "Хасково" — този път с 3:0. Головете на Ангелов, Трънков и Фотев взривиха многобройната публика на недовършения стадион на "Миньор", вдъхнаха й надежда за по-вълнуващи мачове и победи. Стоплихме душите на зрителите и със следващите завоевания над "Сливнишки герой" — Сливница, "Асеновец" — Асеновград, "Балкан" — Ботевград, и други отбори. Имахме и няколко загуби и равни мачове. Във футбола и най-силните отбори претърпяват поражения. Съществуват неписани закони, които зрителите понякога пренебрегват и неоснователно реагират. Например ние подценихме пернишкия "Миньор" и справедливо бяхме наказани с два гола. Неубедителна ни беше играта и с "Марица" — Пловдив, и завършихме наравно — 1:1. С мъка (в последните минути от дузпа) надвихме "Бенковски" — Пазарджик, и то защото най-надеждните ни играчи като Христов, Генев, Фотев (капитан) и Кацарски играха под възможностите си. Не дадохме онова, което могат и на което сме ги учили. Това го казах и пред спортния коментатор на "Димитровска правда" и после "героите" дълго време ми се мусиха.

Загубихме и последната си среща за сезона с "Академик" — Свищов, за купата на Съветската армия, но затова пък твърдо заехме второто място в класирането. Имахме основание да се радваме, защото отборът ни вече утвърди името си, стана сериозен съперник на клубовете в Южната група. Димитровградчани гледаха вече на нас с други очи, уважаваха ни повече.

В началото на януари 1978 година в Младежкия дом бе организирана специална среща на бюрото на младежката организация с десетте най-добри спортисти от града. Раздадени бяха награди, оказано бе изключително внимание на най-добрите спортисти (между тях бе и футболистът Георги Кутянов), което даде отражение на самочувствието им, ангажира ги по-активно да участват в спортните състезания за достойно представяне на града. Не бях на тази задушевна среща, но с треньорите винаги е така: на пръв план застават изпълнителите, реализаторите на головете, а ние оставаме в сянка. За нас се сещат, когато се обърне колата...

Работата ми с футболистите не бе малка. Та повечето от тях бяха млади, разчитаха на физическата си сила, а не на тактиката, на

спортните прийоми, с които можеше да се надхитри съперника и да се спечели победата. На това ме учеха някога и моите треньори, пък и от опит го знаех. Един саморасъл футболист, колкото и талантлив да е, ако не работи над себе си, както да речем артистът или певецът, няма да се развие. Неслучайно известният германски полузащитник Паул Брайтнер, спечелил световна слава, признава:

“Всичко дължа на режима и на тренировките. И на любовта, която изпитвам към спорта. Който чувства футболната игра като известна тежест, най-хубаво е да се откаже от нея. Ненавиждам онези, които се опитват да се крият под “сенките” на терена и да лежат на гърба на съиграчите си...”

И колкото и да не бе приятно на някои футболисти от нашия отбор да изпълняват програмата ни, с моя помощник бяхме длъжни да ги научим да правят това. Много пъти не само обяснявах отделни действия с топката, но и сам се включвах в играта и показвах как трябва да се направи.

Димитровградските футболисти досега бяха играли само с наши отбори, не познаваха играчи от чужди клубове, макар и от по-ниска класа. Затова в плана предвидихме подобни срещи с нашата съседка Турция, с някои от гостуващите в страната чужди отбори.

По това време в София бе армейският футболен клуб от Москва и ние пожелахме да участваме в контролните му срещи. Загубихме мача с 1:0, но победихме с 4:0 следващия чужд съперник — “Хутник” от Краков, и нашите играчи придобиха международна закалка.

С бодро настроение приехме като домакин хасковския отбор. Това беше първият ни мач от пролетния дял за 1978 година. Няколко пъти досега бяхме побеждавали този отбор, но ето че този път играта ни не вървеше. Нашите футболисти напрегнаха сили, създадоха добри положения за гол, но... проиграха всичко. Мачът завърши наравно, което не стопли душите на запаянковците. Мнозина се разочароваха и напуснаха игрището преди края на срещата.

Наравно завършихме и следващата среща със “Сливнишки герой”. Слабо се представихме и с петричкия “Беласица”, нулев ни беше резултатът и с “Миньор” — Раднево. В градския вестник се появиха критични информации, обвиниха ни, че сме пропуснали възможността да заемем поне второ място в крайното класиране. Новият член на републиканската група стана “Хасково”.

Добре поработихме с футболистите, но точно откъдето очаквахме победа или губехме, или стигахме до равен резултат. И на финала не ни достигнаха не само точките, но и силите. Ясно бе, че трябва

ваше да направим още една крачка напред, ако искаме да застанем начело на групата. Като треньори с помощника ми Мавров си поставихме тази цел, но не посмяхме да я обявим. Още повече че за новия футболен сезон 1978—1979 година привлякохме и други футболисти, направихме промени в състава.

Дал Бог у нас нови футболисти! Предварително знаехме какви играчи ни трябва и откъде да ги вземем, така че направихме добър подбор. Надникнах и в армейския отбор, взех играчи и от спортната му школа. Към старите титуляри се появиха нови имена: Кр. Ковачев, В. Делчев, И. Реджев, Хр. Топалов, И. Бербаатов, Д. Деянов, Г. Христозов. Очаквахме да бъдат картотекирани и Ан. Станков от “Черноморец” и Пламен Янков от военния футболен клуб в Сливен. По този начин формирахме два пълни отбора и вече ни бе по-лесно да работим с тях, да попълваме местата на отсъстващите по уважителни причини.

Новият спортен сезон открихме на готовия стадион “Димитровград” — този път с кюстендилския “Велбъжд”. Конкретни задачи поставих на всички играчи, но на практика се получи друго: загубихме битката в средата на терена, не се уплътняваха празните пространства в нашето поле, настъпи объркване. У нападателите нямаше нерв, устрем. Единствен Димов воюваше за топката, но оголваше зоната си, което не доведе до резултат. През второто полувреме направих смени, но нулевото равенство остана до края на съдийския сигнал.

В следващия мач в Пазарджик с тамошния “Бенковски” включих в играта Пламен Янков. “Полезен урок по футбол: полезна игра на защитата, остри действия от фланговете, умела смяна на ритъма” — побърза да отбележи димитровградският вестник за срещата, и то не защото резултатът беше в наша полза (1:2), а защото наистина изиграхме един мач, който заслужено ни осигури победата.

Използвахме деветосептемврийските празници и гостувахме на турския отбор в град Текирдаг. Не можахме кой знае какво да научим от техния футбол, но все пак имаха друг стил на игра, което беше от значение за нашите млади футболисти. Завършихме турнето си със смолянския футболен отбор, като загубата от него с 3:0 ни даде основание сериозно да се замислим за непостоянството в играта на нашите футболисти. Надявахме се да не повторим тази грешка в следващия мач с “Яворов” — Чирпан, но ето че отново загубихме. Спортният коментатор на местния вестник не ни подмина: “Венец на безпомощност — срещата с “Яворов” от Чирпан!... Тя дой-

де да обрисова всички минуси в играта на единадесеторката, пресилено ще бъде да кажем отбор... Никакво чувство за изненада, за остри комбинации, удари отдалеч...”

Няколко пъти прочетох написаното във вестника и все повече се убеждавах, че авторът бе прав. Не защото той разкри публично истината, а защото и аз я знаех. Много пъти сочех слабостите на отделните играчи, но в крайна сметка делата показваха друго. И все по-често започнах да размишлявам за истинската роля и място на треньора в отбора. “Треньорът е преди всичко възпитател, а след това учител — бях чел някъде тази мисъл на известния германски наставник на националния отбор Йозеф Дервал. — Той трябва да е честен, внимателен и последователен. Трябва да се съобразява с манталитета и възгледите на сегашната младеж. В противен случай няма да намери отзвук в своя отбор, няма да има авторитет и да се ползва с пълно доверие.”

Опитвах се да използвам моя спортен път, видяното и чуто от моите треньори от детската ми възраст до последния футболен мач в ЦСКА или с националите. Припомних и наученото в треньорската школа и все ми се струваше, че в работата ми с футболистите нещо не достига. Невинаги съумявах да вляза в ролята на безкрайно търпеливия учител и възпитател, мерех със своя аршин действията на играчите и като не постигнах нещо, ненужно повишавах глас. Все разчитах на личното съзнание, като смятах, че щом един младеж е дошъл да играе футбол в отбора, значи той носи в душата си огъня на спортиста, ще се довери на треньорите и ще прави всичко, за да постигне майсторство, да се изяви и достигне върха. Практиката обаче до голяма степен ме коригира. В спортния клуб идваха немалко младежи, съблазнени от славата на футболиста или пък от погрешната представа, че с малко труд може много да спечели. И с прибързаното си самочувствие започват да важничат насам-натам, да рушат дисциплината в колектива.

Други пък имаха данни да станат добри футболисти, но не обръщаха внимание на своята спортно-тренировъчна подготовка, смятаха, че всичко им е позволено в живота и своеволничеха, играеха по настроение, безотговорно се отнасяха към себе си и обществените задължения и лесно можеха да подведат ръководителите, като загубят мач от по-слаб противник.

Какво ли не се случваше в нашия отбор и това най-много ме тревожеше. Нищо че си поставихме по-висока цел, че вдигнахме летвата. Отначало уж всичко тръгна добре: победихме в първите мачове

по-опасните съперници, но ентузиазмът, енергията у играчите постепенно намаля и започнахме или равни мачове да даваме, или да губим.

Завършихме есенния полусезон не така, както желявахме. Знаех и виждах, че нямаме още обигран отбор, не всички играеха еднакво силно през цялото време на мача и се налагаше да правя смени. Винаги търсех за всеки пост най-добрия играч, като по този начин футболистите свикваха и си знаеха мястото и задачите. И въпреки това не можех да отрека, че според моите представи ние нямахме още борбен отбор, с който да спечелим първенството в групата. Всичко при нас беше на етапа “начален стадий” на развитие...

А новата 1979 година чукаше на вратата. На отчетно-изборната конференция на ДФС “Димитровград” в Дома на техниката председателят на дружеството Стоян Димитров говори подробно за състоянието на спорта в града. Ръководителят имаше основание да се тревожи за нашия футболен отбор, защото в сравнение с другите видове спорт ние изоставахме, все повече разочаровахме привържениците си. Подреждането ни в първата половина на таблицата не топлиеше никого. Не виждах и друга перспектива и това още повече ме тревожеше.

Когато приех поканата да отида в Димитровград, имах предвид не само първите стъпки в треньорското поприще, но и да продължа и завърша образованието си, защото по-рано от футболни състезания в страната и в чужбина не успях да се справя с тази задача. Дойдох тук и веднага се записах в химическия техникум и макар да ми беше трудно, посещавах вечерни занятия, четях за отделни изпити. Оставаше ми само пролетната сесия, за да се дипломирам. С мен в Димитровград беше и семейството ми. Съпругата ми отдавна се беше преквалифицирала и работеше като медицинска сестра, а дъщеря ми беше в трети клас и не можех да не помагам у дома.

Целият януари, преди да започнат състезанията, реших да посетя на отбора. Заминахме за Краков да върнем визитата на полския футболен клуб “Хутник”. Използвахме високопланинската им спортна база и с Мавров добре поработихме: направихме всичко, каквото би могъл един треньор да даде за своя отбор.

Върнахме се след две седмици и веднага организирахме контролни срещи с “Локомотив” — Горна Оряховица, и с “Арда” — Кърджали. Резултатите от мачовете бяха добри, но много от старите грешки отново ме хвърлиха в тревога: отборът продължаваше да играе, както си знае, футболистите не показваха нищо ново, за да тър-

сим по-добра развръзка със съперниците. И първия ни редовен мач в Кюстендил с "Велбъжд" завършихме наравно, а в следващите — в Пазарджик и в Ботевград, победихме с по 1:0. Последваха отново загуби, равни мачове и победи, за да стигнем до най-неочакваната загуба от петричкия "Беласица" с 1:2. "Димитровска правда" не пропусна отново да ни захапне: "...На терена нямаше отбор, а 11 играчи, които действаха вяло и мудно, без душа и чувство за чест и отговорност, без игрови идеи и въображение..."

Можех ли нещо повече да направя за "Димитровград", след като опитах всичко, дадох от себе си знания и опит, авторитет. Не можех с фуния да им наляя някаква живителна течност, която да съживи и даде друг облик на нашия отбор, да направи футболистите постоянни и бойки, отговорни пред себе си и отбора. Надявах се на победи в последните мачове в пролетния полусезон, за да заемем върхова позиция в класирането, но и тези проекти пропаднаха. И помолих председателя на общинския съвет Христо Шишков да дойде с нас при гостуването ни на турския футболен отбор в Одрин. Нека види с очите си какво можем и не можем, да прецени сам истинските ни възможности.

Загубихме мача в Одрин с 1:3, но това бе приятелска среща и нямаше право на изводи от нея. По-важното бе, че отстъпихме първото място и в таблицата на групата. А имахме възможности да се поздравим с успех, но с лека ръка пропиляхме 12 точки като домакини! На чуждите терени играехме по-добре, отколкото у дома. Нещо, което бе ненормално за един футболен отбор, който държи на името на своя клуб, уважава хилядите си привърженици.

"Димитровград" зае второто място в групата, което внесе много противоречиви чувства в душата ми. За някои от играчите в отбора може би това нямаше значение, но аз преживявах тежко несполуките и тихомълком реших да си потърся щастието на друго място. Щом един футболист може да смени отбора си, защо да не последва примера му и един треньор, който вижда смисъла на своя живот само във футбола? Нали в спора с промените се ражда истината...

Така отново се завърнах в старото си армейско гнездо, където още преди края на футболния сезон имаше някакви неблагоприятия и ръководството на ЦСКА реши да освободи старши треньора Никола Ковачев. На неговото място през април 1979 година бе назначен Аспарух Никодимов и за помощници му бяха предвидени Борис Гаганелов и Димитър Пенев. Зарадвах се на това решение, още повече че ще бъда между свои, ще работя с близки колеги, с които дъл-

ги години бях делил радости и скърби, достойно се борехме да защитим името на армейския отбор и на българския футбол.

С Аспарух Никодимов нямаше никакви различия по вижданията си за футбола у нас. С него бяхме на еднаква възраст, в една и съща година постъпихме в ЦСКА и през цялото време стояхме рамо до рамо в отбора. Играхме заедно в квалификациите за европейските и световните първенства, два пъти представяхме с националния отбор родината във финалите — в Мексико през 1970, и в Германия през 1974 година. Най-голямото му предимство бе, че навреме завърши ВИФ и се дипломира. Никой не можеше да му оспорва правото на треньор в престижен отбор, а аз години след него трябваше да търся пътища за приключване с образованието и завършване на треньорската школа.

С Борис Гаганелов връзката ни беше още по-близка. Освен че играхме с него близо десет години като бранители в ЦСКА, бяхме и баджанаци.

Новият футболен сезон 1979—1980 година започнахме с доста промени в състава. Заварих девет футболисти от предните сезони — вратаря Йордан Филипов, познат ми още от юношеския отбор на

“Локомотив”, защитниците Иван Зафиров, Ангел Рангелов и Цою Василев, полузащитниците и нападателите Цветан Йончев, Спас Джевизов, Димитър Димитров и Красимир Горанов. Останалите нови шестнадесет футболисти ми бяха известни отчасти, но най-много се зарадвах на Христо Топалов, който ме послуша и дойде от “Димитровград”.

Изработихме плана и графика за вътрешните и международните прояви и след няколко контролни срещи добихме пълна представа за възможностите на всеки играч и на отбора като колектив. Започнахме шампионата с дупнишкия “Марек” — преди петнадесет години той ми беше пробният камък като футболист в ЦСКА, и ето сега отново с този отбор, но като помощник-треньор. Пуснахме в игра най-добрите футболисти и победихме с 2:1. Казахме си “На добър път!” и се заредиха мачовете с “Локомотив” — Пловдив, “Спартак” — Плевен, “Левски” — София, “Миньор” — Перник, “Локомотив” — София, “Славия” и други. От петнайсетте срещи в есенния дял загубихме само една — с “Берое” в Стара Загора. Първото място в таблицата беше наша привилегия през цялото време на шампионата!

Добре се справихме във вътрешните срещи, но не можахме да се преборим с киевския “Динамо” за купата на УЕФА и отпаднахме рано в квалификациите. Липсваше у много от нашите състезатели рутината, сигурността да надвиеш чуждия съперник, но ние не се отчаяхме. Повече се разтревожихме от наказанието на опитния защитник Цою Василев да не играе в националния отбор с Англия заради някакво провинение в мача срещу “Славия”. Но и това обвинение приехме философски, дори по предложение на футболната федерация трябваше да го накажем и ние в клуба, защото имаше опасност футболистите да превърнат стадиона в арена на бикоборства.

За сметка на това решихме да заминем с отбора на двуседмично турне в Тунис. Там добре се представихме и се върнахме доволни в София. Посрещнахме новата 1980 година и предприехме още едно турне до Брега на слоновата кост в Африка. Младият ни и още неопитен състав имаше нужда от международен опит и решихме да започнем от африканските страни. Винаги у нас е имало повратно мнение за футбола в тези държави, но това не е така: и там като у нас футболистите играят, имат силни и по-слаби отбори, така че нашите срещи се превръщаха в истинска надпревара за надмощие.

След такова турне в чужбина кой треньор може да каже, че отборът му не е готов да започне състезанията в пролетния кръг? Но ненадейно от 1 февруари ни взеха Борис Гаганелов за помощник-

треньор в националния отбор и ние двамата с Аспарух Никодимов трябваше да се справяме с всичко.

Първата среща ни бе с “Берое” и колкото и да се опитвахме старозагорци да ни надиграят, не успяха. Малко по-трудно решихме победата със софийския “Локомотив”. Треньорът му Чачевски бе се похвалил някъде, че ще ни върнат тъпкано за есенната им загуба от нас, но това не ни уплаши. Срещнахме се в деня на освобождението от турско робство и заиграхме срещу железничарите “по армейски”. До победа не се стигна, затова се наложи да използваме и последното оръжие — дузпите. Така с 5:4 се наложихме и над този наш съперник. Не ни затрудниха и отборите на “Левски”, “Спартак” или “Марек”, така че до XIX кръг несменяемо водехме в таблицата.

“Лидерът си е лидер” — пишеше в един вестник за нашите победи, и въпреки загубата ни в последния кръг от “Славия” бяхме натрупали достатъчно точки, че вече никой не можеше да ни отнеме републиканското първенство. За разлика от миналия шампионат отново взехме купата и според мен още няколко сезона нямаше кой да ни я отнеме.

Имахме вече сериозни основания да потърсим по-силни отбори от Европа и да премерим сили с тях. С радост приехме предложението да участваме в испанския турнир между едни от най-силните тимове в света — “Реал” — Мадрид, “Аякс” — Амстердам, “Порту Алегри” — Бразилия, и други. И през втората половина на август отлетяхме за Мадрид. През време на седмичния ни престой изиграхме забележителни мачове, които ни донесоха слава и престиж. Няхахме за цел непременно да победим, а и това беше невъзможно, но нашите футболисти се срещнаха с най-добрите световни играчи, тренираха с най-прославените отбори, от които имаше какво да научат. От това турне се върнахме обогатени и настървени да участваме в новия републикански шампионат и да се срещнем с английския първенец “Нотингам” за купата на шампионите.

Футболната надпревара в страната започна и нямаше съмнение, че някой може да ни измести от първото място в таблицата. Това казвам не да подценя който и да е отбор от “А” РФГ, а да подчертая възхода на армейския отбор по това време. В последните години в ЦСКА дойдоха нови и надеждни футболисти, които постепенно заеха своите места в отбора и утвърдиха имената си. Неслучайно неколцина от тях като Георги Велинов, Иван Зафиров, Пламен Марков, Спас Джевизов, Георги Димитров и други редовно представляваха националния отбор в различни първенства.

Не мога да не отбележа и едно лично завоевание през тази година — на 2 юли 1980 година футболната федерация атестира треньорите и двамата с Аспарух Никодимов бяхме утвърдени като професионалисти II клас. Не претендирахме да се сравняваме с първокласниците Стоян Орманджиев, Христо Младенов, Серги Йоцов, Стефан Божков, Манол Манолов, Иван Вуцов, Апостол Чачевски и други, но с успехите на армейския отбор ние плътно вървахме след тях. Имахме амбиция дори да ги настигнем и задминем.

В петия кръг на шампионата ЦСКА се среща с един от най-опасните извънстолични отбори — “Берое” — Стара Загора, и буквално го срази със 7:0. Спомням си заглавието на информацията в един от софийските вестници: “Армейците не се шегуват!” Наистина ние не се шегувахме, защото резултатите от мачовете в групата бяха положителни за нас и неслучайно завършихме петнайсетия кръг с 22 точки и станяхме есенен първенец.

С Аспарух Никодимов гледахме на шампионата в страната като на “вързан в кърпа”. Имахме достатъчно силен състав да го противопоставим на който и да е отбор, без да се страхуваме от крайния резултат. Все още обаче не проявявахме тази сигурност за срещите ни в европейските съревнования. На 17 септември на стадион “Васил Левски” в столицата се срещнахме с “Нотингам Форест” и след напрегната и динамична игра го победихме с 1:0. Голът на Цветан Йончев дойде в 70-ата минута, като дотогава пропуснахме още две сигурни възможности от Спас Джевизов и Пламен Марков. Юнашки се бориха армейските футболисти и заслужено бяха хвалени в средствата за масова информация.

Не можеше да се отрече предимството на домакинството, затова на 1 октомври отлетяхме за Нотингам с малко притеснени сърца. Поставихме задача на нашите футболисти да воюват докрай с английския шампион и за наша радост на стадион “Сити Граунд” стана чудо: в 33-ата минута Керимов отбеляза гол и до края на мача не позволихме на съперника ни да покаже надмощие. Присъстващият на мача български журналист Спас Тодоров от в. “Народен спорт” написа: “...Това беше най-големият мач на армейския отбор досега зад граница, който съм наблюдавал. И то срещу кого!... Победата на ЦСКА над “Нотингам” в Англия е равна на истински спортен подвиг...”

1981 година започнахме с повишено настроение. Нямахме основание за безпокойство. Безпокояха се само спортните журналисти, че Аспарух Никодимов като старши треньор на отбора не обичаше

да приказва много. С мъка бяха измъкнали от устата му няколко думи, които веднага бяха отпечатани във вестниците: “Ние имаме добре комплектован състав и ще се стремим да защитим златните медали от шампионата, както и да спечелим купата на Съветската армия и новоучредената купа на НРБ. Амбицирани сме да се представим достойно и в най-авторитетния клубен турнир на Стария континент — за купата на шампионите...”

Не можехме през тази паметна година да не си поставим по-висока цел. Та България се готвеше да отпразнува по най-тържествен начин 1300-годишнината от основаването си и ние не биваше да стоим настрана от това събитие. Затова след зимния лагер в Петрич и няколко контролни срещи побързахме да отидем по на юг. Отседнахме в Солунския спортен комплекс и освен усилената спортно-тренировъчна дейност се срещнахме и с едни от най-силните гръцки отбори: АЕК, “Лариса”, “Ираклис” и “Кавала”. В тези мачове изпробвахме силите не само на титулярите, но и на някои от по-надеждните резерви.

След няколко победи в поредните кръгове за първенството на страната, стигнахме до най-важната среща — за четвъртфинала за Купата на европейските шампиони. Лесно се справихме с първия ни съперник — полския шампион “Шомберка” от Катовице. В незапомнен двубой отстранихме и “Нотингам Форест”, но щяхме ли да се преборим така и с английския “Ливърпул”, известен в целия свят със своите многократни победи?

Първата среща бе на 4 март 1981 година в едноименния град. На стадион “Анфилд Роуд” опитахме да се противопоставим на този силен професионален футболен отбор, но не можахме и загубихме с 5:1. Англичаните бяха по-добри на терена и ни победиха. Нямахме защо да търсим оправдание, че те са домакини, защото след две седмици и в София отново ни победиха. Не успяхме да прекрачим четвъртфинала, но достигането до това място не бе малко. Особено като се имат предвид съперниците. Но ЦСКА не престана да отправя взор към силните европейски отбори, защото и през следващите години ни предстояха двубои с много от тях.

Затова след като завършихме републиканското първенство и спечелихме отново купата на шампионата, решихме да заминем за Испания и да участваме в международния футболен турнир в град Кадис. Не изключвам софийския турнир в края на юли, в който освен първите четири отбора, класирали се в републиканското първенство, участваха и белоруският “Динамо” от Минск, румънският

“Арджеш” от Питещ, португалският “Спортинг” от Лисабон и австрийският “Адмира Вакер” от Виена. ЦСКА и тук показа класата си, но ние трябваше непрестанно да повишаваме футболното майсторство на играчите, да трупаме капитал за отбора, защото непрекъснато чукаха на вратата ни вътрешни и външни първенства.

Едва изиграхме няколко мача в първите кръгове в страната и в София пристигна северноирландският първенец “Гленторан” за мача с ЦСКА за Купата на европейските шампиони. Знаехме как играят тия белфастки футболисти, че бяха скарани с красотата на този спорт, но трябваше да се изправим срещу тях и на всяка цена да ги победим. Датата бе 21 октомври 1981 година. Стадион “Васил Левски” бе препълнен със зрители. Всички се вълнуваха, чакаха с нетърпение нашите футболисти. Играта започна със силен натиск на ЦСКА и още в третата минута А. Димитров отбеляза първия гол. Вторият дойде от явна дузпа. Гостите се изнервиха още повече и започнаха да играят много грубо. Съдията обаче не им прощаваше и им показа пет жълти картона и изгони един играч от футболното поле!

Не можахме да използваме докрай превъзходството си, за да разгромим съперника с по-голям резултат, затова на 3 ноември отидохме в Белфаст с немалко съмнения в изхода на двубоя. Независимо че бяхме гости на “Гленторан”, приложихме нашия динамичен стил на игра и не им отстъпихме в редовното време. След двете продължения се наложихме с 2:3 и заслужихме признанието не само на английската публика, но и на цялата европейска спортна общественост.

“Гленторан” сведе глава пред нас, но в залисията си по мачовете с чуждите отбори не усетихме как съперниците в републиканския шампионат ни изместиха с една точка в есенния дял на първенството. Преглътнахме този горчив хап, като се задоволихме само с първото място по спортсменство. Но погледите ни бяха все към четвърфинала с “Ливърпул” — дали отново ще му позволим да ни победи!

Отпразнувахме новата 1982 година и първата ни грижа бе да заминем на турне в някои от латиноамериканските страни, но котка път ни мина и отлетяхме за Ирак. Приказката “като няма риба, ядем и раци” с пълна сила важеше за нас и с каквото и предубеждение да гледахме на азиатските или африканските отбори, направихме добри мачове с националния му отбор. Резултатите 1:2 и 2:2 все пак говорят за нашата съпротива, която не бе малка. Оттук заминахме за Кувейт, където от няколко години футболистите от тази страна изпитваха особено уважение към българския футбол и канеха не само

отбори, но и треньори, които да предават опита ни. Кувейтският национален отбор беше един от финалистите в Азия през миналата година и отдавна желаше да се срещне с прославения ЦСКА.

В първия мач на 22 февруари бяхме по-силни от домакините и победихме националния му отбор с 2:4. Показахме на кувейтчани съвременен футбол, може би по-добър, отколкото нашият национален отбор преди две години им бе показал в една приятелска среща. Въпреки загубата си обаче те не се отказаха да премерят още веднъж силите си с нас. Във втория мач не играхме така напористо, но все пак не им позволихме да ни победят и се задоволихме с равния резултат 1:1.

Завърнахме се в родината и веднага се включихме в пролетния сезон на шампионата. Късметът ни срещна с бившия първенец на Южната “Б” група “Беласица” — Петрич, и колкото и снизходителни да бяхме, не можахме да не приложим нашия стил на игра. Без особено затруднение победихме с 5:0, което за нас бе и една добра тренировка за предстоящия ни мач в четвъртфинала с “Ливърпул”.

Отлетяхме за Англия с мобилизирани сили да се противопоставим на този силен и известен в цяла Европа отбор, тъй като с Аспарух Никодимов смятахме, че имаме достатъчно добри футболисти и ни беше време да се изкачим на по-високо стъпало в този шампионат. Нищо че сме гости и тяхната публика нямаше да ни приеме, щеше да насърчава своите любимци. Още от първите минути на стадиона дадохме урок на домакините, че няма току-така лесно да се домогнат до нашата врата, на която уверено стоеше миналогодишният носител на званието “Футболист №1” Георги Велинов. Всички замисли на съперника за пробиви, за надмощие се разбиваха в якия армейски вал. С голяма мъка, и то по наша вина успяха да вкарат единствен гол и това беше всичко. Силата им на многократни шампиони на Англия, на миналогодишни носители на Купата на европейските шампиони, на Купата на УЕФА и дори на Суперкупата за 1977 година бе стопена и с нищо не се показаха по-достойни от нас. Затова и след две седмици в София в реванша ние ги победихме с 2:0 и ги развенчахме като европейски шампиони. Това призна и популярният европейски спортен вестник “Газета дело спорт”, като писа: “Ливърпул падна от европейския трон. Англичаните — елиминирани от българите на ЦСКА.”

Не ни беше присъщо като армейски отбор да се хвалим повече, отколкото трябва. Но можехме ли да останем равнодушни след победите си над известните европейски шампиони като “Интер”,

“Аякс”, “Нотингам”, “Ливърпул”? Колкото и невероятно да изглеждаше, стигнахме и до полуфинала с мюнхенския футболен отбор “Байерн”.

Националният стадион “Васил Левски” се оказа малък да побере хилядите привърженици не само на ЦСКА, но и на българския футбол въобще, защото мачът с прочутия германски шампион “Байерн” — Мюнхен три пъти носител на купата на КЕШ, един път на КНК и на Междуконтиненталната купа, беше преди всичко върховен двубой. Имената на известните немски футболисти Бекенбауер, Мюлер, Брайтнер, Румениге и други винаги са предизвиквали емоции у запаленците. Кой не искаше сега да види на живо тази футболна надпревара, тези прославени футболисти, пък и да подкрепи нашите български играчи на ЦСКА?

Седмоаприлският ден предвещаваше радост и усмивки, щастие за нашия тим. Най-добрите армейски състезатели се появиха на стадиона и на вълни се понесоха възгласите “Хайде наш’те”, “Българи юнаци” и други, които наелектризираха футболистите. Съдийският сигнал даде началото и армейските спортисти още в първите осемнадесет минути поведоха с 3:0! Не само на многобройната публика, но и на нас, треньорите, резултатът ни се струваше невероятен. С такава лекота да водиш още от началото срещу “Байерн” не беше известно в нашата практика. Трескаво започнахме да следим игра-

та и търсехме най-добрия вариант, за да запазим резултата до края на първото полувреме. Но в този миг Дюрнбергер проби и с изненадващ удар заби топката във вратата на Велинов. Не мина много време и Хьонес използва грешка на нашата защита и... 3:2. Посърнали се отправихме към съблекалнята. Никодимов и аз се опитахме да успокоим играчите, да им вдъхнем сили за борба по-нататък. Никакво отпускане, с пълни сили напред, като се спазва нашият тактически замисъл и плътно се пази не само Румениге, но и останалите немски нападатели!

Второто полувреме започна с поуспокоени нерви. Нашите футболисти не оставяха съперника да печели лесно топката или ако успяваше да постигне това, правеха всичко възможно да я отнемат. При едно великолепно подаване към Цветан Йончев, както в първото полувреме, той я грабна и със сигурен шут я изпрати в мрежата. При резултат 4:2 не престанахме да мислим и за друг гол, но и да опазим вратата си от промяна на резултата. Публиката ревеше, искаше от армейците да не желят сили и да вкарат още голове. Гладна беше за зрелища, за победи! Ние като треньори обаче тръпнехме при всяко докосване на топката от германските футболисти, подвиквахме на един или друг наш играч какъв ход да предприема по-нататък. И често поглеждахме към часовника на северната трибуна, молехме му се по-бързо да придвижи стрелките си... Оставаха още седем минути, които ние си знаем как преживяхме. И в този миг отново грешка на нашата отбрана и Брайтнер намали резултата на 4:3.

Френският съдия Л. Ламбер даде край на срещата. И многохилядната публика, и футболистите на ЦСКА се радваха на победата, защото този двубой наистина бе исторически за нас. Радвахме се и ние като треньори, но не можехме да не отчетем и минусите на мача, да не гледаме в перспектива. “Байерн” наистина загуби в София, но единият гол на техния терен можеше лесно да се стопи. Та това бе реномиран отбор, за него полуфиналът бе въпрос на живот или смърт, на бизнес, а не като при нас — само за едната чест!

Изиграхме няколко мача в шампионата на страната, като често си сменявахме първото място с “Левски”, и отлетяхме за реванша с “Байерн”. Излишно е да крия, че градусът на напрежението в сърцата ни не беше малък. Смешно ще бъде, ако кажа, че отидохме в Мюнхен с намерението обезателно да победим.

Ако бяхме запазили в София превъзходството с три гола, друго щеше да бъде. Но ние се явявахме сега пред тях като състезатели, повдигнали само капака на кошера... Дали ще удържим на напора

на противника или не, това зависеше и от нас, защото ние също не се отказваме от полуфиналите... И нашите футболисти излязоха на терена поне да окажат достойна съпротива на байернци. Но като че ли си останахме само с намеренията. Домакините се показаха този път в друга светлина — още от началото овладяха играта и просто не ни дадоха възможност да разиграем тактическия си замисъл. Победиха ни с 4:0 и ни показаха, че имаме още много да се учим от тях, докато стигнем класата им.

И този път бяхме препънати в марафона и не надминахме четвъртфинала. Там бяха насочени нашите усилия. Някак естествено ни се виждаше да заемем първото място, армейските футболисти да обиколят с купата в ръце националния стадион и да бъдат приветствани от хилядите почитатели. Добре, че някой от вестниците се бе сетил и написал, че за успешното приключване на футболния сезон "заслуги за победата на ЦСКА имат и старши треньорът Аспарух Никодимов и помощниците му Димитър Пенев и Стоян Йорданов".

Спомням си как тържествено бе отпразнувана победата на ЦСКА в шампионата, макар че това не бе за първи, а за двадесет и втори път, как ни поздравяваха и какви надежди ни възлагаха за следващия футболен сезон. Имахме основание да се радваме и на спечелената купа за спортсменство. Някой се бе сетил и за мене и с министерска заповед бях произведен в по-горен чин.

Есенният дял от новия футболен сезон 1982—1983 година започнахме успешно. Първите ни съперници бяха "Етър" — Велико Търново, ЖСК "Спартак" и "Локомотив" — София. Равният ни мач с железничарите не попречи да заемем първото място в класирането и това не можеше да не ни радва, защото все пак бе заслужено признание за силата на армейския отбор. Но всичките ни усилия бяха насочени към новите съперници за Купата на европейските шампиони, които се изпречваха на пътя ни — "Монако" и "Спортинг" — Лисабон. Този път жребият не ни бе изправил срещу известни отбори като "Ливърпул", "Байерн" и други и се надявахме да стигнем до полуфинала без никакви особени напъни.

Представите ни за "Монако" не бяха достатъчно пълни. Едва като отидохме на френския стадион в Ница разбрахме, че срещу нас играе сериозен съперник и благодарение на чудесните прояви на вратаря Велинов успяхме да стигнем до крайния резултат 0:0. В мача-реванш на стадион "Васил Левски" на 29 септември 1982 година въпреки натиска ни не можахме до края на редовното време да променим нулевия резултат. В продълженията Р. Здравков и Ст.

Младенов успяха да отбележат два гола и прескочихме първото препятствие. Подценихме отбора, без да си дадем ясна сметка, че в него играеха 5-6 футболисти, които няколко години поред се подвизават в националните отбори на Франция, Швеция и Швейцария.

Френският национал Етори, който беше вратар на "Монако", отбеляза в един френски вестник, че "...Моят "Монако" загуби от един голям отбор. Знаехме, че ЦСКА е от висока международна класа — отбор, който всяка година в турнира на шампионите играе поне до четвъртфиналите, а в миналия сезон достигна до полуфинала. Сега се уверихме в това!"

На 20 септември се срещнахме и с португалците в София, но завършихме при равен резултат — 2:2. Погледнато на фона на останалите загуби от "Левски" и "Локомотив" в турнира на УЕФА, както и на националния отбор от Югославия, очертаваше се една мрачна картина за целия български футбол, което журналистите сполучливо доловиха и изразиха в спортните си коментари: "Толкова си можем!..."

Наистина ли толкова можем? Този въпрос подсказваше пристъпа на някаква буря, която като треньори на ЦСКА с Никодимов не можахме навреме да доловим. Но тя бучеше и първата ѝ проява бе отстъпването на челното място в таблицата, а от началото на новата 1983 година и "генералното" подменяне на ръководството на ЦСКА. За заместник-началник на армейския клуб дойде Стефан Божков, който едновременно стана и старши треньор на представителния ни отбор с помощници Петър Жеков и Борис Гаганелов, а ние с Никодимов бяхме освободени от треньорските постове.

И дума не пророних срещу когото и да е от новите ръководители на ЦСКА, но не можех да приема един подобен подмолен стил на работа. Защото тази "свещена тройка" както с гръм дойде в началото на януари, така и след няколко месеца си отиде. Пострадалите обаче дълго щяха да носят раната в душата си и да се питат: "Защо? Как така? На какво основание?"

Добре, че лесно ми минава яда и като шоп съм поклонник на сентенцията: "Оти че се косим, като че ми мине." Взех си багажа, както се казва, и отново заминах за Димитровград. Аспарух Никодимов отиде в Русе като старши треньор на влезлия вече в "А" РФГ отбор "Дунав". Неуреден близо година остана само Стоян Йорданов, за когото научих по-късно, че с назначаването на Апостол Чачевски за старши треньор на ЦСКА, е станал негов помощник.

От Димитровград до Ел Кувейт

Прав ли бях или не — не зная, но на никого глава не сведох и си отидох от ЦСКА. Мислех, че все някак ще го преживея, и няколко дни не излизах от къщи. Жена ми сутрин отиваше на работа, а дъщеря ми имаше свои занимания в училището и аз се побърквах от бездействие. Какви ли мисли не ми минаха през ума!

В последните години трансферът на футболистите и треньорите за чужбина все повече се разширяваше. Успехите на българския спорт привличаха вниманието на специалистите зад граница и не само след завършването на годишните шампионати, но и през време на отделни сезони се отправяха искания до федерацията по футбол. През миналата година за Кипър заминаха Добромир Ташков от "Славия", Александър Костов от "Левски" и Цветан Илчев. Заинтригува ме тази информация и все се канех да попитам как става този "трансфер", но все не ми оставаше време. Някак чуждо ми се виждаше да "продавам" душата си на дявола, въпреки че по-рано, в зрелите ми години като футболист, бяха отправяли покани за мене едни от най-известните европейски отбори да играя в тях. Най-безапелационно отхвърлих тогава тези предложения, робувайки на шопската си философия, че от "Искърю по-дълбоко нема, от Витоша по-високо нема". Като си давам сметка сега колко съм бил наивен, колко съм могъл да спечеля в младите си години, за да не свалям сега на никого шапка, чувствах как изгарям от мъка.

Спомних си през миналогодишното турне с отбора на ЦСКА в Кувейт как през дните на престоя ни в тяхната столица непрекъснато с нас вървеше някакъв "дипломат" и ми подхвърли, че имали нужда да прелеят "буйна балканска кръв" в техния отбор и ме молеше за помощ — да му предложи имената на няколко добри треньори. Не ставаше дума за мен, а за мои добри приятели и колеги, които да направят такъв отбор като ЦСКА. Бий самара, казва поговорката, за да се сеца магарето!...

Не обещах нищо тогава, камо ли да помисля за себе си, защото и този път както някогашният футболист Пенев от армейския клуб се смятах за несменяем... Ръководех най-силния отбор в страната, който тъкмо сега се оформи и започна да съперничи на европейските

шампиони и кой луд ще разбърка колодата, за да извади валето вместо мене?

Но ето че така стана и сега стоя у дома си от сутрин до вечер, без да предприема нещо. Не вдигах и слушалката на телефона, защото не исках с никого да разговарям, не исках да знаят, че съм у дома. След непрекъснатото тревожно звънене обаче ядосано грабнах слушалката.

— Митко — чух заповедническият тон на един от приятелите, — зная, че си у дома и повече не се крий. Обличай се и ела при мене. Имам новина за теб.

— Каква?

— Предлагат ти да отидеш в Димитровград.

Идеята де се върна отново в отбора на Димитровград не ми беше чужда и като знаех преди няколко години колко труд вложих да събера в него добри футболисти и да премине в "А" РФГ, а не да изостане във "В", почувствах се задължен към цялата общественост на града и след ден-два отидох. Застанах на кормилото без всякакви угризения и през цялото време на лагерния сбор не престанах да втълпявам на футболистите, че нямат трети изход — или трябваше да отпаднат от своята група и се разтурят като отбор, или да се мобилизират и прескочат границата за "Б" РФГ. Не можеше повече този младежки град да няма достоен футболен отбор.

Започна надпреварата в Югоизточната "В" група в пролетния дял. Първата среща на "Димитровград" бе в Казанлък и с повишено настроение се качихме в автобуса. Нямах представа за съперника ни "Торпедо", защото никога досега не бях се занимавал с отбори от тази последна група, но като знаех възможностите на нашите играчи, амбицията им да постигнат нещо повече с мене, нямах право да не им вярвам. Изиграхме един красив и напрегнат мач и макар че победата ни срещу "торпедистите" да бе с един гол, похвалих моментата и им обещах да дам всичко от себе си, но да повишим устремността и стабилността на "Димитровград".

Вторият ни мач бе с кърджалийския отбор "Арда" — лидера на групата. Местният вестник искаше също да повдигне духа на футболистите и предварително съобщи на читателите за предстоящата среща на 5 март, като изрази надежда, че "младите избраници на Димитър Пенев ще ни зарадват с изразителна победа, която би потвърдила амбицията и възможностите на футболистите да си възвърнат мястото във втория ешелон на републиканската физкултурна група".

Зазадиялата за футболни изпитания димитровградска публика бе понапълнила стадиона, подкрепяше ни шумно и спонтанно в атаките или при отбиване на нападенията на съперника, но силите на немалко от нашите футболисти не стигнаха и трябваше да се задоволим с равенството. Спортният коментатор на вестник "Димитровска правда" Деян Боев обаче недоволстваше от резултата и не се поколеба да постави заглавие на информацията си: "Равенство, което не задоволява", като обвиняваше всички от отбора, че са пропуснали възможността да победят и сами са си намалили възможността да заемат подобаващото им се място в по-горната група.

Заредиха се и следващите мачове със съперниците в групата като бургаския "Черноморец", "Марица-изток", "Родопи"- Момчилград, "Хеброс" и други, но не можехме навсякъде да побеждаваме. Само желанието не беше достатъчно за един футболист или за отбора. Майсторството не падаше от небето, за него се искаше много пот и... време. Идването ми в "Димитровград" като треньор не означаваше с магическа пръчка изведнъж да изкореним злото. Можех да допринеса нещо за уплътняване на играта, за повишаване уменията на футболистите да владеят топката, за заучаване на някои прийоми по-лесно да надвием противника, но изцяло всичко да се промени и едва ли не отборът да влезе изведнъж в "А" РФГ беше невъзможно. Можех през този полусезон да спася "Димитровград" от изпадането му от "В" група, но гаранции за нещо по-добро не давах. Всичко зависеше сега от футболистите, а не от треньора.

Наложихме се над стария наш съперник "Хасково" с убедителен резултат — 6:0, победихме "Марица-изток" с 4:0, момчилградския "Родопи" с 3:0, но загубихме от "Хеброс" с 1:2. Не ни беше лесно да се справим и с последния в групата ни отбор — "Вихрен" — гр. Сандански. При домакинството успяхме да надиграем гостите с 3:0, но в срещата-реванш стигнахме до равенство — 2:2. Имахме всички възможности и в тази последна среща да победим, но от много напрежение нашите футболисти се изнервиха, започнаха да допускат елементарни грешки. Така например Михайлов пропусна дузпата в 29-ата минута, което още повече скова състезателите. Новата дузпа след няколко минути Данев също не успя да превърне в гол. Дори "вихренци" в 32-рата минута останаха с десет играчи на терена, но ние не използвахме предимството си, за да засипем противника с голове. Така че прав беше журналистът от "Димитровска правда", като постави заглавие на информацията си за последния ни мач "Сбогом на надеждата за "Б" РФГ"!

Колко бързо изтекоха месеците на пролетта, зададе се и лятото. Може би щях да остана треньор на "Димитровград" и през следващата спортна година, но при мача ни в гр. Сандански с тамошния отбор стана дума, че Кувейтската футболна федерация направила официално предложение за треньори, и то по възможност от ЦСКА! Не дадох израз на новината. Цяла седмица не бях на себе си — ту надделяваше решението ми да оставя всичко в Димитровград и да пробвам силите си в тази далечна страна, ту отново дивият ми шопски консерватизъм ме теглеше назад. Не можех току-така лесно да се откъсна от семейството си. Дъщеря ми завършваше гимназия и като волейболистка в ЦСКА непременно искаше да продължи образованието си във ВИФ и ако аз заминах, нямаше ли това да се отрази на нейното бъдеще?

Много "за" и "против" се редяха у мен през тези последни мачове в групата и тъй като не обичах да споделям намеренията си с други хора, изчаках всичко да узрее, за да взема сам решението. И след последния мач с "Вихрен" (може би неуспешният ни опит да влезем в "Б" група също повлия за това мое решение) се качих на влака и заминах за столицата. Прекрачих прага на Кувейтското посолство и като казах името си и защо идвам, бях посрещнат най-учтиво. Предложиха ми кафе и безалкохолни напитки и двама души от посолството с преводач поведоха разговор с мен по въпроса, който ме бе довел при тях. Домакините ме помолиха да назова имената на трима наши треньори, но като разбраха, че и аз искам да бъда сред тях, много се зарадваха.

— Все пак кои смятате да заминат с вас? — настояваха любезно кувейтчани, защото това беше най-важната част от разговора ни.

— Единият може да бъде Димитър Марашлиев от ЦСКА, другият — Костадин Костадинов от "Тракия" — Пловдив... И двамата са завършили ВИФ "Георги Димитров", майстори са на спорта...

От изражението на домакините разбрах, че бяха следили развитието на нашия футбол, бяха се "запознали" с някои от нашите треньори чрез пресата и затова като споменах имената на двамата колеги, издайническа усмивка на задоволство цъфна по лицата на дипломатите. Ако имаха нещо против, можех веднага да им изредя и други треньори, но те не проявиха повече интерес и разговорът ни приключи. Излязох от посолството с едно наум, защото те можеха да поканят и друг треньор и да проведат същия разговор. Съмнявах се, защото можеха да намерят и други желаещи — в България дал Бог не само артисти, но и спортисти...

Българската външнотърговска фирма "Комерс" знаеше как да си опече работата с футболната федерация, щом вземаше 60 на сто от договорената сума. Те направиха всичко възможно в най-кратко време да се узакони работата. И още не дошла есента на 1983 година ние — тримата "гурбетчи", с куфари полетяхме на югоизток към далечната приказна страна Кувейт. Отпътувахме сами, като се надявахме след отсядането ни на място да поканим и семействата си. По този начин можехме да постоим и по-дълго време. Нали всеки искаше да отиде в чужбина...

В столицата ни посрещнаха любезните домакини и представители от нашето посолство. Настаниха ни в луксозен арабски хотел с всички удобства: климатична инсталация, телевизор, хладилник и какво ли не! Тук температурата не спадаше през деня под 60° С! За нас, европейците, това беше най-големият проблем. Но щом сами сме пожелали да дойдем тук, няма защо да се оплакваме.

Заведоха ни да разгледаме Ел Кувейт и спортната база, в която по определен график още в следващите дни щяхме да започнем тренировките с футболистите. "Ярмук" имаше не само мъжки отбор, но

Кувейт, със секретаря на Футболната федерация Ал Салам Ал Едих

и младежки и детски. Предварително бяхме се разбрали Марашлиев да поеме юношите, аз — младежите, а Костадинов — мъжкия отбор. Така ни представиха и пред състезателите и след като изработихме програмите, започнахме първите тренировки.

Футболният клуб "Ярмук" тепърва се утвърждаваше в страната и в континента и затова ръководството му държеше много да се попълни детския и юношеския състав с добри и надеждни играчи. Те не само ще подхранват мъжкия отбор, но и ще участват в шампионата

на страната и ще укрепват името и славата на клуба. Организацията му не се различаваше от нашата — беше изградена на аматьорския принцип, независимо че в страната имаха професионалисти, много от които играеха в различни европейски и в други континенти отбори. Вероятно и затова кувейтските ръководители се бяха обърнали към нас — да пренесем опита на нашите клубове, а не на професионалния европейски или световен футбол.

И бавно месец след месец, като се съобразявах с техните нрави и закони, с условията, при които са израснали младежите от отбора, започнах да прилагам обширната програма. Използвах и известната ми методика от армейската школа при ЦСКА. Заедно с учебно-методическите занимания изпробвах младежите в отделни мачове, като често сменявах постовете им, търсех на всеки мястото, където щеше най-добре да играе и да се развива. И още в първите месеци се откриха няколко състезатели, около които групирах останалите сили. Младежкият отбор започна да се проявява и в отделните мачове на шампионата. В края на спортната година за второ място в класирането с подчертана перспектива да се представи още по-добре в следващото младежко първенство.

Характерното за организацията не само за "Ярмук", но и за други столични отбори бе, че се изграждаха по квартали като при нас. При мачове публиката идваше на стадиона не да плаща и да носи доходи за клубовете, а да подкрепя един или друг отбор и по този начин да влияе на останалите жители в града за насаждане на ново отношение към спорта. Парите в тази страна не играеха тази роля, каквата имаха в европейските държави. Правителството щедро подкрепяше със средства спортните начинания и младото поколение все по-трайно влизаше в спортната политика на държавата, което не беше малко за бъдещото развитие на нацията и за печелене на слава за Кувейт.

Не ни беше лесно да се пригодим към местния климат, да заживеем нормално като местните жители. Затова освен служебните си занимания търсехме и срещи с българите от колонията, която не беше малка. Дойдоха и съпругите ни, децата също използваша ваканцията си, за да ни донесат радост и новини от родината. Често се събирахме или излизахме заедно някъде, създавахме си роден кръг, защото тъгата и носталгията по близки и роднини ни мъчеше. Затова като научихме, че през април 1984 година в Кувейт ще гостува националният ни отбор, за нас, "отшелниците", настъпи истински Великден.

Иван Вуцов доведе националите за контролна среща с кувейтската единадесеторка. Предстоеше световното първенство в Мексико и беше време да се подготвят българските футболисти за квалификационните двубои. Появяването в Кувейт на националния ни отбор имаше изключително значение за нас — повишаваше се авторитетът на България, нашето присъствие ставаше по-осезаемо.

Посрещнахме националите на летището и изведнъж сякаш се преселихме в родината. До късно вечер разговаряхме с Иван Вуцов и другите ръководители от екипа, с футболистите. За мене беше изключително важно, че наред с повечето млади състезатели в отбора бяха останали Георги Димитров, Александър Марков, Божидар Искренов и Ради Здравков, с които добре се познавах от предните години и ги имах за свои близки и приятели. От тях научих и за предстоящата нова смяна на ръководството на армейския клуб, защото според тях работите не вървели след идването на Божков.

Приятелският мач завърши наравно — 1:1, с голове на Господинов и Ел Калеф (от дузпа).

В Кувейт имаше немало българи специалисти в различни области. Заварихме и неколцина наши треньори — Любомир Ангелов, някогашен състезател в софийските клубове "Шипка", АС-23, "Чавдар" и други, а после треньор в "Локомотив" и "Левски", Стефан Петров, популярен състезател и треньор на юношеския и младежкия национален отбор, Никола Ковачев, известен състезател и треньор от

ЦСКА, и други, с които поддържахме връзки. Беше много приятно, когато се събирахме със семействата си и се разхождахме по пясъчната ивица на Персийския залив и мечтаехме за плажовете по нашето родно Черноморие. Мислено се пренасяхме на Златните пясъци или Албена... Не проявявахме интерес към нефтения Кувейт, защото тук не само въздухът беше отровен с черното злато, но и всички интереси се свързваха с него. Нефтът даваше хляб не само на 1,5-милионното население, но и на немалкото спортисти и треньори от Европа и света.

Това се искаше и от нас.

Успехите на българските треньори в Кувейт бяха безспорни. През цялата 1984 година ръководените от нас отбори неведнъж се проявяваха на спортното поле, усвояваха все по-трайно майсторството на футболната игра. Мъжкият отбор на Костадинов играеше в шампионата на страната и бавно, но сигурно крачеше с останалите силни тимове към върха на таблицата.

За "Ярмук" се заговори в целия Кувейт, имаше вероятност в новото първенство през следващата година да заеме първото място. Някакви "реформатори" обаче и тук се появили и в масмедиите все по-често и настървено се спореше за бъдещето на кувейтския футбол — аматьорският или професионалният път на развитие да приеме. За примери сочеха най-силните отбори в света, пренебрегваха се местните условия и традиции, които трябваше да лежат в основата на всякакви опити за реформа. В края на краищата финансовият интерес надделя и ние, българските треньори, един по един трябваше да напуснем страната. Кувейтските босове предпочетоха други специалисти на футболни отбори от професионални клубове, които щели да им донесат по-големи успехи и печалби. През април 1985 година с Костадин Костадинов поехме пътя обратно за родината. Само Димитър Марашлиев остана, за да поработи с децата, тъй като те не влизаха още в сметките на бизнеса.

Завърнах се у дома с желанието час по-скоро да се скрия някъде и хубаво да си отдахна, но ми бе сервирана най-голямата футболна сензация: мачът между ЦСКА и "Левски" за купата на Съветската армия бе опорочен и не само анулиран, но под натиск футболната федерация реши да се разформирова двата най-силни отбора на страната!

Избягах от един врящ котел, за да попадна в друг. Вече не ме учудваше нищо, зад гърба си имах немало състезателен и треньорски стаж и разприте във футбола, прибързаните решения за смени

на ръководители или треньори не ми правеха такава впечатление, както преди години. С безпокойство приех само уволнението на баджанака ми Борис Гаганелов от шуменския едноименен отбор, като му измислиха там какви ли не прегрешения...

Чувствах се така уморен и изтощен от задграничното "аргатуване", че с най-голямо удоволствие заминах на почивка в Родопите. Напук на кувейтския субтропичен климат избрах планината на Орфей, за да дойда най-напред на себе си.

Отново при своите, отново на старт!

В живота си никога не съм имал такава нужда за почивка, за откъсване от света на вечните проблеми и вглъбяване в собствения ми житейски кръг. Имах достатъчно време в древната родопска планина да погледна по-трезво на кувейтското приключение, да осмисля целия си живот. Вече навърших четиридесет години. Като футболист и треньор обиколих почти целия свят, но всичко беше само едно докосване до него. Едва сега в Кувейт можах да видя и доброто, и лошото му.

Откъснах се от родината, от армейския отбор и по-добре, че ме нямаше по това време, за да гледам неблагоприятното ми. Защото оттогава до завръщането ми три пъти се сменява ръководството му, прииждаха все нови и нови началници и треньори. Борба за коронясване, без да се прави сметка за последствията. А те са налице: отборът от първо място в таблицата отстъпи щафетата, за да стигне до плачевен резултат! Не зная кой е виновен, но в крайна сметка изкупителна жертва за публичния скандал с отбора на "Левски — Спартак" трябва да стане пак треньорът!

Изведнъж реномираният в цял свят футболен отбор на ЦСКА слезе от сцената, за да се роди на 16 юли 1985 година неизвестният на никого футболен клуб "Средец" със съвсем ново ръководство. "Левски" беше преименуван на името на планината Витоша.

— Миткоо — позвъня ми по телефона моят отдавнашен приятел Серги Йоцов и с наставнически тон продължи, — абе ти не четеш ли вестници, не слушаш ли радио... Според най-новата заповед на председателя на "Средец" си определен за мой помощник. Кога ще дойдеш?

— В "Средец" ли? — направих се на невеж, за да предизвикам реакция у бате Серги. — Аз такъв отбор не знам да има в България...

— Ее, добре, де — ЦСКА — отвърна ми той и ме захапа, — май теб не ти се работи, откакто навърши четиридесетте години?...

Отдавна ръцете ме сърбяха да се захвана с нещо, ама пустият му шопски инат все ме теглеше: "Кога ми се баш най-много работи, я седам и чекам да ми мине." Мина ми и яда по цесекарските истории, откъснах се и от азиатското пътешествие, така че с радост приех поканата да се върна при своите. Представих се на новото ръководство на клуба, прегърнах Серги Йоцов и не можах да не изхвърля камъка от гърдите си:

— Пак ли отначало?

Новият шампионат за 1985—1986 година започнахме с неколцина състезатели от двадесет и шест до двадесет и девет годишни като Георги Димитров, Методи Томанов, Георги Славков, Стойчо Младенов, Георги Велинов, Ружин Керимов и Радослав Здравков, а останалите бяха между 16- и 19-годишни. От младежкия отбор на ЦСКА взехме Емил Костадинов, Любослав Пенев — големия син на брат ми Младен, Румен Стоянов, Павлин Шойлевски и Стоян Стоянов, а от троянския отбор "Хемус" — двадесет и четири годишният Альоша Андонов, когото тепърва трябваше да изпробваме и решим дали да остане или не.

Не се плаших от неопитността на младите футболисти, напротив, радвах се, че с тях ще вървим заедно в утвърждаването на новия отбор. Лошото бе, че можеше да им се отразят отрицателно честите смени на треньори, но се надявах, че ръководството на клуба си е взело поука от досегашните "експерименти" и няма да ги повтори.

Първата ни приятелска среща бе с кипърския футболен отбор "Омония". Двата красиви гола на Георги Славков и на Илия Войнов ми напълниха душата и се убедих, че имаме златни състезатели, с които може далеч да се отиде. И доволни и щастливи се върнахме в родината, за да застанем на старта за новия шампионат.

Заредиха се мачовете със "Сливен", блягоевградския "Пирин", "Витоша". Победите следваха една след друга, и то с "класически" резултати — 3:0, 2:1, 1:0. Загубихме от "Славия" с 2:1, но това не ни попречи да останем в челото на таблицата, още повече че по-нататък в поредните кръгове все печелехме срещите. По-важното за нас като треньори с бате Серги бе, че постоянно сменяхме играчите и все по-дълбоко се убеждавахме, че бяхме попаднали на много доб-

ри и перспективни футболисти, с които да печелим не само вътрешния шампионат, но да си поставим и по-високата цел за излизане от омагьосания четвъртфинален кръг в шампионатите на УЕФА.

Цялото ни внимание беше ангажирано в мачовете на републиканската група. Серги Йоцов почувства прилива ми на енергия в състезанията, усета ми най-добре да подрежда отбора срещу съперника и като че ли ми даде юздите в ръцете. Не присъстваше на всички мачове в провинцията и се задоволяваше с подробните ми устни доклади. Пък и постоянните ни победи му дадоха надежда за крайния резултат и аз имах възможност в срещите със съперниците да проявя творчество. Така например все по-често започнах да вкарвам в играта най-младите наши футболисти.

В петия кръг мачът ни бе с варненския отбор "Черно море". До 88-ата минута резултатът бе 4:2 в наша полза и реших да направя последна промяна. На мястото на Красимир Безински поставих Любослав Пенев, за да го видя как ще играе в средата на терена. Това беше първото му излизане с отбора. Нищо че ми беше племенник — държах го досега на резервната скамейка и щях още да го оставя там, защото футболист не се става така лесно!

Така постъпих и с Емил Костадинов, с Ивайло Киров, с Румен Стоянов и други, като на всеки търсех най-подходящото място, където щеше да се прояви и установи. Не можеше изведнъж да се доверя само на младите, защото ние играехме в "А" републиканска група и всеки ненавременен експеримент можеше да ни доведе до загуба на мача. Още повече че по петите ни напиха извънстоличните отбори "Берое" — Стара Загора, "Тракия" — Пловдив, и други за разлика от софийските "Славия", "Локомотив" и "Витоша".

Не можеше да убегне от очите ми пристрастието на някои съдии към извънстоличните отбори. Не беше трудно да се опорочи един мач, негласно да се дава преимущество на определени отбори. Така според мен бе облагодетелстван и старозагорският "Берое", който от осмия кръг устремно се понесе към върха. И от първото място ние постепенно трябваше да отстъпваме назад, за да приключим есенния сезон с четвъртото място. Серги Йоцов също се разочарова от някои предопределени срещи и неестествено му се виждаше бившият армейски отбор ЦСКА да не е в тройката на шампионата. Единствената ни радост и светлинка бе признанието на Георги Димитров за "Футболист №1" за годината и надеждата, че в отбора има талантива футболна смяна, за която тепърва ще става дума не само в страната, но и в чужбина.

Изпратихме новата 1986 година и без много шум продължихме да се готвим за пролетния полусезон. На поредния пленум на ФК "Средец" през януари най-неочаквано отново бе подменено ръководството на клуба, но вятърът не стигна до треньорите. Тази смяна може би повлия на Серги Йоцов и полека-лека той се освободи от задължението си на старши треньор и цялата отговорност по подготовката на отбора и участието му в шампионата остана в мои ръце. Нямах помощник и до края на спортната година се опитвах сам да нося раницата си.

Бързо се изнизаха седмиците и месеците през пролетния кръг на първенството и каквито и комбинации да правех в отбора, все не можех да намеря онази формула, която да ми гарантира успеха срещу съперниците. С всеки мач тъпчехме на едно място или изоставахме, за да се намерим след двубоя с "Локомотив" — София, на седмото място! С каква болка преживях загубите на "Средец", идвало ми е понякога да облека спортната фланелка и да покажа на момчетата как да отбраняват нашата врата или как да нападнат срещу съперника, но това бяха само мимолетни вълнения, отделни изблици на недоволство от един или друг играч. Знаех, че отборът е млад, сега трупам опит, но сърцето ми не изтрайваше да гледа как ни побеждават довчерашни отбори от "Б" група!

На 13 април бе последният ни мач в групата с "Дунав" — Русе, и въпреки победата ни с 6:0, не успяхме да надминем четвъртото място в таблицата. Не прикривах недостатъците на "Средец", обективно оценявах проявите на футболистите след всеки мач, признавах и пред спортните журналисти неумението им още да се сплотят в юмрук и да покажат силата си. Виждах възможностите на отделните единици в нападението и отбраната като Любослав Пенев, Емил Костадинов, Красимир Безински, Лъчезар Танев, Радослав Здравков, Ружин Керимов и други, както и на вратаря Георги Велинов и все се надявах, че ще дойде и нашият звезден миг.

Не зная само подмладеният ни състав ли бе причината да дадем на "Берое" и "Тракия" първите места и да представляват българският футбол в европейските турнири, но преглътнах горчивия хап и с надежда изпратихме националите за световното първенство в Мексико. Цяла България отново отправи взор към далечната страна, където си бяха дали среща най-силните отбори в света. Вълнувах се и аз за успеха на нашите избраници и с Петър Жеков решихме да им пожелаем успех. Във вестник "Народен спорт" отпечатахме призив към тях:

“Ние двамата вървахме рамо до рамо с поколението, което през 1963 година се класира на четвърто място в юношеския турнир на УЕФА. С националния ни отбор участвахме във финалните кръгове на световните първенства в Англия и Мексико. Сега очакваме онава, което се оказа несбъдната мечта за нас като футболисти, да бъде осъществено от тия, които поеха щафетата. Желаям го с цялото си сърце, както всички, които мислят за благото на родния ни футбол. Вярваме в успеха! Отборът ни премина през солидна подготовка. Нужно е да запази самообладание, да даде всичко, на каквото е способен. Да не се повлияе от предишни представи за съперниците. Да продължи да издига на още по-голяма висота онзи борбен майсторски стил, с който изпъкна в квалификацията. Това ще бъде огромен стимул за по-нататъшното развитие на най-популярната игра у нас!”

Мечтаехме с носителя на “Златната обувка” Петър Жеков българските футболисти да не повтарят нашите неуспехи в световния маратон и да направят по-голяма крачка от нас, но злата съдба и този път ни се подигра: с отборите на Италия и Южна Корея стигнахме до реми — 1:1, а от Аржентина и Мексико загубихме с по 2:0. Печална равностметка, която огорчи не само старши треньора на националите Иван Вуцов, “че не показахме каквото знаехме и можехме”, но и цялата българска спортна общественост, хилядите привърженици на кръглата топка, които просто жадуваха макар и една победа! Нямахме достатъчно уверени футболисти като Диего Марадона да кажат: “Световната купа е наша!” и да прелистят нова страница в историята на родния футбол.

И докато Иван Вуцов, разочарован от безличното ни представяне на световното първенство, побърза да си даде оставката, другият негов съименник, Иван Абаджиев, старши треньор на прочутите български щангисти в целия свят, не скри оценката си за неуспеха на националите: злото е в методиката на подготовката, в излишното претоварване на футболистите с какви ли не измислици, без да се обърне внимание на главното — “Коренът на спортния дух е в подготовката, в моженето!”

Нямаше място за отчайване. На вратата ни чукаше новият републикански шампионат за 1986 — 1987 година и през няколкото летни месеца не ми остана време за почивка. На 9 август играхме първия мач с отбора на Сливен. Макар и с минимална победа — 2:1, нямаше основание да не се радваме. Победихме и следващите няколко отбора като “Спартак” — Пловдив, “Ботев” — Враца, “Димитров-

град” (който най-сетне се докопа до заветната мечта да влезе в “А” футболната група) и “Етър” — Велико Търново, и поведохме убедително в таблицата. Не ни провървя с пловдивския “Локомотив” и старозагорския “Берое” и отстъпихме мястото на столичните отбори “Славия” и “Витоша”. Така до XIV кръг се надпреварвахме с тях, за да приключим сезона с еднакъв брой точки — 21.

През есенния дял на първенството имах до рамото си надежден помощник — бившият нападател и полузащитник на ЦСКА от седемдесетте години Стоил Трънков, с когото бяхме играли заедно не в един мач. Не му провървя тогава в нашия силен отбор, та след тричетири сезона отиде на друго място да си търси щастието. Започна да се изявява като треньор и аз не се подвоумих да го покая в “Средец”.

Малко по-късно дойде в “гилдията” ни и популярният голмайстор на ЦСКА и националния тим Петър Жеков, така че имах вече с кой да дели радости и тревоги.

Най-важният капитал в отбора на “Средец” обаче бяха млади футболисти, които все повече започнаха да се изявяват. Вратата пазеше сигурно Георги Велинов, в отбраната имах играчи още от по-старото поколение, като Красимир Безински и Недялко Младенов, често до тях поставях Ангел Червенков, Емил Костадинов и други. Някои от тях изкарвах в полузащитата, за да подсилят нападението ни, където бяха вече оформени няколко двойки с особени изяви: Христо Стоичков и Любослав Пенев, Лъчезар Танев и Йордан Димитров, Чавдаров, Киров. Често сменях местата на някои футболисти, защото все нещо не ме задоволяваше играта им, не се проявяваха най-добре, не отстояваха еднакво поста си през цялото време на мача. Но, общо взето, останах доволен от повечето играчи през есенния дял на първенството и равенството ни с “Витоша” и “Славия” не ме тревожеше. Дори загубата ни от “Витоша” с 1:0 не смятах за фатална, защото до края на спортната година имахме възможност да поправим грешката.

В добра приятелска компания със семействата си пихме шампанско за новата 1987 година и колкото и да не исках да се връщам в годините, не можех да отмина спомена, че преди десет години се простих със състезателната дейност в ЦСКА и започнах треньорската си професия във второешелонния отбор на Димитровград. Кога изминаха тия години, с колко трудности трябваше да се сблъскам в живота, докато отново се върна в отбора и поема руля на кораба. През много бури премина това плаване, появяваха се немалко под-

водни рифове, но важното бе, че запазихме посоката и се движехме напред. Смениха името на клуба ни, но целта не се промени и с пълна пара сега се устремихме към нея.

Времето летеше и работеше за нас. Решихме да използваме студентите зимни месеци и отлетяхме до Сирия и Кипър. Това беше последната част от програмата ни преди пролетния дял от първенството. Желанието ни беше да имаме повече контролни мачове и избрахме южните райони. В Сирия се срещнахме със сборния отбор на град Халеб и го победихме с 6:0 и 5:0. Играхме и с шампиона на страната "Карас" и също го победихме с 2:0. После продължихме турнето си в кипърската република и в Никозия се наложихме над националния отбор с 1:0. Надмогнахме съпротивата и на известния в Кипър футболен отбор "Омония" с 5:4.

Сега вече можехме да започнем футболните битки и в страната. Първият ни съперник бе отборът на "Славия". Явихме се на националния стадион "Васил Левски" в пълна спортна готовност. Футболистите ни горяха от нетърпение да чуят съдийския сигнал и да полетят с топката към вратата на славистите. Вестник "Народен спорт" първи забеляза проявата на Любослав Пенев, който вкара и двата гола на "Славия", и под рубриката "В нашия обектив" писа:

"Радваме се, когато млади таланти привличат нашето внимание, защото с тях са свързани утрешните ни надежди. Един от тях е снажният млад централен нападател на ЦФКА "Средец" Любослав Пенев. Роден е на 31 август 1966 г., т.е. едва навършил 20 години, а вече заема трайно място в елита на футбола. Има 36 мача в "А" РФГ (и 8 гола) с фланелката на "Средец". Възпитаник е на армейската футболна школа. Замесен е, както се казва, от футболно тесто. Баща му Младен Пенев е бивш състезател на "Локомотив" — София, "Добруджа" и "Марек". Племенник е на друг именит футболист — з.м.с. Димитър Пенев, който му е наставник. Вече има записани и по 9 мача в юношеския и в младежкия ни национален състав, а наскоро направи отличен дебют и в олимпийската ни формация на големия международен турнир в Индия, откъдето пристигнаха най-ласкави отзиви за играта му. Под око го държи треньорът на националния отбор Христо Младенов.

На четвъртфиналната среща за купата на НРБ "Славия" - "Средец" Любослав Пенев беше автор на двата победни гола за своя отбор, а вчера се отличи отново с голове постижения на шампионския мач в Сливен. Висок, отскоклив, пъргав, с добра игра с глава, много устремен в атаката, безстрашен пред защитниците — тези му ка-

чества запълват до голяма степен представата за съвременния център-нападател. Вярно, има още какво да шлифова в техниката си, но неговата младост, а и амбицията му да върви по възходящия път на високото спортно майсторство, вдъхват вяра, че за в бъдеще за него ще се говори с още по-големи суперлативи."

Нарочно цитирах пълния текст на бележката във вестника за Любослав Пенев, защото с балканските си нрави често футболисти и други спортни дейци подхвърлят, че едва ли не аз като негов чичо съм направил Любослав спортна величина. Де да можеше така по поръчка да се раждат и утвърждават футболисти!

Проявите на "Средец" в следващите мачове бяха закономерни, защото не само нападателите, които вкарваха головете, но и играчите в средната линия, в отбраната бяха на мястото си. Затова и победите ни се заредиха, отборът поведе от първия мач в пролетния дял и остана до края на призовото място. Равни мачове имахме само с "Локомотив" — София, и с "Пирин" — Благоевград, и една загуба от пловдивския "Тракия", в който не играха Любослав Пенев и Александър Александров. Останалите бяха наше завоевание, като "Черноморец" — Варна, сразихме с 10:1! В крайното класиране изпреварихме "Витоша" с три точки, а "Тракия" — с осем.

Отстъпихме купата на Съветската армия на "Витоша", но не му позволихме да ни отнеме купата на НР България.

Резултатът от надпреварата през футболния сезон 1986 — 1987 година за "Средец" бе смайващ: купата, знамето и златните медали от първенството, купата на ГС на БФС за столичен първенец, купата на вестник "Кооперативно село" за най-добър вратар, дадена на Георги Велинов, и обявяването на четирима наши футболисти за "идеалния отбор" на вестник "Народен спорт" — Георги Велинов, Красимир Безински, Христо Стоичков и Лъчезар Танев.

Армейският футболен отбор пак зае мястото си в ранглистата на българския спорт. Не зная дали това бе поводът, но през юли 1987 година отново бе подменено ръководството на клуба. И вместо да го оглави някой специалист, на председателския стол седна генерал-лейтенант Петър Илиев, и то "на обществени начала", като цялата власт съвсем правилно предоставиха в ръцете на Борис Станков. Нямах нищо против когото и да било от избраното ново ръководство, защото като старши треньор, вече атестиран в I категория, не позволявах да ми се бърка в работата който и да е. За заместник отново си подбрах Стоил Трънков, а Петър Жеков се зае изключително с младежите. Попълних състава с още трима-четирима футболисти-

ти от по-младите и въпреки че ни напусна вратарят Георги Велинов, не се поколебах да обявя във вестниците намеренията си за новия футболен сезон: "Целите и задачите ни през сезона са пределно ясни — борба за шампионската титла и другите две купи, към които отборът ни винаги се е стремял."

Първите ни срещи бяха с "Берое" — Стара Загора, "Витоша", "Сливен", "Локомотив" — Пловдив, "Етър" — Велико Търново... Едни печелехме, в други имахме равенство, но не се откъснахме от челната тройка. Така продължихме до X кръг, след което грабнахме първенството и не го изпуснахме до края на есенния полусезон. Добри постижения показаха не само нападателите и полузащитниците Христо Стоичков, Любослав Пенев, Емил Костадинов, Лъчезар Танев, Костадин Янчев и други, но и защитниците Стоян Стоянов, Александър Александров, Йордан Мурлев. Смените в отделните мачове бяха нещо естествено, защото футболистите от по-младото поколение тепърва се утвърждаваха и заемаха своето място в отбора.

Несигурността в играта на отделни състезатели пролича повече през пролетния сезон на шампионата, което стана причина след XVII кръг да се надпреварваме с "Витоша" кой да заеме първото място. В предпоследния мач със "Славия" обаче стигнахме до равенство — 2:2, и изтървахме първенството. "Не драматизирайте — във футбола всичко е възможно!" — спомних си думите на старши треньора на киевския "Динамо" Валери Лобановски и колкото и да вярвах на философията му, не можех да се примиря, че така лесно се предадохме в края на шампионата. А имахме всички възможности и този път да повторим миналогодишния успех, в което бях така уверен...

Че подновеният ни в голяма степен футболен състав още не беше уверен в силите си, тепърва се сглобяваше и възмъжаваше, ясно пролича и в състезанията за купата на европейските шампиони. За пръв съперник ни са падна германският отбор "Байерн" — "страшилището" на Европа, срещу който не виждах никакъв шанс за победа. На 16 септември гостувахме в Мюнхен. Играхме с най-добрите си сили, но допуснахме много грешки в защитата и позволихме на немците почти безпрепятствено да ни победят с 4:0. А имахме възможност да постигнем друго голово съотношение, но футболистите ни от средната линия и нападението не доказаха с нищо волята си за съпротива. Двубоят като че ли беше предопределен, въпреки че аз не се съгласявах с подобна капитулантска позиция. Надявах се на реванша в София да се представим по-добре, но и тук загубихме с 1:0 и дадохме повод на вестниците да пишат, че "... класа-

та на "Байерн" е безспорна и няма защо да се перчим като петле на бунище. Евентуалната ни победа с гол или два ще бъде нещо като локум на клечка за зъби... Виковете на ентузиазизираната публика на стадион "Васил Левски" "Хайде наш'те!" не ни помогнаха да направим чудото, което неведнъж е правено по европейските стадиони..."

Отпаднахме от по-нататъшното участие в европейския турнир, но шансовете ни не бяха загубени завинаги. Ласкавите отзиви във вестниците за нашите най-добри футболисти като Христо Стоичков, Любослав Пенев, Емил Костадинов и други все повече ни радваха и окриляха за по-добро бъдеще на отбора. И отрано започнахме да мислим за новия футболен шампионат, да кроим планове за по-добри завоевания. В отбора дойде Пламен Гетов, който още в първия кръг в мача с врачанския отбор показа майсторството си и вкара четири гола. Петият бе на Любослав Пенев.

Потръгна ни добре в шампионата на страната. Големите резултати в мачовете като 5:1, 3:0, 6:0, 7:0, 6:2, 7:1 и т.н. не падаха току-така от небето: всичко се дължеше на сериозната ни предварителна подготовка и порасналото майсторство на футболистите. Имах вече достатъчно тренирани състезатели и според силите на съперника често ги въртях, като по този начин едни можеха да си почиват, а по-младите да се каляват в двубоите със съперника.

Колкото и да проявявам скромност, не мога да не отбележа, че по това време каквото и положително да се кажеше за нашия отбор, нямаше да се сбърка: успешно се представихме и в мачовете за Купата на НРБ и за Купата на Съветската армия. Заслужено бе признат Любослав Пенев за "Футболист №1" на страната, което рядко се случваше в спортната практика. Та той едва бе навършил двадесет и две години и никой не можа да го стигне по отбелязване на голове! Христо Стоичков стигна до единадесетия гол и завистта на някои вестникари като че ли потъмни очите им: "Да, ама Димитър Пенев е чичо на Любо. И баба знае така..." Дори в един вестник се появи интервю с Любослав: "Треньорът Димитър Пенев е ваш чичо. Отразява ли се това в отношението му към вас?"

Отговорът на Любослав Пенев бе категоричен: "В нищо друго, освен в това, че е, струва ми се, по-взискателен към мен. Все пак не чичо ми, а аз вкарвам головете... Тук място за "връзкаство" няма."

Когато ме попитаха по този въпрос, аз също бях категоричен: "Все още играта му е на приливи и отливи. Нужно е по-голямо постоянство. Освен това има да усъвършенства своите безспорни качества..."

Изпратихме старата 1988 година, този път си починах в домашна обстановка. Друг път, уписан в непрекъснатите занимания с футбола, почти не обръща внимание на семейството си, а сега изведнъж като че ли откривам Америка: дъщеря ми играеше от няколко години волейбол, а аз нищо не знаех за нея — ще стане ли добра спортистка или не? Завърши гимназия и я приеха да учи във ВИФ с перспектива да продължи спортния ген в рода. "Божа работа, казвах си, ако има в нея заложби към спорта, ще стане волейболистка, а ако няма — да си търси пътя... Бъдещето ще покаже."

Този пролетен сезон решихме да гостуваме на португалските футболни отбори "Бенфика" и "Портимоненсе", където от декември миналата година играеше Пламен Гетов. Много ми се искаше той да остане още някоя година в "Средец", но всеки беше прав за себе си. Беше навършил 29 години, а още се смяташе за нереализиран, нямаше никакви капитали за бъдещето... Освободихме го от нашия отбор и замина за Португалия. Още в първия мач с "Маритомо" вкарва два гола за "Портимоненсе". Хилядите запаленковци се възхищават от играта му и след срещата го грабват на ръце, изнасят го от стадиона с възгласи: "Булгаро, булгаро..."

Загубихме от "Бенфика" с 2:1, но във втория мач с отбора на Пламен Гетов спечелихме с 2:4. Щастливи се върнахме в родината,

защото ни предстоеше четвъртфиналната среща с холандския отбор "Рода". Нямахме достатъчно информация за този клуб. Може да не е силен като "Аякс", да отстъпва на "Фейенорд" или на "Айнховен ПСВ", но щом се е изкачил по стълбицата до второто място, не е случаен. И с нетърпение чакахме първомартенския ден на 1989 година.

В София победихме "Рода" с 2:1, но това не беше футбол, каквото по принцип знаехме, че холандците играят, а "касапница" от най-долен вид. Разочаровах се от тия "провинциални" футболисти, като правех всичко възможно да предпазя нашите играчи от сериозни контузии. Не ме стоплиха и откровенията на старши треньора на отбора Ян Рекер пред спортните журналисти: "Признавам, че ЦФКА "Средец" е една класа над "Рода". На реванша никак няма да ни бъде леко..."

След две седмици отлетяхме за Холандия с предварителната настройка да играем за оцеляване, защото явно бе, че "Рода" е послабият отбор и като домакини можеха да приложат и по-опасен вариант. За наша изненада обаче футболистите заиграха нормално и в 38-ата минута поведоха резултата. Надявах се през второто полувреме да разкрием нашите възможности и да им покажем силата на отбора ни, но ето че в 56-ата минута нападателят им Ван Льор повиши на 2:0. Този обрат ни разтревожи и дадох знак за атака. Нашите играчи се мобилизираха и пренесоха двубоя в полето на съперника. В следващите 10-15 минути не му дадох да си поеме дъх. В 78-ата минута прекрасният Стоичков успя да се промъкне между двамата пазещи го бранители и със силен удар промени резултата на 2:1.

Отново натиск от наша страна, но противниковите играчи се бореха мъжки и до края на срещата не допуснаха друг гол. Дузпите щяха да решат изхода. Любослав Пенев откри серията, а вратарят Илия Вълв този път беше неузнаваем и спаси два от ударите на холандците. С резултат 6:7 спечелихме двубоя. Спечелихме, за да се явим на полуфинала срещу известния испански клуб "Барселона", многократен шампион на страната и няколко пъти носител на КНК и на Купата на панаирните градове. От години в него играеха най-силните световни футболисти, привличаха и най-известните треньори.

До срещата имахме близо две седмици и продължихме мачовете в пролетния дял на шампионата. В таблицата водехме решително с десет точки разлика и победата ни беше абсолютно сигурна, но щяхме ли по същия начин да се представим и на международното поле? Можехме ли да стигнем до финала?

Първата ни среща бе в Барселона и гостувахме на нашите испански съперници. На терена излязоха Вълв, Младенов, Иванов, Безински, Г. Димитров (капитан), Киров, Костадинов, Стоичков, Витанов, Танев и Бачев. Любослав имаше жълт картон от срещата с холандския "Рода" и колкото и мъчно да му беше, че не играе, трябваше да се задоволи да ни гледа от трибуната.

Още в първите минути нашите футболисти се опитаха да покажат класата си и в 24-ата минута Христо Стоичков заби топката в мрежата на "Барселона". Този гол подейства като студен душ на съперниците ни и само след няколко минути те обсадиха нашето поле — притиснаха ни яко и в 36-ата и 37-ата минута поведоха с 2:1. След почивката не спряха натиска си и отбелязаха още един гол. Това обаче не ни стресна и нападателите не се отказаха от атаките. При едно разбъркване Стоичков бе спънат от техен играч и той превърна дузпата в гол. Надявахме се да запазим този резултат до края на срещата, но Салинас ни изненада и повиши на 4:2.

Според мен резултатът не бе реален. Нашата отбрана допусна груби грешки и улесни стрелците на "Барселона" без особени игрови положения да спечелят мача с 4 гола. А имахме възможност да окажем по-добра съпротива, за да завършим двубоя с по-друга голова разлика. Това можеше да ни даде и по-голяма надежда за реванша в София. Нищо че имахме насреща си известен професионален отбор!

Втория мач с "Барселона" играхме на 19 април на стадион "Васил Левски". На такива мачове трибуните се изпълваха с привърженици на различни отбори, без да влагат никакво ревностно чувство към домакина. Просто обичаха футбола и отрано се тълпяха, искаха да видят играта на испанските звезди, да подкрепят нашия отбор.

Играта започна и футболистите на "Барселона" не се поддаваха току-така на нашите провокации. Двата гола разлика им даваха самочувствие на господари, нищо че бяха гости на "Средец". Знаеха вече кой е Стоичков и на два пъти в първото полувреме му попречиха да реализира голове. Нямахме го на игрището и Любослав, отсъстваше и Трифон Иванов... И без особено напрежение в типичен темен стил ни надиграха с 1:2. "Класата на "Барселона" си е класа" — изкоментираха нашите спортни журналисти и имаха право. Всички признаваха силата на испанския отбор. Нямахме защо да се заблуждаваме. Но и "Средец" не беше за подценяване, въпреки че имаше още хляб да яде, за да стигне "Барселона"...

Приличното ни представяне бе оценено и в чужбина. Неслучайно португалците ни поканиха да участваме през август в организирания в град Сетубал международен турнир. Отидохме с желание, защото знаехме, че в такива турнири се кове футболното майсторство. Добре се представихме, дори на финала победихме домакините с 4:1 и спечелихме купата. Но не това бе най-важното — главно то бе, че се върнахме окрилени от възможностите на клуба ни, за който всички говореха, че не сме никакъв "Средец", а наследниците на славния ЦСКА...

Новият футболен сезон 1989—1990 година предвещавахе сериозни изненади. Картотекирахме в състава на клуба двадесет и трима футболисти, девет от които бяха нови. Настървено започнахме републиканския шампионат. Още в първите мачове се отличихме с високата резултатност. Имената на прославилиите се в миналогодишните мачове състезатели Христо Стоичков, Любослав Пенев, Емил Костадинов, Трифон Иванов и други не слизаха от страниците на спортните вестници. Радваха ни проявите и на някои от новото попълнение — Марин Бакалов, Георги Георгиев и други, които устремно вървяха напред в своето развитие. Не минаваше мач без Любослав Пенев да вкара гол и активът му нарасна, стана повод във вестниците да го наричат играчът—гол, да го определят като бъдещ носител на "Златната обувка". Ненадейната му контузия обаче го отдалечи от класацията и Христо Стоичков го задмина. Чуждите селекционери обаче не го подминаха и на 14 септември в "Народен спорт" се появи първата новина: "Централният нападател на ЦФКА "Средец" Любослав Пенев е подписал тригодишен договор с испанския "Валенсия" за сумата 1 100 000 долара!"

Предстоеше ни първия мач с полския шампион "Рух". Като гости не отдадохме голямо значение на резултата с този отбор и се задоволихме с ремито 1:1, но като домакини не ги оставихме на мира, докато не постигнахме убедителния резултат 5:1. Головете на Георги Георгиев (20, 49), Марин Бакалов (25), Любослав Пенев (80) и Петър Витанов (90) бяха аплодирани бурно от хилядната публика, както никога.

С 5:0 победихме и съперника ни "Витоша", което даде повод на зрителите от трибуните заслужено да величаят капитана на отбора Христо Стоичков като истински герой на мача. А след победата над варненския "Черно море" с 6:1, където той вкара четири гола, вестниците отново затръбяха: "...Едва ли ще сгрешим, ако кажем, че Христо Стоичков е най-голямото име в днешния наш футбол. Неслу-

чайно и именитата "Барселона" го поиска в своите редове, като предложи най-голямата сума за трансфер, давана досега за български футболист..."

Успешно преодоляхме и втората бариера, като отстранихме пражкия клуб "Спарта" и зачакахме да узнаем кой ще бъде новият ни съперник за четвъртфинала. А дотогава течаха един след друг мачовете за републиканското първенство, "Средец" убедително водеше в таблицата. С немалка разлика в точките след нас бяха "Славия" и "Витоша". В този маратон най-голямата ни печалба бе, че Христо Стоичков стана "Футболист №1" за годината и името на нашия отбор се затвърди като безспорен фаворит в страната.

1990 година посрещнахме с голямо удовлетворение, но и с много противоречиви чувства. Настъпилият демократичен процес в страната не можеше да не засегне и футбола. Първите симптоми бяха спонтанните събрания в клубовете, организираните дискусии по проблемите на българския спорт. Чуха се и гласове за промени в ръководствата, за свикване на извънредни пленуми и конгреси, за нови устави.

При екстремни условия на 20 февруари премина бързо свикания конгрес на Българския футболен съюз — имаше остра конфронтация, несдържани изказвания, реплики, дублики... Старото ръководство бе заменено с ново, сякаш то бе виновно за всичките недъзи на нашия футбол.

Като старши треньор на "Средец" едва ли можех да разчитам на някакво чудо в отбора, затова, както преди, продължих с помощниците си работата с футболистите, участвахме в републиканския шампионат. Знаех, че след Любослав Пенев се готвеха да напуснат клуба Илия Вълов, Христо Стоичков, Емил Костадинов, Костадин Янчев и Георги Георгиев, и докато се водеха още на щат, ги включвах в срещите в пролетния дял. Едновременно с това обаче не преставах сериозно да мисля за ново попълнение на отбора, за да не допусна спад в организацията и дисциплината в клуба.

Първите ни мачове с "Хебър", "Славия" и "Берое" завършиха без загуба за нас. Продължихме водачеството си в таблицата, но това не ме окриляше. Още повече че ни предстоеше сериозно изпитание с френския "Олимпик" — Марсилия, за четвъртфинала на КЕШ. Дочакахме 7 март и на националния стадион "Васил Левски" извадих възможно най-добрия състав, но той не показа това, което можеше. У всички играчи се чувстваше необяснимо напрежение, обремененост на духа и мачът премина на средно равнище. Това из-

нерви нападателите, които плътно бяха блокирани от френските защитници. Появи се някакъв шанс при излизането на Мозер от игрището, но вместо ние, гостите отбелязаха гол. И така завърши срещата — 1:0.

Не успяхме и в реванша да вземем преднина и отново трябваше да напуснем спортното поле с голямо неудовлетворение и разочарование. Върнахме се от Марсилия посърнали, без да знаем у кого е вината за безславния ни двубой: в треньорите или във футболистите, които в това смутно време за държавата за какво ли не мислеха, но не и за спортния престиж на клуба и родината.

Радостното от тези няколко месеца еуфория бе, че отборът си възвърна старото име ЦСКА, че в нашия спортен печат все по-ласкаво се пишеше за проявите на Любослав Пенев във "Валенсия", говореше се за неговия стил "ала Пенев". Дойде и новината за трансфера на Христо Стоичков в "Барселона". Докато беше още в отбора, той не жалеше сили и играеше в мачовете с пълна енергия. Вкарваше гол след гол. След XXVI кръг стана ясно, че ЦСКА ще спечели шампионата и нямах право да го задържам повече. В последния мач с "Локомотив" — Пловдив, хилядите привърженици на ЦСКА и на българския спорт най-сърдечно го изпратиха като герой. С надеждата, че и там, в Испания, той ще се покаже като истински българин и ще продължи да вкарва голове. И това той го стори.

ЦСКА отново спечели републиканския шампионат, както и купите за най-резултатно нападение и за столичен първенец. Във финалния мач с "Ботев" — Пловдив, вземех и купата на Съветската армия, която завинаги остана в наши ръце, защото този турнир прекрати своето съществуване. Предстоеше ни да получим и най-голямото отличие на страната — Купата на НРБ, и след месец-два и това постигнахме. Станахме абсолютен шампион на всички отличия в страната, само дето не успяхме да пробием път към финалите за европейския шампионат...

Тази задача поне засега бе непосилна за ЦСКА. Напуснаха ни неколцина от най-добрите футболисти, в останалите често се долавяха нотки на неудовлетворение. Колкото и да се стремяхме да не проникне бацилът на общественото разложение в нашата крепост, не успяхме да опазим чисти редовете на ЦСКА. Напоследък стана модно да се говори за професионализъм. По-младите бързо пресмятаха дадените милиони за трансфера на Христо Стоичков и Любослав Пенев и, без да се замислят много, подаваха ухо дали няма и тях някой да покани. Ей тъй с посредствената си игра, с големите си

претенции и непокрито самочувствие. И това неизбежно се прояви още в първите мачове на новия шампионат за 1990 — 1991 година.

Неочаквано загубихме от "Сливен" с 2:1. Вкарах най-добрите играчи на отбора — Румен Апостолов, Емил Димитров, Трифон Иванов (капитан), Мариус Юруков, Димитър Младенов, Марин Бакалов, Антон Димитров, Славчо Илиев, Живко Галибардов, Ивайло Киров и Радко Димитров, но мачът беше вял, безличен и съперникът заслужено спечели. Двата гола на Йордан Лечков от "Сливен" бяха неотразими и трайно се запаметиха в съзнанието ми.

Загубихме и мача с "Берое", като се надяхах в турнето ни в Испания да възвърнем силите на армейския отбор, но и там бяхме разгромени от "Валенсия" и "Реал" — Мадрид. Като че ли напук на всички тревоги дойде и загубата ни от безличния, бих казал, отбор на Хасково с 2:0. И отвсякъде започнаха да шушукат: "Ха, това ли е шампионът? Язък за хвалбите!" Без да си зададе някой въпроса, защо този бивш шампион върви сега назад. Лесно се печелят първенства с обиграни и силни футболисти, но капка катран е нужен на мякото във ведрото и то ще прокисне. Колко много нерви, усилия и време е нужно да се направи от нищото нещо! И без да искам, си спомних някои мисли от книгата на световноизвестния португалски нападател и треньор Ферейра да Силва Еузебио (срещу когото съм играл), от която бяха отпечатани откъси на български:

"Животът на футболиста е пълен с жертви. През сезона той ни поглъща изцяло. Домашният уют, семейството, приятелите — всичко това е забранено за онзи, който се посвещава на професията футбол. Личните проблеми са отложени на заден план, те ще се решават, след като се изпълнят професионалните задължения... Порано се възхищавах от живота на големите филмови звезди. Един ден обаче прочетох, че звездите като правило не са напълно щастливи, защото не принадлежат на себе си... Престанах да им завиждам. Днес мога да констатирам, че нашият живот има много общо с техния.

И ние сме във вечно колело. Макар че се касае до състезания, тренировки, масажи и друга лекарска грижа, разбори, задължителна почивка и монашески живот при лагер-сборовете.

И после тук е онази желязна дисциплина, която всеки професионалист трябва да спазва. Точността е друго задължение, което не трябва да се изпуска. Иначе — глоба, и то не малка!"

Прощавай, уважаеми читателю, че си позволих този откъс от "Моето име е Еузебио", но това го направих съзнателно, защото у

нас като че ли точно това сега не се приема от по-младите футболисти. Идват в отбора и веднага изявяват своите претенции: "Ние сме

професионалисти. Или ни плащайте както на другите футболисти, или няма да играем!" Иди доказвай, че не парите правят футболис-

та, а талантът му, трудът му и всичко онова, за което говори славният Еузебио. Тогава и парите могат да се появят. Поне моята практика доказва това.

За съжаление това златно правило не се разбира от някои футболисти. През август 1991 година в ЦСКА пламна стачка. Ръководителите ѝ начело с капитана на отбора Трифон Иванов побързаха да излязат с декларация по българското радио и да поискат оставката на първия заместник-началник на клуба Борис Станков и на треньорския екип начело с мен. Решили хората в това мътно време да ловят риба и под лозунга "Искаме да работим професионално!" Любопитни журналисти все пак искат да узнаят нещо повече за този "бунт" в армейския клуб и питат:

— В какво упрекувате Борис Станков, Димитър Пенев и Стоил Трънков?

И говорителят им — колкото и да не ми се иска да се занимавам с тази "детинщина" — отговаря:

— На първо място претенциите ни са към старши треньора Димитър Пенев, който се държеше с нас много лошо, на моменти доста грубо. Другото е, че той водеше несистемни и некачествени тренировки. Тук искам да бъда разбран правилно. Ние нямаме право да оценяваме пряко неговата работа, но тя влияе върху нашето развитие като футболисти. През миналата година успяхме да компенсирате тези пропуски в подготовката, защото в нашите редици бяха събрани едни от най-силните български играчи. С излизането на Любослав Пенев, Христо Стоичков, Емил Костадинов и Илия Вълв вече нямаме тази възможност и "результатите" са налице.

— През първите четири кръга нарочно ли не искахте да играете, за да постигнете исканото от вас по-късно?

— Не. Това са действителните възможности в момента. Лично аз, когато отивам в националния отбор, чувствам, че съм по-слабо подготвен от колегите си от другите отбори. Това мисля, че не убягва и от погледа на Иван Вуцов.

— Мислите ли, че по този начин трябва да се действа в един професионален отбор?

— Повярвайте ми. Ако имаше някаква друга възможност, при всички положения щяхме да я използваме. Точно защото в отбора искат да работят като професионалисти, направихме тази крайна стъпка. Това не е на лична основа или както някои твърдят, заради неосъществени трансфери с чуждестранни клубове. Ние сме заинтересовани да тренираме много и при добра дисциплина. Нямаме

никакви претенции от битов или финансов характер. Една от причините Красимир Балъков да промени решението си и да се завърне в "Етър" е именно лошото отношение на Димитър Пенев към футболистите, в което сам се убеди по време на подготовката ни във Франция...

Не исках да обнародвам "изповедта" на уважавания от мен футболист Трифон Иванов, на когото поверих и капитанството на отбора, защото казаното от него ми се вижда толкова смешно и наивно, че не заслужава внимание. Но мнението му навремето бе подкрепено от председателя на клуба генерал Илиев и той с един подпис обезглави проявилото се толкова много в последните години ръководство на ЦСКА. Повярва на несериозното обвинение срещу сериозни хора. И никой не ни попита, не ни даде право на защита и отговор! Напуснах армейския отбор, за да се влея в редиците на хилядите безработни у нас...

И не съжалявах, че стана така, защото всяко зло — за добро. Застанах отстрани на борда, откъдето имах възможност по-добре да виждам "професионалните" качества и изяви на ЦСКА, който оттогава и до днес тръгна по наклонения път и още не може да намери изгубения ориентир.

Високият пост — преди всичко голяма отговорност

Никога в живота си не съм се стремил към отговорни постове. Най-щастлив се чувствах, като бях на игрището в ролята на централен защитник, "метач", "либеро" или дори като полузащитник и вкарвах голове, защото през цялото време отговарях само за себе си. Ако се представях лошо, щяха да ме освиркат, да ме хулят във вестниците, а бях ли на мястото си — по-добър от мене нямаше. Участвах в стотици мачове от юношеския до мъжкия национален отбор и винаги съм играл с пълни физически и духовни сили, стремял съм се достойно да представям отбора или родината. Затова и понятието "резервна скамейка" ми беше чуждо. Трупача се победите в житейския ми портфейл, незабелязано се изнизаха годините и изведнъж дойде времето, когато трябваше да се разделя с отбора.

Бях завършил треньорската школа към ВИФ и се отдадох на професия, тясно свързана с футбола: треньор на второшелонен от-

бор, без някаква перспектива да повторя славата си на спортното поле. Правех всичко, за да вървя в крак с развитието на световния футбол, използвах и своя опит, за да го предам на младите. Няколко отбора смених, докато отново попаднах в ЦСКА, сякаш тук ми беше вързан пътят. Отначало като помощник-треньор вървах стъпка след стъпка, докато спечеля доверие в колектива, докато набера скорост. После сам поведох отбора и няколко години поред той нямаше достоен съперник в републиканското първенство. В европейските турнири стана един от достойните съперници на прославени европейски тимове и не случайно два пъти стигна до полуфинала за купата на европейските шампиони.

Колелото на живота обаче непрекъснато се върти, нищо вечно няма на този свят и доживях до деня, в който страстите и безотговорността, лековерието и неблагодарността взеха връх у някои хора.

Близко година стоях извън чертите на спортното поле и най-внимателно наблюдавах международните прояви и вътрешния шампионат, абсурдните боричкания на шепа бивши и настоящи спортисти за власт и какви ли не "преобразования". Недоволни крещяха за смяна на ръководства, участваха в заговори за извънредни пленуми и конгреси, мечтаеха за свободия в управлението на футбола.

Спомням си извънредния конгрес на БФС на 26 юни 1991 година. Това не беше среща на единомишленици, а говорилня! И след какви ли не перипетии за президент беше избран временно управляващият дотогава съюза Димитър Ларгов, тъй като бившият председател Славчо Тепавичаров, също законно избран на предишния извънреден конгрес, беше подложен на масиран огън и той предпочете достойно да се оттегли в името на единството във футбола.

На този конгрес се заговори и за нов старши треньор на националния отбор, тъй като преди няколко месеца Иван Вуцов писмено си подаде оставката. Споменавах се няколко души като евентуални кандидати — Христо Андонов, Георги Василев и други, но това бяха все още неофициално спрегани имена, без да има решение. Някои дори подхвърляха и моето име, на което гледах с насмешка, защото въобще и наум не ми е идвало някога да се "впрягам в този неодялан ярем". Особено като знаех каква е съдбата на повечето от нашите най-добри треньори, които са опитвали късмета си и просто се проваляха.

Минаха няколко дни и се оказа, че крушката си имала и опашка. Новоизбраното ръководство на БФС не можело повече без титу-

ляр старши треньор и, както после научих, в съюза са поставяли на първо място моето име. И един ден Димитър Ларгов лично ме потърси. Просто ми съобщи, че в ръководството са се спрели на мен и държеше да чуе мнението ми час по-скоро.

Изведнъж се почувствах зашеметен, краката ми се подкосиха, устата ми пресъхна.

— Е, добре — изглежда, че схвана Ларгов вътрешното ми състояние и реши да ме пожали, — помисли си и ще те чакам в съюза.

Място не можех да си намеря през този ден в столицата, отидох си на село и се усамотих. Искях добре да си помисля за отговора през следващата седмица. Какви ли не мисли ме спохождаха през тези дни, с какви ли не съмнения и тревоги трябваше да се преборя, докато стигна до последната думичка "да"!

Приех поканата, защото намеренията на ръководителите на БФС бяха искрени. Повярвах на желанието им да ми дадат власт, за да помогна на българския национален отбор да излезе от задънената улица. Не се плашех от работа, от отговорност, с армейския отбор доказах на какво съм способен и нямаше защо да се двоумя, ако трябваше да претеглям само професионалната страна. Този път обаче не по-малко значение имаше и моралното състояние в отбора — общественият отзвук върху него.

С голямо колебание и много предчувствия заложих всичко на тази карта. На 22 юли 1991 година председателят Димитър Ларгов с цялото ръководство на БФС организира внушителна пресконференция в Националния дворец на културата с представители на средствата за масова информация. По най-тържествен начин бях представен като старши треньор на националния отбор и от този момент поех управлението. "Мировянский стратег Димитър Пенев — както писаха някои вестници — влезе в ролята си на спасител на българския футбол."

Не беше лесно в този тежък период на разпадане на нашата държава, на най-остра конфронтация в обществото, когато всичко се политизираше и определяше от цветовата принадлежност и уменията да говориш за "алтернативност", т.е. за разцепление навсякъде, да определя изведнъж стратегията на националния отбор. Но не изпусках срочните му задачи като завършване на евроквалификацията и без много колебание се заех с тях. Не бях привърженик на "генералните реформи" и заедно с досегашния помощник-треньор Красимир Борисов, с когото бяхме заедно в "Локомотив", с лекаря д-р Димитър Гевренов и масажиста Христо Запрянов — стари съ-

мишленици от ЦСКА, се включихме на пълни обороти. През есента на предната година националният отбор бе изиграл повечето от мачовете си за европейското първенство и сега ни оставаха срещите само със Сан Марино и Румъния. Не беше благоприятен резултатът от досегашния маратон — пред нас бяха отборите на Швейцария и Шотландия, но независимо от загубените шансове, трябваше поне да заемем подходящо място в таблицата за квалификацията.

Датата за първия ни мач-реванш със Сан Марино бе определена за 16 октомври в София и колкото и сигурни да бяхме в победата (първия мач като гости резултатът беше 0:3 за нас!), за мен по-важно бе да добия представа за нашия отбор и да разбера състоянието му. Нищо че се разпространяваха във вестниците какви ли не слухове, че националите Николай Илиев, Христо Стоичков, Наско Сираков и други “стачкували” и не искат да участват в отбора. Други пък предявявали претенции, нямащи нищо общо с морала... Държах сам да проверя всичко и ако наистина някои от досегашните футболисти не отговаряха на критерия ми, да ги подменя с други.

Спешно вдигнах “по тревога” националите и се настанихме в спортния комплекс на “Левски-Спартак” в Драгалевци, стопанисван от бившите футболисти на отбора Петър Курдов и Божидар Искренов. За “спарингпартньор” избрах футболистите на “Локомотив”. Предупредих играчите, че искам да видя от тях настървена и нападателна игра, ще играят по схемата две чисти крила и един централен нападател, като през цялото време ще променям състезателите и местата им според моето разбиране. Исках да експериментирам и не ме интересуваше резултатът.

Започнахме мача с Ганчев, С. Ангелов, Тр. Иванов, Гинчев, Д. Младенов, Метков, Вълков, Д. Ангелов, Я. Петров, Н. Сираков и В. Йотов, но постепенно подмених от тях голяма част. Влязоха нови футболисти, които се стремяха по-добре да играят и резултатът стигна 5:2 за нас.

Тази първа контролна среща беше в навечерието на приятелския ни мач в Стара Загора с турската единадесеторка. Реших да играем без най-добрите състезатели, които бяха зад граница в отборите си, и на терена излязоха Ананиев, Хубчев, Тр. Иванов, Цветанов, Младенов, Димов, Митев (82 — Андонов), Лечков (62 — Илиев), Василев, Д. Ангелов и Йотов (34 — Г. Добревски). Крайният резултат бе 0:0. Треньорът на турския отбор Пионтек се зарадва на равенството, но аз търсех друго в мача и затова заявих пред журналистите,

че съм доволен от младите футболисти в отбора и на тях и в бъдеще ще разчитам.

Колкото и да твърдах официално, че националният ни отбор е в добро състояние, вътрешно недоволствах от играта на немалко от футболистите: нямаше още добра спойка в колектива, отделните прояви бяха изключение, недостатъчна беше физическата издръжливост до края на мача, допускаха се много грешки в подаването и воденето на топката, слаба беше моралната устойчивост за победа. Затова реших да ги срещна с чуждестранни отбори в повече контролни и приятелски мачове.

В края на септември поканихме да ни гостува италианският национален състав. Смятах, че за нас ще бъде чест да играем с него, да имаме за съперници най-прославените италиански футболисти. Дойдоха и нашите играчи от чужбина, като очаквах от тях достойно да представят българския национален отбор. По този начин ще повдигнем престижа му, ще предизвикаме друго мислене за него и мястото му в световния футбол.

Два дни преди мача събрах всички футболисти и това време ми бе достатъчно да разбера, че “чужденците” от националния отбор не са дошли само да видят близките си, а и да защитят името си на професионалисти. Не дойде само Христо Стоичков от “Барселона”, защото по това време в болницата жена му раждала, но в последния час преди срещата и той се появи. Всички изразяваха жажда за победа, за достойно представяне на българския футбол.

Приятелската среща с италианската единадесеторка се превърна в истински триумф на нашите спортни възможности и едва сега почувствах облекчение от решението си да поема националния отбор. Имахме забележителни състезатели и можех с тях да очаквам далеч по-добри прояви. През цялото време на двубоя нашите национали не играеха, а летяха от една врата към друга, непрекъснато атакуваха или отнемаха топката на своите съперници и ги правеха безпомощни. Резултатът 2:1 с голове на Емил Костадинов и Христо Стоичков развъълнува хилядното море на трибуните, откъдето непрекъснато ехтеше: “Хайде наш’те!”, “Браво, българи!”

Победата ни над италианския отбор показа, че без особени затруднения ще се справим в реванша със Сан Марино (4:0), а така също и с румънците (1:1), но това с нищо не ни помогна да изместим шотландците и шведите от таблицата. Простихме се с участието ни във финалите на “Евро’92” в Швеция, но имахме право да отправим поглед към задаващото се световно първенство в САЩ.

В началото на декември заминахме с председателя на БФС Димитър Ларгов за Ню Йорк, където в тържествената зала “Медисън Скуеър Гардън” бе теглен жребият. Попаднахме европейската група заедно с Франция, Израел, Финландия, Швеция и Австрия. Като узнах кои ще ни бъдат съперници, искрено се зарадвах, защото безспорно бяхме в група, която ни даваше някаква надежда за успех. С някои от отборите многократно се бяхме срещали, знаехме си силите и бяхме готови още веднъж да излезем на двубой.

Върнахме се с Ларгов в България, а вестниците вече пишеха за съперниците, пресмятаха плюсовете и минусите им. Спортните журналисти правеха какви ли не изводи.

Доколко бе прав Спас Тодоров не зная, но това световно футболно първенство погълна всичките ми сили. Не знаех вече ни ден, ни нощ — кога ще се върна у дома, мога ли с нещо да помогна на семейството си, на дъщеря си, която сега имаше най-голяма нужда от бащина обич и защита. Все смятах, че в живота всеки сам трябва да кове щастието си. Както аз например...

Подготвихме широка програма за квалификационните мачове: кога и с кои съперници ще играем, какви тренировки и контролни срещи ще имаме преди всеки мач, какво знаем за отборите и каква информация ни е нужна още за тях, за да не се явяваме в двубоите с вързани очи. Нямахме намерение да се отнасяме с пренебрежение или да подценяваме който и да е отбор, въпреки че един е футболът в Израел, друг — във Финландия, по трети начин играят французите. Не можеше с един аршин да се мерят. Израелците например години наред представляват опасност за много клубове, неведнъж са изненаждали и силни отбори. За нас те винаги са били костеливият орех...

Какво означаваше Франция? Една велика държава със славна история, пред която всички се прекланят. Икономика, политика, култура... и един водещ футболен отбор, на който всички клубове гледат с уважение. Ето това искахме да разберат и нашите национали, защото в представите на ФИФА и УЕФА ние още не сме влезли като нация, да не говорим за футбола като сила, който нито веднъж не бе се проявил на финалите.

Ровихме се в историята на футболните отбори не да им се радваме, а да се научим как да им се противопоставим, да ги побеждаваме. Щом имахме силни състезатели, за които с възхищение говорех в Европа и в света, защо да не използваме тази даденост и тръгнем от нея? Та това е капитал, който малко страни го имат. Но

само ние като че ли не го ценим, правим всичко възможно по байганьовски да го омаскарем, да му подложим крак и да не му дадем поле за изява. Това мое убеждение неведнъж съм споделял с нашите футболни специалисти, със спортните журналисти, в много от които има доста наслоени отрицателни убеждения и това проличаваше при отразяването на нашите срещи. Недай си Боже, да загубим мач — море от писания ще се отправят по наш адрес и какви ли не ругатни и изводи, сякаш ние имаме патент да побеждаваме съперниците.

Оттова се плашех най-много, защото не са малко случаите, когато вестниците вместо да изпишат вежди, вадят очи... Например, когато в квалификациите шансовете ни за класиране намаляха, в немалко от средствата за масова информация, включително и по електронните медии се появиха неоснователни критики към нашия национален отбор, към неговия старши треньор. Недостойни бяха писанията, че всичко е загубено, че националният ни отбор трябва да вдигне бялото знаме.

Спомням си една среща с бившия президент на БФС Димитър Ларгов и разговора ми с него за последния двубой с Франция. Умувахме какво да направим, че да победим отбора, и то на негов терен. За някои може би това беше лудост, но в тези тревожни дни по онова време, когато всичко беше поставено на везната на честта и нямаше друго решение освен победата, аз бях готов на всичко: ако трябваше да се смени старши треньора — да се смени, ако трябваше да се направи сериозна промяна в отбора — да стане, но не биваше да се проиграе последният шанс!

Димитър Ларгов като опитен футболист, треньор и спортен ръководител най-внимателно ме слушаше. Долавях от време на време вътрешната му усмивка, но мълчеше, не искаше да ме прекъсне. Като свърших “изповедта” си, той каза:

— Тъкмо това не трябва да правим сега, Пена! От промени, смени и комбинации до гуша ми дойде! Не виждаш ли какво става в държавата? Организирано вървим към разруха, за което после ще си скубем косите. Това ли искаш да направим и в спорта. Не! Една подобна стъпка сега ще бъде истинска катастрофа за българския национален отбор...

С Димитър Ларгов се познавахме не от вчера: играли сме заедно в националния отбор, срещали сме се на терена от клубовете като съперници, разговаряли сме като треньори по чисто професионални въпроси и не помня лоша дума да сме си казвали. Достатъч-

но идеалистично сме гледали на спорта, за да не стигнем до конфликти. Така че споделените мисли в този критичен момент за състоянието на българския национален отбор и предстоящите му срещи нямаше причина да ни разделя. Напротив, оказа се, че и двамата еднакво мислим и милеем за родния спорт. За съжаление недоброжелателите и този път не разбраха нищо от нашия разговор и под предлог, че ме “защитава и толерира”, поведоха люта борба срещу него. Не мирясаха, докато не го отстраниха от БФС.

Тежестта по сглобяването на отбора, организирането на контролни срещи и приятелски мачове с европейски и световни клубове падна върху рамената на всички от ръководството. Имах немалък опит в ЦСКА и все разчитах да приложа нещо от него в националния отбор, но се оказа, че нищо не може да се използва. Друго беше там — футболистите са ти под ръка, планирани са вътрешните и международните срещи и като старши треньор от теб се иска да застанеш на мостика и да поведеш кораба. А тук подбиращ от клубовете готовите, най-добрите състезатели със своите навици и характери, стремиш се да им възложиш най-подходящия пост за отбора, на който в своя клуб може и да не са играли, и правиш всичко възможно с всички да изградиш единен механизъм, за да заработи най-добре и вярно. От теб като треньор футболистите не искат толкова много спортно-техническа подготовка, колкото тактическа и стратегическа, която ще ги обедини като колектив, ще им вдъхне сили за победа.

Неслучайно и пред всеки мач за противници избирахме най-подходящите футболни отбори за приятелски или контролни срещи. Преди мача с Финландия потърсихме португалските и испанските футболисти, от които можехме да се поучим от темпераментната им игра, защото знаехме какъв футбол играят финландците. По същия начин подходихме и пред първия мач с французите.

Голямата радост на Христо Стоичков от победата над французите бе изразена с няколко думи в характерния негов стил:

“Показахме на неверниците, че много можем, когато поискаме. Ето — в най-важния мач хем направихме добра игра, хем спечелихме безапелационно. Аз играх напук на онези, които ме освиркваха преди...”

Това “много можем” и “когато поискаме” е нещо като бръснач с едно острие: един път реже и посича, но на обратната страна не разчитай! Не зная откъде и откога се е появило това негласно правило, но като имах предвид следващия мач с шведите в Стокхолм,

колкото и да не съм фаталист, изтръпвах пред мисълта, че футболистите от българския национален отбор няма да играят така, както с французите. И не зная защо в изказванията си пред журналистите, от една страна, говорех за победа, а от друга, се задоволявах с равенство. Дори не помня дали точно така съм го казал, но във вестниците бе съобщено, че “бих приел и загуба, но само ако сме играли добре”.

Не мога да приема сега тази моя позиция пред двубоя с Швеция, особено като имам предвид изказването на шведския треньор на отбора Томи Свенсон:

“Можете да сте сигурни, че знаем с какво да ви изненадаме. Ще се борим до последния си дъх. Това е много важен мач за нас!”

Завиждам на увереността на континенталните треньори и футболисти в крайния изход на мача. Спомням си едно подобно изказване на прочутия френски нападател Жан-Пиер Папен на европейското първенство в Швеция през същата тази година, което никога няма да забравя. Журналистите го попитаха дали го удовлетворява равен мач, а той обидено възрази: “Равен ли? Дошли сме да бием, а сторим ли го срещу домакините, вече сме с единия крак на полуфиналите.” Ех, Франция не успя да победи Швеция, безславно се оттегли от борбата за финала, но за мен по-важното бе гордостта, увереността и самочувствието на европейските спортисти, въпреки че невинаги побеждават.

Колко пъти и на мен ми се е искало да кажа твърдо подобна мисъл, но отвътре робската ми психика винаги ме е дърпала, потискала и все съм се въздържал, защото никога не мога да забравя поговорката за голямата хапка и за голямата дума. Нашите български критикари само това чакат, че после да те подемаат и направят на пух и прах...

Да, господин Свенсон излезе прав. Не се посвени с подобавашото си шведско самочувствие да каже голямата дума и футболистите се хвърлиха в борба. Водиха истинска битка за победа и я постигнаха. Резултатът 2:0 ги задоволи, и то с голове през второто полувреме. Ние имахме възможност да променим резултата, дори да изравним, но и този път нещо не ни достигна. Може би прочутото шведско самочувствие?

В началото на декември ни предстоеше гостуване в Израел и тихомълком заминахме за Тел Авив. На стадион “Рамат Ган” в столицата изиграхме един нормален мач, победихме с 0:2 и застанахме на първото място в таблицата. След нас бяха Швеция със същия

брой точки, но с по-лоша голова разлика, Франция с 6 точки и Австрия с 2 точки.

Ерусалим, на Божи гроб

Не можехме да се оплачем от резултатите в първите мачове от квалификацията и щастливо посрещнахме новата 1993 година. Давахме си сметка какво ни предстои през следващите месеци, но защо сега да не се порадваме на нашите успехи, на обявяването за четвърти път на Христо Стоичков за най-добрия футболист. Многократният футболист № 1 стана и футболист № 2 за Европа!

На 10 януари отлетяхме за Тунис. Мексиканският национален отбор ни отказа гостуване и се принудих да приема срещата с туниските национали. Заминахме само с футболистите от страната, които всъщност се нуждаеха от по-добра международна закалка, от рутина. Затова и на стадион "Олимпик" в столицата излязоха едни наши играчи, но през време на състезанието подмених немалко от тях. Атаката поверих на Ан. Нанков, Ил. Илиев, Хр. Коилов и даже на Зл. Янков — непременно да отбележат гол! Съперниците обаче по това време не спряха атаките си към нашата врата и поведоха резултата с 2:0.

През второто полувреме прекроих отбора, но и това не помогна. Явно силите ни не бяха достатъчни без истинските национали от

"чужбина" не можехме да разчитаме на успех. Нашите млади и неопитни още футболисти се нуждаеха от много работа, за да стигнат до двубоите на международното поле. Но това като че ли много от футболните специалисти и спортните журналисти в страната не искаха да разберат и неслучайно в повечето от нашите вестници се появиха критични информации и бележки с обидни закачки: "Конфузна загуба на националите!", "Без чувство на национална отговорност" и какви ли не още изводи.

Дойде и времето на първия ни мач за тази година с Австрия. На 12 април отлетяхме със самолет за Виена, където един по един дойдоха и българските национали, които играят в чужди отбори. Всички бяха здрави, което не можеше да не ме радва, да не ме изпълва с надежди за по-добър изход от двубоя. Та от шестте досегашни мача с Австрия нито един не сме спечелили! Това, от една страна. От друга, и двата отбора знаеха, че при евентуална наша победа ние щяхме да отидем на финала, а домакините загубваха и теоретическата възможност за класиране.

В играта влязоха най-добрите ни футболисти — отсъстваше само Петър Хубчев — бившият капитан на "Левски", който бе заявил в печата, че повече няма да участва в националния отбор. Наско Сираков беше лишен от състезателни права за една среща и не го взехме с нас.

Футболистите се подредиха пред централната трибуна и зачакаха официалната част — вместо националния български химн обаче оркестърът изсвири друга мелодия. Беше обърнато обратно и знамето — с червения цвят отгоре, сякаш бяхме на война, а не във футболен двубой! Не зная как щяха да реагират французите, италианците или англичаните на тази "провокация", но ние си замълчахме.

Играта започна напористо, зряло, с майсторство. Но нашите нападатели се увлякоха да показват преимуществото си, разпиляха австрийската защита, но забравиха вратата на Борислав Михайлов. Просто го оставиха сам и след най-малката грешка голът бе неизбежен. Ето оттук започна развързката, която бе нещо като прокоба за футболния ни отбор. (Неведнъж съм констатирвал това типично явление за българския спортист — най-малкото нарушаване на равновесието и започваме да губим самообладание, да ни напускат силите.) Демобилизирането ни даде възможност на съперника да се организира, да вземе инициативата в свои ръце. Затова и скоро резултатът бе повишен на 2:0.

Влизането на Йордан Лечков и Божидар Искренов през второто полувреме не доведе до обрат в играта и трябваше да се задоволим с резултата от 3:1. Имахме възможност твърдо да се противопоставим на австрийските национали, бяхме по-силните от тях, но се оставихме да ни обезоръжат и да диктуват играта. Пробойните дойдоха от централната зона, и то главно заради неспазването на тактическите ми указания. Очаквах повече от нашите футболисти, поне да бяха оправдали големите си имена!

Не зная дали господ ни чу и взе оплакванията ни срещу пресата за чиста монета, но за следващата ни среща с отбора на Финландия в София във вестниците се появи само съобщение от няколко думи, че България е победила Финландия с 2:0! Асоциацията на спортните журналисти решила този мач да не се отразява, тъй като някои играчи от националния отбор се възмутили от "грубите и недопустими публични нападки" по повод на мача Австрия — България. Зарадвах се на това решение, колкото и парадоксално да звучеше, защото изведнъж почувствах лечебната сила на тишината. Щом не умееш да си служиш с ножа, по-добре не го вади! И как ми се щеше тази забрана да продължи поне до края на квалификацията!

Ето ни в следващия мач с Израел. Гостуваха ни съперниците и естествено всички от националния отбор се надявахме да ги победим поне с няколко гола, след като в Тел Авив като гости постигнахме това. Хареса ми бележката в "Спорт" с предупреждаващото заглавие "Победа и само победа би ни задоволила!" И основателно спортният вестник ни напомняше, че "ако искаме да стигнем до финалната права, ще трябва да постигнем пълен успех и в следващите си две домакинства срещу Швеция и Австрия". Разумен съвет. Ние също искахме тези победи с цялата си душа, но не бива да забравяме, че човекът е живо същество и се нуждае не само от хляб и пари, а и от любов и уважение, от достойно зачитане на труда му от цялото общество. Нещо, което не можеше да му се даде в момента, защото страната ни се раздираше от противоборства. Трябваше ли да си затваряме очите, ако искахме да бъдем обективни в изискванията си, да оценяваме правилно всичко онова, което ставаше в националния отбор?

Не ни потръгна в София с израелския отбор и "Насред София станахме за смях", както отбеляза нашият водещ спортен вестник. Не защитихме честта на родината, допуснахме съперниците в най-неочакваните мигове да ни изненадат и да ни вкарат голове. Стигнаха до реми с нас и едва ли не теоретически ни затвориха вратата

към финалите в САЩ. Не бях доволен от резултата, надявах се през второто полувреме световноизвестните ни футболисти да обърнат хода на мача в наша полза, но желанията ми останаха без отзвук. И Христо Стоичков, и Любо Пенев, и Наско Сираков, и Красимир Бальков, и Даниел Боримиров, и Божидар Искренов се загубиха на терена, не показаха нищо отличително за тяхната класа като футболисти.

Прав бе старши треньорът на израелския национален отбор Шламо Шарф, като се похвали пред нашите журналисти: "За нас това беше велик мач! Спечелихме първата си победа в тази квалификация, и то не къде да е, а на "негостоприемния" софийски терен..."

На 29 юни в Националния дворец на културата се събраха делегатите и след много оспорвания приежа нов (за кой ли път) устав на БФС. Избраха ново ръководство. Президент стана бившият ръководител на ЦСКА Валентин Михов, който гореше от амбиции да направи нещо повече за българския футбол. Това негово желание ми хареса, но когато още в първото си изявление за пресата каза, че "за "А" националния отбор двама селекционери са много", изтръпнах от ужас. Стана дума и за премиите, че "за мачовете с Швеция и Австрия не се предвиждат, но всеки играч ще получи по 1000 долара при повикване. При изпълнение на задачата и класиране за финалите за САЩ футболистите и треньорите ще получат полагаемите им се солидни възнаграждения."

Ето нещо, което ме хвърли в тревога. Не се страхувах от каквото и да е решение за моето треньорско място — щом имаше ново ръководство на БФС, защо да няма и нов наставник на националния отбор? На никого нямаше да се разсърдя, ако поискаха да прекратят договора си със съюза. Нямах да се опъвам като магаре на мост и да търся "правата" си чрез съдебните инстанции. Още повече че последните ни неблагоприятия в мачовете с нашите съперници даваха основание на ръководителя за подобно решение. Но изглежда, че Валентин Михов мислеше по-мощно, и поиска да информирам цялото бюро на съюза за хода на квалификацията. Поговорихме си за състоянието на националния футболен отбор, за отделните играчи и можехме ли да разчитаме на тях за победи в предстоящите ни мачове с Швеция, Австрия и Франция, тъй като според мен не бяхме още изпуснали последния влак...

Не зная новите ръководители на БФС дали повярваха на изложението ми и на мотивите ми да защитя футболистите от отбора, но

и никой не ми възрази. Мнението на всички беше да продължа маратона, като обърна по-голямо внимание на психологическия климат в отбора, да се стремя да изолирам футболистите от текущата бъркотия в страната. Не биваше да допускам слуховете и зловредните амбиции на отделни хора в обществото да ерозират в съзнанието на футболистите...

За съжаление някои от националите не за първи път официално заявяваха, че не желаят да участват в първия ни тим. Кой ги настройваше да излизат с подобни декларации не ме интересуваше, но ето че в навечерието на решаващия мач с Швеция отново се появиха писмени декларации на Петър Хубчев и Георги Йорданов: "...Не желаем да участваме в националния отбор." Не исках да квалифицирам този отказ, но едно подобно поведение на играч от националния отбор не можеше да не даде отражение в душите на останалите футболисти. И на кого тогава аз можех да разчитам, за какви успехи на българския национален отбор ще говорим, щом в редиците ни глождеше червеят на разложението, щом националното чувство у някои от състезателите беше сведено до нула?

Независимо от всичко аз продължих заниманията си с отбора, като не престанах да търся нови играчи. В края на август в София пристигна скопският футболен отбор "Вардар" и отново вкарах в игра младите. Не беше нужно срещу такъв отбор да въвеждаме най-добрите си футболисти, за да победим с колкото може по-голям резултат и журналистите от някои вестници да ахнат: "Виждате ли колко сме силни!"

Силата си трябваше да покажем в реванша с Швеция, защото позицията в класирането ни задължаваше да търсим единствено победата. Още повече че бяхме домакини, аз разчитах твърдо на футболист №2 на Европа Христо Стоичков да се превъплъти в ролята си на известния ни Стоичков. На това се надявах и нашите привърженици по градове и села, защото в социологическото проучване 32 на сто от участниците даваха победа за България, 27 на сто — за Швеция, 10 на сто — равенство, и 31 на сто нямаха мнение.

Правилна беше нашата тактическа схема и двубоят с шведския национален отбор тръгна добре. Националите, окуражавани от екзалтираната публика с виковете "Българи юнаци!", "Хайде наш'те!" и други, натискаха, за да не позволят на шведите да "приложат опита" си от миналата година, когато като домакини ни победиха с 2:0. Мъжеството в двата съперника беше налице. Но трябваше да се

примирих с равния резултат от 2:2. Така от първото място, макар и с равни точки с Швеция, изведнъж се озовахме на трето: Франция имаше 13 точки, Швеция — 12, а ние — 10.

Започнахме трескаво да се питаме не е ли предрешен вече въпросът с квалификацията и на какво чудо можехме да разчитаме още, след като пропуснахме поне две от възможностите да си осигурим място за полуфиналите в САЩ. "Изпусни питомното, па гони дивото" — казваше поговорката, и колкото и да разчитах на имената и опита на нашите футболисти, временно трябваше да свия знамената.

Седмица — две не бях на себе си. Вървах като замаян, не исках да се срещам с хората, странях и от БФС. А дните вървяха, имахме мачове с Австрия и Франция, които, макар и за престиж, бяхме длъжни да изиграем. Нямах основание да се сърдя на когото и да било, защото такава беше времето — кажеш ли на някой футболист дума напъряко, можеше и да не се яви за следващия мач. Ще се нацупи и иди, че го усмирявай, трови си нервите, ако си нямаш работа. Живеем във време на псевдодемокрация и всеки си мисли, че може да прави, каквото си иска. Единствен аз оставах без права да стачкувам или да изразявам гласно несъгласията си с когото и да било... Можех само да докладвам пред Изпълнителния комитет на БФС и това го правех с цялото си съзнание и уважение към отделните футболисти, не прикривах нищо от ръководството на съюза.

Неприятно ми стана, като научих от президента Валентин Михов, че Трифон Иванов нямало да участва в мача с Австрия, и че аз трябваше да уговарям Петър Хубчев да се върне в отбора...

Събрахме се всички на игрището в Драгалевци и не можех да не говоря с тях за понижената спортна дисциплина в националния отбор, за липсата на национално чувство, на отговорност към българския зрител у някои играчи. Не обичах наставленията, държех на другарската атмосфера в колектива и най-приятелски се отнасях към тревогите и радостите на всеки футболист. Стрелях се да вниквам в душата му, да пропъждам от него тягостните настроения, които сега лесно проникваха у всеки от улицата и площадите. Затова поне в краткотрайните ни лагери се опитвах да ги откъсна, доколкото може, от живота около нас, да заживеем с нашите вълнения и очаквания. Исках от националите поне в последните два мача да се покажем както трябва, да върнем светлината в душата на българина...

В мача с Австрия на 13 октомври на националния стадион "Васил Левски" излязоха футболистите Борислав Михайлов, Емил Кременлиев, Петър Хубчев, Цанко Цветанов, Трифон Иванов, Златко Янков (81 — Николай Тодоров), Емил Костадинов (63 — Даниел Боририров), Христо Стоичков, Любослав Пенев, Йордан Лечков и Красимир Балъков. Може би и други състезатели се надяваха да облекат фланелката, но в момента така реших да започнем играта. Исках да покажа силен отбор, да изиграем мъжествен мач, който да напълни душата на многохилядната публика. И постигнахме тази цел. Двата гола на Любослав Пенев, спасяемата дузпа на Христо Стоичков и последният гол на Йордан Лечков в 87-ата минута се приеха като истински триумф на българския футбол. Предишните подвиквания на публиката "Хайде наш'те!" се превърнаха вече в трайна възхвала: "Браво, българи!", "Българи юнаци!"

Победихме в София австрийския национален отбор с 4:1 и върнахме загубата си с 1:3 от Виена. Почувствахме се по-силни, придобихме самочувствието на български национали и като научихме за загубата на Франция от Израел с 2:3, разбрахме, че още веднъж ни се открива шансът за световния турнир. Новината възбуди желанията ни да се преборим с френския национален отбор, пък каквото ще да става...

Радостта ми скоро обаче се помрачи: в един от столичните спортни вестници прочетох съобщение, че "играчите на "Левски" са решили да откажат по-нататъшното си участие в срещите на националния отбор". Президентът на синия клуб щял да внесе в БФС декларация по този въпрос, като "разясни причините за това решение на футболен клуб "Левски". Не зная дали имаше друга държава в света, където не само ръководителите на спортните клубове, но и футболистите му да се отнасят така недоверчиво и пренебрежително към националния отбор! Затова не повярвах на изявленията на левскарите и на специално организираната среща по този въпрос с представителите на БФС. И реших лично да отида при тях. Да изпуша, както се казва, "лулата на мира" и да разбере кой ще понесе вината за загубите ни в мачовете с нашите съперници — треньорът на отбора или футболистите, които умишлено бягат от състезанията. Знаех за настроенията на Наско Сираков, че "неоснователно стоял на резервната скамейка", за вълненията на някои други играчи от "Левски", че "за сметка на звездите не могат да облекат поне веднъж националната фланелка", но в случая личните амбиции нямаха нищо общо с крайната цел на отбора! Та ние сме национален отбор, треньорът е зато-

ва, да преценява в конкретния случай с кои играчи да започне мача и евентуално кои от тях да подмени. Той е човекът, от когото ще се търси отговорността, а не от който и да е футболист...

Поговорихме си, стиснахме си десниците с президента на "Левски" и "бунтът бе потушен", както се опитаха някои вестници да отбележат.

Оставаха ни две седмици до решителния двубой с Франция и с нетърпение броях дните, когато щях да отлетя с националния отбор от страната и да откъсна футболистите от зловредната обществена атмосфера. Бяхме избрали известния германски спортен комплекс във Франкфурт на Майн, защото там наистина можехме да се усамотим, да възстановим силите си и да заживеем с мисълта за мача в Париж. Не дойдоха с нас само вратарят Пламен Николов и Наско Сираков от "Левски", но реших да преглътна обидата. Душата ми се напълни, като видях ентузиазираните български футболисти от чуждите отбори, като чух как говореха за победата. "Ще се постарая да дам всичко от себе си — каза Христо Стоичков пред кореспондента на българския вестник "Спорт", — за да можем да се поздравим с успех на "Парк де Пренс". Ще се радвам много, ако успеем, защото едно силно поколение български футболисти ще има възможност да играе на финала за световното първенство... Не се страхувам ни най-малко, че французите ни се заканват. Свикнал съм на тези неща. Даже си мисля, че това е признак на малко страх. Ние отиваме в Париж, за да победим!"

През тези няколко дни преди мача имахме възможност с целия колектив да обсъдим всички "за" и "против". Знаехме какво ще стане в страната, ако се върнем победени — щяха да се режат глави, да хвърчи перушина... Промени в ръководството, смяна на състава, нови закони... Балкански синдром! За пръв път ли ще бъде? Но имаше и друга възможност — да победим. Тогава? Отваряме си вратата за финала в САЩ, ново отношение към българските футболисти...

Пресметнахме всичко едно по едно, и то неколkokратно. Такива сега ни бяха грижите, а не че Емил Костадинов, Любослав Пенев и Трифон Иванов, които дойдоха направо от отборите си при нас, нямаха визи за Франция. И трябваше "нелегално" да ги превеждаме с кола през едно френско градче, където не искаха визи, а останалите да отлетим със самолет за Париж. Настанихме се в хотела в прочутото Версайлско предградие и не допуснах никакви срещи с външни лица. Едва в навечерието на мача на пресконференцията да-

дохме възможност на журналистите да задоволят професионалната си страст. И като изневиделица изпълзя пред всичките си колеги и изпъчи гърди непознат досега български журналист:

— Господин Пенев, каква ще е тактиката ви в мача утре, кои състезатели ще играят в нападението, защо отсъства Сираков...

Учудих се на този невеж въпрос и поисках да се представи: от кой вестник е, как се казва. Като разбрах, отговорих му, че на провокационни въпроси не отговарям. Аз ще преценявам кой да играе и кой да не играе. И заключих:

— На друг може да кажа и състава на отбора, но не и на вас!

На пресконференцията присъстваха и президентът на БФС, и неговите заместници, които също обясняваха на незнаещите защо сме дошли в Париж и какво търсим. Известни ни бяха предимствата на френския отбор и какво ще се случи с него, ако загуби мача, но и ние не искахме да се предадем безславно. Борбата бе “на живот и смърт” за двата отбора. Кой щеше да надделее и да победи?

Играта започна по нашата схема, над която дълго бяхме умували. Първият гол на Кантона в 32-рата минута не смути българските футболисти и само след пет минути Емил Костадинов изравни резултата. Отдохнахме си и с нови сили започнахме второто полувреме. Специалният кореспондент на софийския вестник “Спорт” Стоян Кукуванов като че ли най-добре отрази състоянието на духовете по това време на стадион “Парк де Пренс”:

Играха българските футболисти, съпротивляваха се, надделяваха в дадени моменти и силите ни се изравняваха. С помощника ми Красимир Борисов, д-р Димитър Гевренов и масажиста Христо Запрянков не отделяхме поглед от топката и движението на нашите играчи, които летяха по цялото игрище и не даваха възможност на французите да завършат нито една атака.

“Като врящ котел беше чашата на стадиона. Тези последни 90 минути щяха да бъдат най-краткият път и за двата отбора до Америка. Кой щеше да го извърви и кой да ликува в неговия край ни оставаше да видим. Искахме това да бъдат българите, желяхме им го от все сърце, вярвахме им. Още повече че тук нямаше какво да губят от тази игра, можеха само да спечелят и уважение, и авторитет. Те се стремяха към това — видя се още в началото...”

Оставаха минути до края на срещата и реших да внеса корекции в схемата. Вкарах Александров и Боримиров, засилих центъра и като че ли напук ни сполетя беля: стигна се до фаул, от който изтръпнах! Какво щеше да стане при това нарушение, но се получи обратното — топката попадна в Кременлиев, той я подаде на Бальков, после отиде при Любо, който майсторски я прехвърли на Костадинов и... гол! Не можехме да изкажем радостта си, защото нямаше време. Цялото ни внимание сега беше насочено в играта, там, където се ковеше триумфът на българския футбол.

Съперникът бе покосен. На трибуните рухнаха надеждите, угасна слънцето. Френските футболисти също посърнаха, не знаеха какво да правят, не можеха да преживеят катастрофата! И в тоя момент шотландският съдия даде край на срещата. Ние хукнахме като в полуда към нашите играчи, започнахме да ги прегръщаме, целуваме. Едва сега разбрахме какво бяхме свършили на този стадион, като гледахме трагичните лица на френските футболисти, отчаянието на тяхната публика.

Чартърният самолет ни чакаше на летището, но президентът на БФС разреши да останем тази нощ в Париж и да полеем с шампанско победата над френския национален отбор. По този начин щяхме да уважим и нашите футболисти, които играеха в чуждите отбори и нямаше къде да останат през нощта. Един такъв жест заслужавахме всички, макар че и за него бяхме критикувани в някои от софийските вестници. А парижкият “Екип” с едри букви съобщи:

“Българите за пръв път печелят победа над французите в Париж. В играта им личеше квалитетност и професионализъм. Качества, които за нещастие липсваха на французите...”

Победихме френския национален отбор и го изпратихме на трето място в таблицата, след нас, защото ние с Швеция си стягахме вече куфарите за САЩ.

Браво, българи! Българи юнаци!

Как ми се искаше последните страници на моите записки да започнат тържествено, но не мога да изневеря на себе си и да не спомена, макар и накратко, за това, което се случи с нас, преди да отлетим за САЩ.

Не помня кой, но някой полунашега, полунаистина ми бе подхвърлил: “Абе, каквато ви е държавата, такъв ви е и футболът!” Беше ли прав този човек или не, не искам да коментирам оценката му, но ми стана болно, че в това мътно време седнах зад кормилото на българския национален отбор. През целия си съзнателен живот (а и сега дори!) гледах на професията от друга височина, мислех, че хората освен желанието си да се проявят, да разкрият способностите

и таланта си, едва ли могат за друго да мечтаят. Оказа се обаче, че тази моя фикс идея е била само едната страна на медала...

И в оня топъл юлски ден на 1991 година, току-що навършил четиридесет и шест години, целият кипящ от енергия, след немалкото колебания и размисли приех водачеството на националите. Надявах се, че ако всички споделят моите разбирания, не се поддават на властта на парите, ще успеем да създадем силен футболен отбор, който да прослави България.

Тепърва да поправяме грешките в квалификацията за европейското първенство беше късно да се мисли, но за участието ни в новото световно футболно първенство заслужавахме да запретнем ръкави. И с помощниците си прегърнахме тази идея, отдадохме се изцяло на нея. Първата ни задача бе да подберем от клубовете най-изявените футболисти — млади и надеждни, и заедно с играчите ни в европейските отбори да създадем един добър колектив. Не ме интересуваше дотогавашният подбор. Не робувах на имена или футболни клубове, търсех истинските професионалисти, които да играят с душа и сърце футбол, да са перспективни, уважавани и дисциплинирани и да можех да разчитам на тях.

Не страдах от пристрастието си към армейския отбор и насочих погледа си към най-силните футболисти от “А” републиканска група. Щом говорим за професионален футбол, ще търсим и най-добрите състезатели, с които да печелим мачовете, а не да ставаме за посмешище пред очите на целия народ.

На пръв поглед като че ли всичко беше в ред, но ето че скоро се изправихме като пред стена от куп проблеми. Непрекъснатото раздухване по медиите съобщенията за заплащането на футболните звезди, както и сключването на договори от някои български футболисти с европейски клубове преобръщаше всичко наопаки. Хилядите или стотици хилядите — да не говорим за милионите долари, започнаха да се присънват на всеки ритнитопковец. Парите станаха нещо като пътеводна звезда за пробудилия се българин и иди му обяснявай какво той трябва да може да направи, за да ги спечели.

Колко много въпросителни имаше и сега пред нашия национален футболен отбор. До последния ден на заминаването ни за САЩ ние не бяхме наясно по много въпроси. Събрахме националите на задължителен лагер, играхме контролни срещи, а зад гърба ни се водеха цели дискусии как ще се разпределят законните средства от квалификацията. И всеки поучава, налива масло в огъня, което да-

ваше страшно поражение върху психиката на националите. Финансовите проблеми и този път станаха тема №1.

На лагер сме в Бояна и вместо да ни се помага по-успешно да се решат въпросите за физическата, методическата и спортно-тренировъчната подготовка на състезателите, по радиото и телевизията, в немалко от нашите вестници непрекъснато се тръби: "Президентът Валентин Михов не намери пари за националите и си подаде оставка", "Футболистите обмислят дали да не напуснат лагера в Бояна", "Мировянскийят футболен стратег пред неизвестността на утрешния ден". И какви ли не измишльотини!

Всички от националния отбор трябваше да имаме железни нерви, за да не чуваме и да не виждаме всичко онова, което ставаше около нас, извън оградата на Бояна. Но можеше ли някой да опази и укрие подобна тайна, да изолира футболистите от обществото? И въпреки тревогите, обидите и отчаянията продължихме да се занимаваме с нашите задачи, да мислим за предстоящите ни изпитания. Разговаряхме за тактиката ни в отделните мачове, крояхме планове. С пристигналия в столицата украински сборен тим направихме последния контролен мач на българска земя. Покрай основния състав изпробвах още девет-играчи: Ивайло Йорданов, Бончо Генчев, Ни-

кола Илиев, Илиян Киряков, Петър Михтарски, Петър Александров, Георги Георгиев, Велко Йотов и Ивайло Андонов, защото от целия футболен състав петима не трябваше да заминат с групата.

Използвахме възможността и с целия отбор отлетяхме за Букурещ, за да гледаме мача на румънците с Нигерия, тъй като в Далас нигерийците ни бяха първите съперници. Имаше какво да видим и какво да научим от темпераментната и силова игра на този африкански отбор. Коментарите продължиха по-късно и в резиденцията ни в Остин, така че няхме право да говорим за непознаване на съперника.

Най-сетне дойде краят на неуредиците за нашето заминаване и на 6 юни 1994 година преди обяд цялата ни група от ръководители, треньори, футболисти, лекари и обслужващ персонал, облечени в подходящи костюми, потегли за софийското летище. Бяхме изпратени с почетна гвардейска рота и военен оркестър. Освен близките и много приятели, на церемонията присъстваха и много официални лица начело с президента на републиката. Под звуците на националния химн капитанът на отбора Борислав Михайлов, асистиран от Христо Стоичков и Емил Костадинов, издигна родния трибагреник на пилоната пред стоянката. Последваха поздравителни слова, прегръдки, целувки и ръкостискания. А журналистите се тълпяха, искаха да запишат последните ни изказвания преди отлитането. Наско Сираков, какъв то си беше пряк и невъздържан, отговори с нескрита ярост:

— Заминаваме да играем за българския футбол, а не за пари... Надяваме се да зарадваме всички български любители на най-популярната игра!

Моите отговори на някои от журналистите бяха повечето за предстоящите мачове с Нигерия и Гърция, защото от техния изход зависеше по-нататък съдбата на националния ни отбор. Съобщих и някои подробности за физическото състояние на отделни футболисти, за готовността на всички от отбора да играят за честта и славата на българския футбол.

Последно "Довиждане!" и автобусът ни отдели от близките и познатите, от официалните изпращачи, за да ни откара към самолета. След няколко минути излетяхме и поехме пътя към Американския континент. Облегнахме се на креслата и поуспокоени от преживения кошмар, се отдадохме на размишления и мечти. Моята мисъл беше изцяло насочена към всички футболисти от отбора, защото, колкото и да прикривах досега някои техни оплаквания, не можех да

остана равнодушен. Не бяха без значение отшумяващите контузии на Боби Михайлов и Христо Стоичков, на Наско Сираков и Красимир Балъков, на Пламен Николов и Емил Кременлиев. Лекарят д-р Димитър Гевренов и масажистите Христо Запрянов и Цанко Михов започнаха лечението, но щяха ли да им помогнат навреме, за да ги пуснат в игра?

Тревожих се особено много за нашите защитници. Та ние едва ли не заминавахме с двама бранители — Цанко Цветанов и Емил Кременлиев. Надявах се Николай Илиев час по-скоро да се възстанови, въпреки че при него беше така, че едно оправяме, друго се появява. Ненадейно в последните дни го заболя и сухожилие... И ща не ща трябваше да се опирам и разчитам най-вече на Трифон Иванов, Петър Хубчев, Златко Янков.

Долетяхме до Ню Йорк и оттук с друг самолет от вътрешните линии продължихме за Далас. После с автобус до първата наша база в университетското градче Остин. Разположихме се в хотела и главната ни грижа бе да си починем, за да можем по-лесно да се пригледим към новите условия.

Предварително всичко беше уговорено и американските организатори и власти доста се бяха постарали, за да ни създадат всички условия за съдържателен живот и състезателна дейност. Парковете, зелените, чистият въздух — всичко това ни накара скоро да забравим не само тревогите в родината, но и дългия и изморителен път. Още през следващия ден се разходихме из града, запознахме се със забележителностите му и, както писа един местен вестник, “продължихме експериментите си в Тексас”. На около 40 километра от Остин имаше прекрасен тренировъчен комплекс — “Джорджтаун”, където не само продължихме спортно-тренировъчната си дейност, но играхме и два контролни мача с местни отбори.

През тези няколко дни в Остин продължихме и разговора от София за нашите съперници — Нигерия, Гърция и Аржентина. Като начелен отбор особено внимание отделихме на нигерийската единадесеторка. Още от първата ми среща с тях на Африканското първенство в Тунис преди няколко седмици, където бяхме заедно с помощника ми Краси Борисов, а и на срещата в Букурещ с румънския национален отбор, разбрах, че ще имаме сериозно изпитание в срещата си. Немалка част от футболистите на отбора играеха в елитни европейски клубове. Почти всички бяха високи и здрави мъже, напористи, резултатни и технични и неслучайно президентът на ФИФА Жоао Хавеланж ги отреди като “най-приятната изненада на световните финали”. На център-нападателя Йекини всички футболни специалисти даваха много висока оценка.

Разполагахме със запис на нигерийския отбор и неведнъж го гледахме на екрана, коментирахме състоянието на целия отбор и действията на отделни играчи. Изучихме плюсовете и минусите на това “африканско чудо” и търсехме най-добрия вариант да го...

Разделихме престоя си в Остин на две части — отначало обща подготовка на спортно-тренировъчния комплекс и няколко срещи с местни състави, а после една контролна среща със сборния отбор на мексиканското градче Гуадалахара, намиращо се на около 300 километра от нашата база. Дотам отидохме с автобус и изиграхме един нормален мач с бодри съперници, но с около 50 процента от възможностите на нашите футболисти. Изпълнихме тази програма и на 15 юни заминахме за Далас, където ни предстоеше първия мач с Нигерия.

Отседнахме в представителния хотел “Омни Манделай” и още на следващия ден продължихме с цикъла на спортно-техническата тренировка. Професор Михаил Бъчваров не оставяше нашите фут-

болисти да скучаят. Извеждаше ги из парка и изпълняваха какви ли не упражнения, докато не види "пот по гърбовете им". Това до обяд — а следобед "окупирвахме" стадион "Саутън митодист юнивърсити" в един от най-хубавите градски квартали и продължавахме заниманията с отбора.

Като капак на всичко в последния ден дойде и пресконференцията с журналистите в една от залите на хотела. Бяхме се запознали с градския стадион "Котън Боул", знаехме колко билети са продадени за мача, че на трибуните ще има българска група от две хиляди души и можехме да информираме представителите на медиите за всичко. Не бяха малко въпросите, но и ние нямаше повече какво да крием. До мен седеше Христо Стоичков и вниманието на журналистите бе насочено повече към него, отколкото към националния отбор, към родината ни като футболна страна. И за да не останем неразбрани, Христо Стоичков, какъвто си го знаем, със светнали очи каза на испански: "Ние ще се борим за първото място в групата, това добре го запомнете от мене!"

Дали всички го чуха и разбраха това е друг въпрос, но в същия ден с подobaщата ни готовност и самочувствие се явихме на ста-

диона. Костариканският съдия Бадилия изведе на игрището двата национални отбора. Нашият състав беше: Борислав Михайлов, Емил Кременлиев, Трифон Иванов, Цанко Цветанов, Петър Хубчев, Златко Янков, Емил Костадинов, Йордан Лечков, Христо Стоичков, Красимир Балъков и Даниел Боримиров.

Целта ни беше да се борим за победа и през първите 10-15 минути нашите нападатели непрекъснато атакуваха вратата на съперника, но пропуснаха няколко чисти положения за гол. Може би този наш устрем стресна нигерийците, които знаеха още отначало, че ще имат работа със сериозни играчи, но скоро разбраха, че ние напразно застрашаваме вратата им и настъпиха сериозно срещу нас. В 21-вата минута Амонике навлезе като стрела в нашето поле. Последва центриране. С топката се разминаха Трифон Иванов и вратарят Борислав Михайлов и непокрытият Йекини откри резултата.

Оттук нататък все по-трудно ставаше за нашия отбор, който не можа да се организира за съпротива и към края на първото полувреме получихме още един гол във вратата. Надявах се след почивката да се промени картината, но скованата игра ни пречеше да направим нещо: Трифон Иванов се показа от най-лошата си страна, Цанко Цветанов стана причина да изникнат най-сериозните проблеми пред нашата врата, Емил Костадинов — фигурант на терена. Вместо да стане водач и реализатор, Христо Стоичков не защити нито едно от качествата си. Нямаше борбеност и точност и от страна на Йордан Лечков. Красимир Балъков покриваше голям периметър от игрището, но не беше ефективен. Не изпълни поставените му задачи и Даниел Боримиров. С нищо не допринесоха в играта и влезлите по-късно Наско Сираков и Ивайло Йорданов...

Третият гол в 54-ата минута дойде като отклик на нашето безсилие да спрем ваялка на съперника, да неутрализираме настъплението му. Страшно преживявах тези минути до края на мача и непрекъснато палех цигара след цигара. Не зная откога ме бе наблюдавал полицаят до кабината, но изглежда, че съм нарушил всякакви норми и дойде при мен. Поиска да ме глоби 200 долара, че пуша на стадиона! Не ми стигаше наказанието от нигерийците, ами и пазителят на реда искаше да ме довърши!

Смачках фасата пред очите на полицаия, като заявих, че повече няма да пуша, щом това е причината за трите гола във вратата ни, че дано оттук нататък играта се обърне в наша полза, но нямаше кой да ме чуе и да ни помогне.

Напуснахме посрамени стадиона, защото никога досега не бях виждал у нашите футболисти подобно безсилие, неспособност да се борят. Прибрахме се в хотела и дума не повдигнах за мача. Предпочетох не от моите уста да излезат упреците, а самите състезатели да се чукнат в главата и да си отговорят на въпроса, по този ли път да вървим нататък и защо всъщност дойдохме на това световно първенство... Достатъчни ми бяха преживяванията на стадиона, че отгоре на това и заканата на полицаия да ме глоби!

Неприятно ми беше, че загубихме първия мач от нигерийците, и то с такъв безспорен резултат, но не правех трагедия от случилото се на "Котън Боул". По-обидното бе, че разни футболни специалисти — например френските журналисти, започнаха да говорят наляво и надясно за отбора ни, да му дават слаба оценка, че се е показал от най-лошата си страна и за половин година е паднал неимоверно ниско... Не можех да им затворя устата. Допусках, че по същия начин ще реагират и софийските вестници и затова взех строги мерки подобна информация да не стига до ушите на футболистите. Това бе едната мярка, а другата, че лекарят д-р Гевренов сериозно вече се оплакваше за болката в крака на вратаря Михайлов и като знаехме какво е състоянието на заместника му Пламен Николов, веднага се разпоредих да повикат от пловдивския "Ботев" Димитър Попов.

На гости в хотела дойдоха съпругата на Даниел Боримиров и приятелката на Цанко Цветанов. Животът в нашата резиденция трябваше да продължи, без да нажежаваме обстановката. Още повече че по програмата ни предстоеше среща в Чикаго с българския бизнесмен Шефкет Чападжиев. Разстоянието между двата града не беше малко — около 1300 километра, но със самолета за три-четири часа пристигнахме навреме при този родолюбец и мога да твърдя, че срещата изигра изключителна роля за разведряване на атмосферата след загубата ни от Нигерия и за събуждане на патриотични чувства в съзнанието на футболистите.

Господин Чападжиев, неговата мила дъщеря и помощниците му ни приеха в ресторанта на 45-ия етаж в един от чикагските небостъргачи. Огромната маса бе затрупана с лакомства, плодове, напитки, че човек можеше да се обърка откъде да започне, за да не пропусне нещо. Оркестърът откри с химна на България и какво ли не ни изсвири, за да ни напомни за родината и милионите българи, които чакат нашата победа. Домакинят не беше от словоохотливите, всичко на срещата бе пресметнато. Като човек, занимаващ се със строителство и други дейности в бизнеса, знаеше цената на приказките и затова, като поднесе на всички футболисти обещаните японски камери, изрече такива насърчаващи думи, че не можеше да не трогне сърцата ни: няма защо да се тревожим от първата среща с Нигерия, по-важното е да осъзнаем случилото се, да знаем, че и когато губим, да не забравяме родината си. С мисли за нея трябва да правим всичко. Да победим следващия си съперник, да не се отказваме от поставената цел... Българинът Шефкет Чападжиев със своята дъщеря и помощниците му ще бъдат близко до нас, ще вярват в победите ни, за да отидем на финала...

Благодарихме на любезните домакини и се разделихме с обещанието отново да се срещнем. Взехме самолета за Далас и след като кацнахме, долових резонанса от думите на Чападжиев — почти всички единодушно говореха за него като патриот, учудваха се на запазената му българска принадлежност. Някъде по пътя спряхме в "италиански" ресторант и като използвах настроението, отворих дума за загубата ни от Нигерия. Пийнахме по чашка "Чинцано" и сокове и се върнахме в хотела. Беше се смрачило, вечеряхме и отново се събрахме в едно от фойетата. Темата на разговора ни вече не се изместваше и всички мислеха за недостойното ни представяне в първия мач. Използвах едно затишие и след като казах няколко думи за грешките в мача, които можеха да се предотвратят и да

стигнем до друг изход, спокойно попитах:

- Та нали като футболисти не сте по-лоши от тях? Защо тогава им разрешихте да ни победят? — И продължих с друг тон: — Нашите грешки бяха в защитата. Елементарни грешки, които аз като стар стопер не мога да си обясня как ги допуснахте... Ами нападението? Къде бяха Христо, Емил, Йордан, Краси...

И други неща си казахме тази вечер и се разотдохме по стаите, защото всички имахме нужда не само от почивка, а и от разговор със себе си.

Опитът ни да се наложим над Нигерия пропада, а не разчитах на успех и с Аржентина. Треньорът на този отбор, след като бе гледал нашия двубой, не преставаше да тръби пред журналистите, че "България и Нигерия са отбори от каменната ера". И

се заканваше да ни покаже "образцов отбор от единадесет футболисти, обединени като един"! Дали щеше да постигне това бе въпрос, но никой не можеше да отрече майсторството на футболистите му като Марadona, Каниджа, Батистута, Сиасиа и други, които блесяха като брилянти на футболния небосклон. Аржентинският отбор беше носител на какви ли не купи и, право да си кажа, не можех да не се плаша от авторитета му, да не слагам едно наум в плановете си за срещата с него.

Това какво ни оставаше: да победим Гърция! Пред нас е гръцкият отбор, който отдавна ни се заканваше да ни смаже... Треньорът му неведнъж повтори в пресата това. Дори в отделни вестници се появиха оскърбителни думи за нашия отбор, за българите като нация. Не смятахме за нужно предварително да им отговоряме по същия начин, защото те сами се опровергаха, като загубиха първия си мач с Аржентина с 4:0!

И още нещо. С гръцките футболисти неведнъж сме се срещали в приятелски и официални мачове, знаем си силите, така че излишно беше да вадят предварително нож. На 26 юни в същия състав, който игра с Нигерия, се явихме на стадиона и още от началото Киряков се лепна за Саравакос, а Трифон Иванов — за Махлас, и толкова им бяха силите на гърците. Останаха безпомощни и от немай-къде предизвикаха две дузпи. Стоичков ги превърна в голове, като преди последната дузпа Лечков и Боримиров се бяха разписали с по един гол. През цялото време на мача нашите футболисти играха спокойно, наложиха своя почерк и без особено единоборство победиха с 4:0. Така че нашите добри съседи нямаше защо да ни се сърдят, а да потърсят вината в треньора си, който, за да ни "изненада", замени

основните си футболисти с по-неопитните и сам ги обрече на провал. Та те тръпнеха от допира си с нашите известни футболисти като Христо Стоичков, Емил Костадинов, Йордан Лечков и други и не знаеха как да ги опазят, да им се противопоставят!

На вечерята си позволих да вдигна наздравица и да отбележа, че ако всички футболисти така играят и с Аржентина, ще разсеят съмненията ми за загуба и с победите си ще се изкачим на най-високото стъпало.

Не можех да не се радвам и на изявлението на Христо Стоичков за пресата, че "Без съмнение това е най-добрият състав на България от двадесет години насам. Ние имаме играчи с изключителни индивидуални качества и можем да направим един добър спектакъл. Ако сме съсредоточени така, както бяхме в мача с Гърция, ние имаме нашите шансове. Във всеки случай съм убеден, че можем да се класираме за осминафиналите." Как исках да вярвам, че това ще стане, че ще настъпят по-щастливи дни за българския отбор.

С една победа и равен резултат от следващия мач нищо не можехме да постигнем. И изникна новата ни задача: да се борим на всяка цена за победа! Отначало ми се виждаше страшно да поставя на отбора такава цел, но ние нямахме друг изход и трябваше или да победим, за да вървим напред, или да се задоволим с равенството и да останем в опашката на групата. Ако изгубехме мача, явно бе, че повтаряме старите грешки от миналите световни първенства и българската публика нищо нямаше да ни прости. Да, ето трудната дилема, пред която се изправихме изведнъж и започнахме да търсим изход. А нямахме време за губене, трябваше да действваме бързо, защото до мача ни оставаше само още един ден...

Новината за отстраняването на Марадона от отбора дойде като гръм от ясно небе! Естествено, че поехме глътка въздух, но знаехме, че аржентинците нямаха друга промяна в отбора и все някой полу-Марадона щеше да заеме мястото му. Така че се зарадвахме на съобщението на ФИФА, но не отстъпихме и на крачка от нашия план с аржентинците. С какво самочувствие пристигнаха в Далас и направо се явиха на стадиона! Като че ли нищо не ги смущаваше — нито отсъствието на Марадона, нито името на техния съперник, където все пак имаше играчи, за които се говореше в света.

Започнахме мача, без да се съобразяваме с авторитета и славата на аржентинския национален отбор, с убийствената жегата, която надвишаваше 40°C на сянка! Играехме, както ние си знаехме, и успяхме да опазим вратата си в "първите четири минути", през кои-

то винаги Аржентина е изненаждала съперниците си с голове. Нашето спокойствие, нашата сигурност взеха връх и доста юнашки се опълчихме срещу двукратния световен шампион. Не допуснахме гол в нашата врата през първото полувреме, което ни подтикна за по-добра развръзка на мача.

През второто полувреме не изменихме на стила си. Трудно ни допускаха аржентинците до наказателното си поле, но и те не припарваха до нашата врата. Часовникът отмерваше времето, изтекоха шейсет минути от началото на мача и нямаше гол. Започнах да се притеснявам, защото съперникът можеше да реши в последните минути да търси развръзката от двубоя. Право да си кажа, ненадейно в главата ми нахлу мисълта, че ако не можем да ги победим, ще се задоволим и с нулев резултат. Помислих си, но всичко това бе за миг, защото Христо Стоичков се докопа до една добре подадена му топка и моментално я изпрати във вратата на аржентинците.

Нашият гол в 61-вата минута на мача подежда като червен плащ пред очите на съперниците и те като разярени бикове се нахвърлиха към вратата ни. Създадох достатъчно опасни положения, но Боби Михайлов се показа неузнаваем и опази вратата си чиста. Долових, че в аржентинците се появи напрежение, създаде се нервност и веднага подмених двама от нашите играчи: включилите се с пресни сили Илиян Киряков и Даниел Боримиров направиха няколко сериозни набези срещу противниковата врата, което се отрази благоприятно на състезателите ни. Инициативата отново бе в наши-

те ръце. В последната минута ни зарадва с гол и Наско Сираков и победата ни с 2:0 разтърси световната спортна общественост. Българските юнаци надминаха всички очаквания и изведнъж в света се заговори със суперлативи за нашия национален отбор, за неговите играчи.

Отвсякъде заваляха поздравления. Дадох достъп на журналистите да се срещат с нашите футболисти, да популяризират името на отбора и на родината. Друго стана и нашето самочувствие: победата над Аржентина ни върна силите, отвори ни вратите и колкото и невероятен да ни се виждаше този успех, никой не можеше да го отрече, да не ни повярва. Победихме световен шампион.

Мексико беше пръв в групата си и след отпадането на отбора на САЩ, мексиканските футболисти изведнъж се почувстваха като домакини на терена. Не зная какво са си помислили за нас, като са разбрали, че не с аржентинците, а с нас, българите, ще играят на четвъртфиналите? Но ние вече се подготвихме за мача с тях. Балансът

от срещите ни досега с този известен в света отбор бе отрицателен: от осем срещи в пет сме запазили равенство, а три пъти сме губили! Такова е съотношението на нашите сили. Мексиканският отбор още от 1970 година е четвъртфиналист в световното първенство, два пъти е бил домакин на световния шампионат, носител е на няколко купи в международни състезания и неслучайно специалистите го смятат за най-силен в Средна Америка и Карибския район. А ние какво представлявахме? Едва току-що пропълзели до четвъртфиналите...

И въпреки историческите ни футболни несъответствия и далечните географски разстояния на 5 юли на модерния нийоркски стадион "Джайънтс" трябваше да премерим сили като футболисти.

Явихме се на терена с не по-малко самочувствие, отколкото те го показваха. Добър мач направихме с мексиканците и след като видях, че не можахме да решим победата в редовното време и в продълженията, зарадвах се, че ще ни се отдаде възможност да покажем и другото си оръжие — дузпите. Пръв започна Красимир Балъков, но шутът му не бе точен. Заредиха се Бончо Генчев, Даниел Боримиров и Йордан Лечков и ударите им бяха все успешни. А мексиканците не можаха да реализират три от четирите изстрела и по този начин краен победител останахме ние с 4:2. Вратарят ни Борислав Михайлов изненада всички, като спаси две от дузпите и се прочу като един от най-добрите вратари на световното първенство.

Радостта ни и този път бе неописуема! Цялата световна преса гърмеше с победата ни над мексиканския отбор и пророкуваше достигането ни до финала. От българските вестници, пък и от многото телеграми и лични поздравления, от телефонните обаждания

до съпругата и дъщеря ми в София научих за “пиянството” на българския народ от невероятните ни успехи в Америка. В лагера ни нахлуха спортните журналисти от десетки и стотици вестници в света, от радио- и телевизионни компании и просто ни разпъваха на кръст: всеки искаше информация от първа ръка, интервюта, сякаш не бяхме обикновени и скромни български спортисти, а богове.

Появиха се и много българи, дошли специално за световното първенство, да ни поздравят, както и десетки и стотици български емигранти, чиито чувства за род и родина бяха събудени и здраво ни прегръщаха, ронеха сълзи от умиление. Пристигна и президентът на републиката Желю Желев, както и други официални лица, за да споделят с нас радостта си.

Предстоеше ни полуфиналният мач с трикратния световен шампион Германия. Това вече беше втората фаза от световното футболно първенство и интересът към двубоите значително нарасна. Многохилядният нюйоркски стадион беше отново претъпкан, че игла да паднеше, не можеше да се загуби. Суперхитът на първенството — българският национален отбор, се яви в основния си състав. Денят беше 10 юли. Тактическата ни схема бе проста — да не се бърза, да се обработва топката, да се играе точно и да се дебне най-малката пролука за щурм към противниковата врата. Знаехме възможностите и намеренията на германските футболисти.

Между десетата и шестнайсетата минута няколко пъти се отдаде случай на Златко Янков и Емил Костадинов, но ударите им намериха гредата и това спаси германците от ранната трагедия. От своя страна те също се опитаха да десантират срещу вратата на Борислав Михайлов, но безрезултатно. Едва към края на първото полувреме след един сблъсък между Лечков и Клинсман топката попадна в Матеус и той безпрепятствено я изпрати в нашата врата — 1:0 за Германия.

Активизирането на германците доведе до няколко груби грешки в тяхното поле и съдията бе принуден в 76-ата минута да отбележи едно от тези нарушения. “Стената” не попречи на Христо Стоичков

да прехвърли топката над нея и да изравни резултата. А малко покъсно и Йордан Лечков да вкара с глава победния гол и да накара не само нас — футболисти и треньори, присъстващи ръководители от БФС и други, но и зрителите от трибуната, "целият български народ да пощурее от радост", както писа един софийски вестник.

Победихме непобедимия германски отбор (световен шампион), който отдавна си точеше зъбите за финала с "адзурите". Победихме го, за да напусне покрусен стадиона и се прости с безсмислената си предварителна надежда да бъде и този път между първите.

Старият ми познайник и съперник Бerti Фогтс, сега старши треньор на отбора, не пожела да ме погледне в очите. Най-добрият нападател Лотар Матеус обаче не отказа оценката си за нашия отбор пред журналистите: "Всички очаквахме да победим в този мач. След като поведохме с 1:0, можехме да отбележим втори, трети гол, защото имахме предимство. Вместо това направихме грешки и загубихме..."

Върнахме се в хотел "Скантикън", където беше новата ни резиденция, и ето ни изненада: грамаден български триколюор красеше цялата сграда! И десетки посрещачи, между които немалко българи, отдалече ни посрещат, ръкопляскат. Домакинът Владимир Костов и готвачът Нейчев сияят от радост:

— Честита победа! Да е жив и здрав нашият треньор Пенев! Честит му рожден ден!

Ха сега де! По документи навсякъде се водя, че съм роден на 12 юли, но майка ми Люба все не искаше да признае тази нова рождена дата: "Я ли не знам кога съм те родила, или чиновникo у общината по-добре знае — негодуваше тя, като видя първия ми паспорт преди години, в който така беше написано. И продължи: — Слушай, Мите, да отидеш при кмето и си подмениш паспорта. Я че ти дадем пари, ако немаш, ама да не заблуждаваме хората."

Не си смених паспорта и датата и до ден днешен така си остана. У дома всички знаят истинската ми рождена дата, но винаги на този ден ме поздравяват. Сигурен бях, че и сега дъщеря ми и двете ми внуци — Димитра, на 4 години, и Надежда, на 1 година от София ще се обадят и не само да ме поздравят с победата, а и да ми честитят рождения ден. Така че нямаше защо да споря с когото и да е, предадох се и реших да почерпя всички по този повод.

Хапнахме си добре в ресторанта на хотела, пийнахме по чаша шампанско за победата, после и за мене, и тихичко си попяхме нашенски песни. Този велик ден за България заслужаваше да се отбележи и по-тържествено.

Немалък път извървахме дотук, немалко сили и енергия отдадохме в тази надпревара. Увлечени в крайната цел, не забелязвахме как пред нас се откриваха все нови и нови хоризонти, как славата ни грабваше и ни сочеше да вървим напред, да не спираме по средата на пътя. Златното птиче бе кацнало на рамото ни и крачка след крачка се озовахме до полуфинала на световното първенство. Дотук добре, но имахме ли сили да прескочим и следващата бариера, да отидем на финала и да извършим чудото в света?

Предстоеше ни двубой с италианските национали. Не можехме да отречем силата на италианския футбол, да не се прекланяме пред популярните му звезди. Затова доста поработихме, преди да отидем на двубоя с тях.

Не отидохме в Ню Йорк на стадиона обезоръжени. Въпреки краткото време до мача направихме немалко разбори, обсъдихме различни варианти за играта ни, изяснихме позициите на състезателите и на 14 юли двата отбора застанаха един срещу друг на терена. Поставихме си и задача да помогнем на Христо Стоичков, защото с още един гол той ставаше най-добрият стрелец на световното първенство, но подценихме един друг факт — съдията Жоел Киню бе французин, и сега му се отдаде случай да си "отмъсти" на българските национали за победата над френския отбор в квалификациите. Според мен не само че не отбеляза две явни дузпи, но и по най-еле-

гантен начин помагаше на италианските футболисти да ни победят. Че кои бяхме ние, за да застанем на финала в световното първенство? Дългата ръка на мафията нямаше да позволи да стане това чудо, особено като знаем цената на милионите долари, които се разиграваха на този световен футболен форум. Хайде да не ставаме наивници...

Безспорно италианските футболисти бяха по-добрите на терена. Успяха да наложат своя стил на игра, бързо да ни разоръжат и след головете на Роберто Баджо в 21-вата и в 26-ата минута държаха победата в ръцете си. В това се убеди и Христо Стоичков, който през второто полувреме сам поиска да бъде сменен. Единият ни гол във вратата на италианците беше само за утешение, защото стана явно за всички, че силите ни са на изчерпване и не можем повече да се борим. С облекчение дочакахме съдийския сигнал, докато италианците точеха зъби за финала. Те щяха да се състезават с бразилците за първото и второто място, а ние с шведите — за третото и четвъртото.

Нямахме време за по-дълга почивка от пришпорените полуфинални мачове и едва ли не веднага трябваше да летим за Лос Анжелис. Грохнали от дългия полет със самолета до калифорнийската столица, най-сетне се добрахме до новата ни резиденция "Риц кортърн" в Лагуна Биич и се натъркаляхме по леглата. Лекарят и масажистите обаче не ни оставиха на мира — травмите все повече се увеличаваха и застрашаваха отбора ни да остане без най-добрите играчи. От друга страна, готвачът също се тревожеше, че доверениците му са отслабнали с по няколко килограма и ако не поемеха едноква си храна по количество и качество, имаше опасност организъмът да намали съпротивителната си сила...

Мачът ни с шведите бе насрочен за 16 юли. Доколкото имаме сили, застанахме срещу тях, макар че нямахме претенции да водим бащина дружина. Третото или четвъртото място за нас нямаше значение. Важното беше, че дойдохме до финалите, отстранихме от пътя си много световни футболни сили и заехме тяхното място. Признавахме и силата на шведския отбор. Това разбрахме още в квалификациите, когато ни победиха и като домакини, и като гости с неголям, но показателен резултат. Вероятно щяха и сега да се борят с всички сили за приоритет. Суровата северна природа ги е научила да не отстъпват...

Съдията даде сигнал и нашата единадесеторка още в първите минути се опъна на съперника. Христо Стоичков на два пъти се изп-

рави с топката пред шведската врата, но не успя да постигне гол. Стреляха и други футболисти, но все безуспешно. Това до известна степен понижи тонуса на играта и противникът показа нрава си. Скоро поведе с един гол, дойде и вторият. Нашата отбрана рухна и до края на първото полувреме головете станаха четири.

През второто полувреме направих няколко промени, което помогна да укрепим позициите си на терена, но не и да променим резултата.

За трети път шведският национален отбор ни победи в това световно първенство. Неговите футболисти, които още от началото се готвеха за световната купа, с болка приеха третото място. Смятаха, че след като веднъж са достигнали до този праг — през 1938 година заемат четвърто място в световното първенство, през 1950 — трето, и през 1958 — второ, сега им се полагаше да го прескочат и да спечелят "Златният глобус". Добре, че ние не бяхме извървели този път, за да ни натъжи сега четвъртото място...

Щастливи бяхме и с усмивка приехме медалите от президента на Международната организация на футболните асоциации (ФИФА) г-н Жоао Хавеланж, защото знаехме, че след нас имаше още 150 футболни асоциации, федерации или съюзи, които десетилетия мечтаят да стигнат до този тържествен миг. Това казах и в първото си интервю на родна земя за един столичен вестник: "Във футбола не всичко се определя само от искането, а и от моженето..." България е малка страна, опитът ѝ във футбола е незначителен, нямаме кой знае какви традиции и няма защо да си правим илюзии, че дори и да имаме сили, някой ще ни позволи да се изкачим на спортния Олимп. Все едно да бяхме изравнили с Италия и да ги победим. И изведнъж, както някои градят пясъчни кули, да се явим на финала. На това нямаше да повярва никой сериозен човек, камо ли световната спортна общественост!...

Мачовете на финалите в САЩ са нова победна страница в съровищницата на българския спорт. Не мога да не отбележа и активното участие на ръководителите на БФС Христо Данов, Христо Йосифов, Иван Вуцов, на нашия прекрасен администратор Сашо Динев и всички, които малко или повече заедно с целия екип изживяваха радостите и горчилките през тези епични дни в САЩ, за което изключително им благодарям.

Умората от 40-дневното ни пребиваване на Американския континент, свързано с изтощителните мачове, както и от изморителното пътуване от там до нашата столица София, сякаш изведнъж се стопи: лицата ни светнаха, сърцата ни се разтвориха от небивалото посрещане на родната земя. Силните прегръдки и топлите целувки на близки и роднини, ръкостисканията и поздравленията на официалните лица начело с президента на републиката, както и приветливите и възторжените лица на хилядите посрещачи от аерогарата до националния стадион "Васил Левски" и нестихващите възгласи "Българи юнаци!" бързо ни пренесоха в друг свят, отново се почувствахме частица от организма на българския народ и от щастие не знаехме какво да правим! Как да се отблагодарим! Може би победите ни на световното футболно първенство, които възбудиха духовете на българския народ, опияниха го, накараха го отново с горда осанка да застане под националния флаг, бяха достатъчни? Малко ли бе това или много?...

FUSSBALL · CLUB **BAYERN** MÜNCHEN · EV
 WELTCUP 1976 · EUROPACUP DER LANDESMEISTER 1974 · 1975 · 1976 · EUROPACUP DER POKALSIEGER 1967
 DEUTSCHER MEISTER 1932 · 1969 · 1972 · 1973 · 1974 · 1980 · 1981 · 1985 · 1986 · 1987 · 1989 · 1990 · 1994
 DEUTSCHER POKALSIEGER 1957 · 1966 · 1967 · 1969 · 1971 · 1982 · 1984 · 1986
 DFB-SUPERCUPSIEGER 1987 · 1990

Grußwort

Lieber Dimiter,

auch ich möchte es nicht versäumen, Dir persönlich zu Deinem großen Geburtstag die allerbesten Wünsche nach Bulgarien zu übermitteln. Auch der FC Bayern München schließt sich dieser Gratulation an. Dimiter Penev - dies ist ein großer Name des internationalen Fußballs.

Скъпи Димитър, не мога да пропусна да ти изпратя персонално моите най-добри пожелания за твоя 50-ти рожден ден.

В тези поздравления се включва и ФК "Байерн".

Димитър Пенеv — това е едно голямо име в международния футбол. 90 участия в националния отбор и в три световни първенства направиха от теб световноизвестен играч. Аз самият още много добре си спомням за нашите битки през 1970г. На световното първенство в Мексико или в двата големи мача за купата на Европа през 1977г. между ЦСКА — София и ФК "Байерн".

След приключване на активната ти дейност като футболист ти избра треньорския път.

Ти прегаде на твоите отбори познанията и страстта си към футбола. Успехите, които постигна са великолепни. Егва ли някой по-

добре би ги оценил от Германия след световното първенство в САЩ.

Пожелавам ти, скъпи Димитър, по-нататъшно здраве, радост и успехи. За старото приятелство

Ich wünsche Dir, lieber Dimeter, weiterhin Gesundheit, Freude und die Erfolge, die Du Dir und der bulgarische Fußball sich wünschen.

In alter Freundschaft,
 München, den 12. Juli 1995

Franz Beckenbauer
 Präsident des FC Bayern München

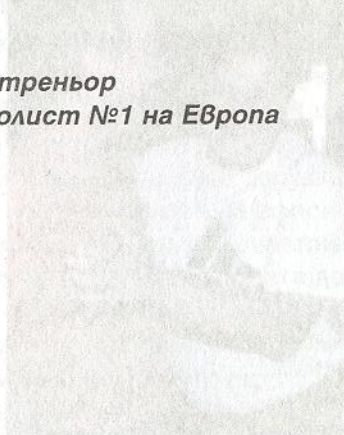
Мюнхен,
 12 юли 1995г.

Франц Бекенбауер

Президент
 ФК "Байерн"

...Малцина бранители съм запомнил в своята кариера. Пенев е един от тях. Може би защото не си позволи дори веднъж да ме подкоси, да ме изрита, да убие красотата, хармонията, песента на футбола! Трябва да си много силен човек, за да устоиш на "съблазънта", когато отборът ти е по-слабият и губи. С Пенев двубоите ни завършиха почти нерешено. Макар че ние, холандците, станахме втори в света, че "Аякс" триумфира като европейски шампион, а капитанът на армейците не можа да се похвали с такива гръмки фанфари... Затова съм особено щастлив, че надбягването ни продължава — вече на пистата за треньори. Пак за миг изпреварих аз, но не забравяйте коя е "Барселона" и какви са възможностите на каталонците! За мен да отгледаш такова екзотично цвете като Стоичков, да си не само чичо, но и учител на Любо Пенев и на останалите в ЦСКА, е залог, че нищо не е постигнато случайно, че пред треньора има още върхове!

ЙОХАН КРОЙФ, треньор
три пъти футболист №1 на Европа

СЪСТАВЪТ НА "А" НАЦИОНАЛНИЯ ОТБОР, КОЙТО Е ИГРАЛ В 14 СРЕЦИ:

Треньор — Димитър Пенев. Роден в с. Мирояне, Софийско на 12 юли 1945 г. Централен защитник. Клубове: "Локомотив" — София /1959-1964/, ЦСКА /1964-1977/ Шампион: 1963-1964, 1965-1966, 1968-1969, 1970-1971, 1971-1972, 1972-1973, 1974-1975, 1975-1976. Носител на купата: 1965, 1969, 1972, 1973, 1974. В "А" РФГ — 364 мача и 25 гола. В националните отбори: "А" — 90 мача /15 пъти капитан/ и 2 гола; Юноши — 12 мача и 2 гола. Участник във финалните кръгове на три световни първенства — 1966, 1970, 1974 /с 9 мача/. Най-добър футболист на страната за 1967 и 1971 години.

Треньорски стаж: в Димитровград, в Кувейт, като помощник-треньор в ЦСКА, като старши треньор в ЦСКА, с който е шампион през 1987 и 1989 години и носител на купата за 1987, 1988 и 1989 години.

Селекционер на националния отбор, извоювал виза за САЩ—94 и класирал се на четвърто място в света. Със седемте мача на американска земя оглави водачеството сред треньорите ни в световните финали.

14 януари 1994 година — Мексико Сити, "Сан Диего", Мексико — България 1:1 /0:0/: Б. Михайлов /51 — Д. Попов/, Ем. Кременлиев, П. Хубчев, М. Уруков, Зл. Янков, Г. Георгиев, Ем. Костадинов /46 — Ив. Йорданов/, Й. Лечков /46 — Д. Боримиров/, Кр. Бальков /88 — С. Ангелов, Б. Генчев, В. Йотов, /82 — П. Александров/. Голмайстори: 0:1 Ермосильо /53/, 1:1 Кр. Бальков /78 — дупа/.

15 април 1944 година — Оман, "Маскат", Оман — България 1:1 /0:0/: Б. Михайлов /Д. Попов/, Ем. Кременлиев /С. Ангелов/, Тр. Иванов, Ц. Цветанов /М. Уруков/, Г. Георгиев /З. Раков/, Зл. Янков, Ем. Костадинов, К. Видолов /Ив. Андонов/, Б. Генчев, Н. Сираков, П. Михтарски /Д. Боримиров/. Голмайстори: 1:0 Мубарек /69/, 1:1 Зл. Янков /83/.

28 април 1994 година — Ел Кувейт, Национален отбор на Кувейт — България 2:2 /1:2/: Б. Михайлов, Ем. Кременлиев, Тр. Иванов, М. Уруков /73 — С. Ангелов/, З. Раков, Зл. Янков, Д. Боримиров, Г. Георгиев /73 — Бл. Александров/, Н. Тодоров /50 — Ст. Стоилов/, Н. Сираков /64 — Ив. Андонов/, В. Йотов /46 — П. Александров/. Голмайстори: 1:0 Едейлем /15/, 1:1 Зл. Янков /26/, 1:2 Едейлем /31 — автогол/, Насър /81/.

4 юни 1994 година — София, България — Украйна 1:1 /1:0/: Пл. Николов, Ем. Кременлиев /46 — Ил. Киряков/, Тр. Иванов, Ц. Цветанов, П. Хубчев /46 — Н. Илиев/, Зл. Янков /46 — Г. Георгиев/, Д. Боримиров /46 — П. Михтарски/, Хр. Стоичков /67 — В. Йотов/, Й. Лечков /46 — Ив. Йорданов/, Н. Сираков /46 — П. Александров/, Кр. Бальков /46 — Б. Генчев/. Голмайстори: 1:0 Н. Сираков /18/, 1:1 Сак /55/.

22 юни 1994 година — Далас, Нигерия — България 3:0 /2:0/: Б. Михайлов, Ем. Кременлиев, П. Хубчев, Ц. Цветанов, Тр. Иванов, Кр. Бальков, Зл. Янков, Й. Лечков /57 — Н. Сираков/, Д. Боримиров /71 — Ив. Йорданов/, Хр. Стоичков, Ем. Костадинов. Голмайстори: 1:0 Йекини /20/, 2:0 Амокачи /42/, Амоники /54/.

26 юни 1994 година — Чикаго, България — Гърция 4:0 /1:0/: Б. Михайлов, Ем. Кременлиев, П. Хубчев, Ц. Цветанов /77 — Ил. Киряков/, Тр. Иванов, Зл. Янков, Й. Лечков, Н. Сираков, Кр. Бальков, Ем. Костадинов /82 — Д. Боримиров/, Хр. Стоичков. Голмайстори: 1:0 Хр. Стоичков /5 — дузпа/, 2:0 Хр. Стоичков /55 — дузпа/, 3:0 Й. Лечков /66/, 4:0 Д. Боримиров /90/.

1 юли 1994 година — Далас, Аржентина — България 0:2 /0:0/: Б. Михайлов, Ем. Кременлиев, П. Хубчев, Ц. Цветанов, Тр. Иванов, Зл. Янков, Кр. Бальков, Й. Лечков /76 — Д. Боримиров/, Н. Сираков, Ем. Костадинов /74 — Ил. Киряков/, Хр. Стоичков. Голмайстори: 0:1 Хр. Стоичков, 0:2 Н. Сираков /90/.

5 юли 1994 година — Ню Йорк, Мексико — България 2:4 /1:1/, след продължения и дузпи: Б. Михайлов, Ем. Кременлиев, П. Хубчев, Ил. Киряков, Д. Боримиров, Й. Лечков, Кр. Бальков, Н. Сираков /104 — Б. Генчев/, Хр. Стоичков, Ем. Костадинов /118 — П. Михтарски/. Голмайстори: 0:1 Хр. Стоичков /7/, 1:1 А. Гарсия /18 — дузпа/. При изпълнение на дузпите след двете продължения реализираха: Б. Генчев, Д. Боримиров и Й. Лечков.

10 юли 1994 година — Ню Йорк, България — Германия 2:1 /0:0/: Б. Михайлов, Ил. Киряков, П. Хубчев, Ц. Цветанов, Тр. Иванов, Зл. Янков, Кр. Бальков, Н. Сираков, Й. Лечков, Хр. Стоичков /86 — Ив. Йорданов/, Ем. Костадинов /90 — Б. Генчев/. Голмайстори: 0:1 Матеус /49 — дузпа/, 1:1 Хр. Стоичков /76/, 1:2 Й. Лечков /79/.

13 юли 1994 година — Ню Йорк, България — Италия 1:2 /1:2/: Б. Михайлов, Ил. Киряков, П. Хубчев, Ц. Цветанов, Тр. Иванов, Зл. Янков, Н. Сираков, Кр. Бальков, Й. Лечков, Ем. Костадинов /72 — Ив. Йорданов/, Хр. Стоичков /90 — Б. Генчев/. Голмайстори: 0:1 Р. Баджо /21/, 0:2 Р. Баджо /26/, 1:2 Хр. Стоичков /44 — дузпа/.

16 юли 1994 година — Лос Анжелис, Швеция — България 4:0 /4:0/: Б. Михайлов /46 — Пл. Николов/, Ил. Киряков, Тр. Иванов /42 — Ем. Кременлиев/, Ц. Цветанов, П. Хубчев, Зл. Янков, Кр. Бальков, Н. Сираков /46 — Ив. Йорданов/, Й. Лечков, Ем. Костадинов, Хр. Стоичков. Голмайстори: 1:0 Бролин /8/, 2:0 Милд /30/ 3:0 Ларсон /37/, 4:0 К. Андерсон /39/.

ЕВРОПЕЙСКА КВАЛИФИКАЦИЯ

12 октомври 1994 година — София, България — Грузия 2:0 /0:0/: Д. Попов, Ил. Киряков, Тр. Иванов, Ц. Цветанов, Зл. Янков, Д. Боримиров /55 — Ем. Костадинов/, Хр. Стоичков, Й. Лечков, Н. Сираков /68 — Л. Пенев/, Кр. Бальков. Голмайстори: 1:0 Ем. Костадинов /56/, 2:0 Ем. Костадинов /62/.

16 ноември 1994 година — София, България - Молдова 4:1 /1:0/: Б. Михайлов, Ил. Киряков, Тр. Иванов, Ц. Цветанов, П. Хубчев, Ив. Йорданов, Ем. Костадинов, Хр. Стоичков, Л. Пенев /80 — Н. Сираков/, Кр. Бальков, Й. Лечков /87 — Ст. Стоилов/. Голмайстори: 1:0 Хр. Стоичков /45/, 1:1 Клещенко /60/, 2:1 Кр. Бальков /62/, 3:1 Хр. Стоичков /85/, 4:1 Ем. Костадинов /88/.

14 декември 1994 година — Кардиф, Уелс — България 0:3 /0:2/: Б. Михайлов, Ем. Кременлиев, Тр. Иванов, Ц. Цветанов, Зл. Янков, Ив. Йорданов, Ем. Костадинов /74 — Ил. Киряков/, Хр. Стоичков, Л. Пенев /74 — Н. Сираков/, Й. Лечков, Кр. Бальков. Голмайстори: 0:1 Тр. Иванов /5/, 0:2 Ем. Костадинов /16/, 0:3 Хр. Стоичков /51/.

В тези 14 мача нашите футболисти отбелязаха 24 гола:

9 гола — Хр. Стоичков

4 гола — Ем. Костадинов

2 гола — Н. Сираков, Й. Лечков, Кр. Бальков, Зл. Янков

1 гол — Д. Боримиров, Тр. Иванов; автогол - Едейлем /Кувейт/.

СЪДЪРЖАНИЕ

Защо написах тези редове	5
Първи стъпки	9
В отбора на "ЛОКОМОТИВ"	16
Армейският отбор — моята сбъдната мечта	24
С националната фланелка по света	38
Години на размисъл, години на закалка и опит	59
От Димитровград до Ел Кувейт	78
Отново при своите, отново на старт!	86
Високият пост — преди всичко голяма отговорност	105
Браво, българи! Българи юнаци!	124